

การพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น : ศึกษาเฉพาะ
กรณีองค์การบริหารส่วนตำบลลาดค่าง อำเภอภูเรือ จังหวัดเลย

ฉบับที่ ๓๙๗
คณะที่ ๓๙๗
๓๙๗

๓๙๗ ๓๙๗ ๓๙๗ ๓๙๗
สารนิเทศในแบบแผนงานแห่งชาติของกรมศึกษาธิการ สังกัดทบวงศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

พุทธศักราช ๒๕๕๒

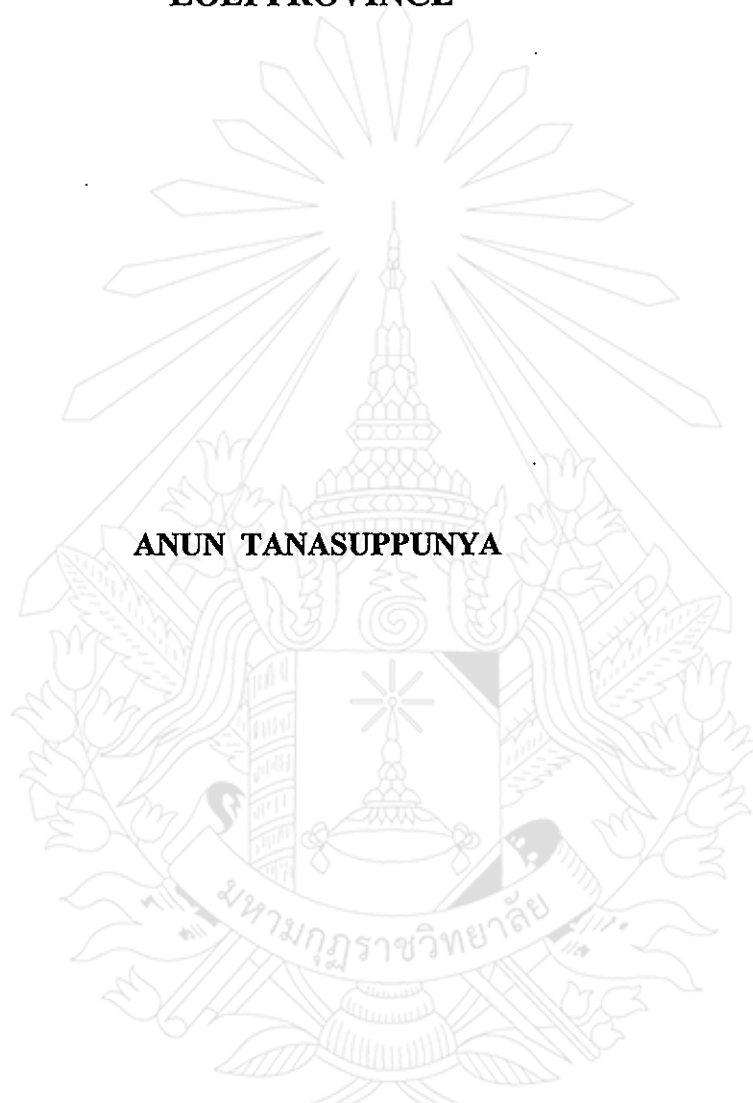
การพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น : ศึกษาเฉพาะ
กรณีองค์การบริหารส่วนตำบลลาดค่าง อำเภอภูเรือ จังหวัดเลย

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๕๒

B 16767

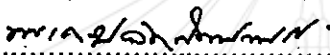
**THE DEVELOPMENT OF PEOPLE'S PARTICIPATION MODEL IN LOCAL
DEVELOPMENT : A CASE STUDY OF LADKANG TAMBON
ADMINISTRATIVE ORGANIZATION, PHURUA DISTRICT,
LOEI PROVINCE**

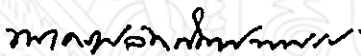
**A THEMATIC PAPER SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT OF THE REQUIREMENTS
FOR THE DEGREE OF MASTER OF ARTS
DEPARTMENT OF GOVERNMENT
GRADUATE SCHOOL
MAHAMAKUT BUDDHIST UNIVERSITY
B.E 2552 [2009]**

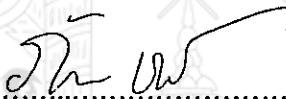
หัวข้อสารนิพนธ์ : การพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น :
ศึกษาเฉพาะกรณีองค์การบริหารส่วนตำบลลาดค่าง อำเภอภูเรือ จังหวัดเลย
ชื่อนักศึกษา : อนันท์ ฐานะทรัพย์ปัญญา
สาขาวิชา : รัฐศาสตร์การปกครอง
อาจารย์ที่ปรึกษา : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภัทราพร เกษสังข์
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม : พระมหาวัฒนา สุรจิตโต

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย อนุมัติให้นับสารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาคามหลักสูตรศาสนศาสตรมหาบัณฑิต

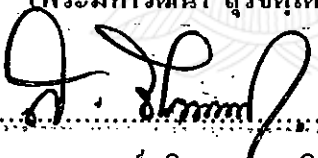

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(พระครูปลัดสัมพิพัฒน์วิริยาจารย์)

คณะกรรมการสอบสารนิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(พระครูปลัดสัมพิพัฒน์วิริยาจารย์)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภัทราพร เกษสังข์)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
(พระมหาวัฒนา สุรจิตโต)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ (พิเศษ) ดร.สุกิจ ชัยมุสิก)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภาสกร ดอกจันทร์)

Thematic Title : The People's Participation Model Development in Local Development : A
Case Study of Latkhang Tambon Aaministrative Organization, Phurua
District, Loei Province

Student's Name : Anun Tanasuppanya

Department : Government

Advisor : Asst. Prof. Dr. Patthraporn Kessung

Co-Advisor : Phramaha Wattana Suracitto

Accepted by the Graduate School, Mahamakut Buddhist University in Partial
Fulfillment of the Requirements for the Master's Degree.

P. Sampipattanaiviriyajarn Dean of Graduate School
(Phrakhrupaladsampipattanaviriyajarn)

Thematic Committee

P. Sampipattanaiviriyajarn Chairman
(Phrakhrupaladsampipattanaviriyajarn)

Patthraporn K. Advisor
(Asst. Prof. Dr. Patthraporn Kessung)

Wattana Suracitto Co-Advisor
(Phramaha Wattana Suracitto)

S. Chaimusik Member
(Asst. Emeritus Prof. Dr. Sukit Chaimusik)

Phasakorn Dokchan Member
(Asst. Prof. Dr. Phasakorn Dokchan)

หัวข้อสารนิพนธ์	: การพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา ท้องถิ่น : ศึกษาเฉพาะกรณี องค์การบริหารส่วนตำบลลาดค่าง อำเภอภูเรือ จังหวัดเลย
ชื่อนักศึกษา	: อนันท์ ฐานะทรัพย์ปัญญา
สาขาวิชา	: รัฐศาสตร์การปกครอง
อาจารย์ที่ปรึกษา	: ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ภัทรพร เกษสังข์
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม	: พระมหาวัฒนา สุรจิตโต
ปีการศึกษา	: 2552

บทคัดย่อ

สารนิพนธ์นี้มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาสภาพการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น 2) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น สำหรับประชากรในการศึกษาคั้งนี้ ประกอบด้วยผู้นำท้องถิ่น ข้าราชการ/พนักงานของรัฐ และประชาชนคนทั่วไปในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลลาดค่าง อำเภอภูเรือ จังหวัดเลย แยกเป็นชายจำนวน 239 คน แยกเป็น หญิงจำนวน 131 คน เครื่องใช้ในการรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามสถิติที่ใช้ในการเก็บข้อมูลคือร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ผลการวิจัยพบว่า

1) ด้านสภาพและปัญหาการมีส่วนร่วม ของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น พบว่าประชาชนให้ความร่วมมือในการเข้าร่วมกิจกรรม ต่อภาครัฐน้อย จึงทำให้เสนอความคิดเห็นของประชาชนส่วนใหญ่ไม่สอดคล้องกับความต้องการที่แท้จริง

2) ด้านแนวทางการพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น พบว่าประชาชนกลุ่มตัวอย่างคาดหวังให้ องค์การบริหารส่วนตำบลลาดค่าง ควรกำหนดรูปแบบการพัฒนาท้องถิ่นคือ 1) มีการประชาสัมพันธ์ 2) มีการจัดเวทีแสดงความคิดเห็น 3) มีการตัดสินใจในการวางแผนร่วมพัฒนา 4) มีการส่งเสริมความรู้ 5) มีการออกความเห็นร่วมกัน ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลลาดค่าง ควรออกพบปะเยี่ยมเยียน สอบถามปัญหาช่วยเหลือและให้ความเป็นกันเอง ต้องบริหารงานแบบโปร่งใส ต้องพัฒนาอย่างจริงจัง ควรปลูกจิตสำนึกของผู้นำชุมชนและประชาชนในชุมชนนั้น

Thematic Title : **The Development of People's Participation in Local Development :
A Case Study of Iadkang Tambon Administrative Organization
Phurua District, Loei**

Student's name : **Anun Tanasuppanya**

Department : **Government**

Advisor : **Asst. Prof. Dr. Patthraporn Kessung**

Co-Advisor : **Phramaha Wattana Suvajitto**

Academic Year : **B.E. 2552 (2009)**

ABSTRACT

The objectives of this thematic paper were as follows : 1) to study state of people participation in local development 2) to stay guide line development of people's participation model in loei development. The populations in this study in this study included werw government/stafe and people's Ladkang Thumbon administrative Organization, Phurua district loei wers male 236 person and female 131 person. The research instrument was a rating Scale. The statistics used in analyzed : percentage, mean, and standard deviation.

The results of research were found as follows :

1) Statr of people's participation in local development had share in activity to Governmente was ranked at low level.

2) Guildline live development of people's participation model in local development were (1) nublic relations (2) to arvange Stoge for share opinions (3) to decision planned Sor development (4) to pomote knowledge (5) Share together extend reciprocal privileges by executive translucent and promote to realize.

กิตติกรรมประกาศ

สารนิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงด้วยดีจากความเมตตาอนุเคราะห์ของครู อาจารย์หลายท่าน ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ภัทรพร เกษสังข์ อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ พระมหาวิวัฒนา สุรจิตฺโต ที่ได้เมตตาสละเวลาอันมีค่าให้คำปรึกษาชี้แนะแนวทางตลอด อันเป็นประโยชน์แก่ผู้ทำวิจัย เป็นอย่างมากในการเขียนสารนิพนธ์ฉบับนี้ด้วยดีเสมอมา

ขอขอบคุณมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง ศูนย์บัณฑิตวิทยาลัย ที่ได้อนุเคราะห์ ความสะดวกต่างๆ ในการเขียนสารนิพนธ์ฉบับนี้

ขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิที่กรุณาตรวจสอบและแก้ไขแบบสอบถาม ประกอบด้วย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พงษ์ศักดิ์ ศรีจันทร์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภาสกร ดอกจันทร์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไชยรัตน์ ปราณิ ดร. รพีพร ธงทอง และนายสมพบ อุกประ โคน ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย ที่กรุณาเสียสละเวลาอันมีค่าในการตรวจสอบและให้คำแนะนำในการจัดทำแบบสอบถามในการวิจัย

ขอขอบพระคุณนายกองค์การบริหารส่วนตำบลสนามทราย ประชานอาสาสมัครทุกหมู่บ้านในเขตตำบลสนามทราย กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และประชาชนทุกท่านที่ช่วยตอบแบบสอบถาม ทำให้ได้ข้อมูลครบถ้วนในการวิจัย ครั้งนี้

ขอขอบคุณเพื่อนนักศึกษาปริญญาโทสาขารัฐศาสตร์การปกครอง ทุกท่านที่ให้ความสนใจและช่วยเหลือตลอดมา

คุณค่าและประโยชน์ของงานวิจัยฉบับนี้ ผู้วิจัยขออุทิศเพื่อบูชาพระคุณของ บิดา – มารดา ที่กรุณาให้การศึกษาอบรมสั่งสอน คอยเป็นกำลังใจและสนับสนุนผู้วิจัย ตลอดระยะเวลาที่เริ่มต้นการศึกษาจนสำเร็จระดับปริญญาโท

อนันท์ ฐานะทรัพย์ปัญญา

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ข
กิตติกรรมประกาศ	ค
สารบัญ	ง
สารบัญตาราง	ช
สารบัญแผนภูมิ	ฅ
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย	2
1.3 ขอบเขตของการวิจัย	3
1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	3
1.5 คำนิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย	3
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	6
2.1 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม	6
2.2 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาท้องถิ่น	21
2.3 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารแบบมีส่วนร่วม	28
2.4 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับองค์การบริหารส่วนตำบล	43
2.5 สภาพพื้นที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลลาดค่าง อำเภอภูเรือ จังหวัดเลย	54
2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	56
2.7 สรุปกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย	62
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	63
3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	63
3.2 เทคนิควิธีการสุ่มตัวอย่าง	63
3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	64

	จ
3.4 การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ	64
3.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล	65
3.6 การวิเคราะห์ข้อมูล	65
3.7 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	66
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	67
4.1 สัญลักษณ์ที่ใช้ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล	67
4.2 ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล	67
4.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	68
ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม	68
ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลค่าง อำเภอกูเรือ จังหวัดเลย	71
ตอนที่ 3 แบบสอบถามปลายเปิดข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลค่าง อำเภอกูเรือ	78
บทที่ 5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	79
5.1 สรุปผลการวิจัย	79
5.2 อภิปรายผล	82
5.3 ข้อเสนอแนะ	83
5.3.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย	83
5.3.2 ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย	83
บรรณานุกรม	84
ภาคผนวก	87
ภาคผนวก ก รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย	88
ภาคผนวก ข หนังสือขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ	90

ฉ

ภาคผนวก ค แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

94

ภาคผนวก ง ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม

102

ประวัติผู้วิจัย

104

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 3.1 ประชากรทั้งหมดตำบลลาดค่าง	64
ตารางที่ 4.1 จำนวน และร้อยละ ของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ	68
ตารางที่ 4.2 จำนวน และร้อยละ ของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามอายุ	69
ตารางที่ 4.3 จำนวน และร้อยละ ของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามระดับการศึกษา	69
ตารางที่ 4.4 จำนวน และร้อยละ ของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามอาชีพ	70
ตารางที่ 4.5 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการพัฒนา รูปแบบการมีส่วนร่วม ร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบล ลาดค่างอำเภอภูเรือ จังหวัดเลย โดยรวมและรายด้าน	71
ตารางที่ 4.6 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนใน การพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลลาดค่าง อำเภอภูเรือ จังหวัดเลย ด้านการรับรู้ข่าวสาร	72
ตารางที่ 4.7 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนใน การพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลลาดค่าง อำเภอภูเรือ จังหวัดเลย ด้านการปรึกษาหารือ	73
ตารางที่ 4.8 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนใน การพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลลาดค่าง อำเภอภูเรือ จังหวัดเลย ด้านการประชุมรับฟังความคิดเห็น	74
ตารางที่ 4.9 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนใน การพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลลาดค่าง อำเภอภูเรือ จังหวัดเลย ด้านการร่วม ในการตัดสินใจ	75
ตารางที่ 4.10 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนใน การพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลลาดค่าง อำเภอภูเรือ จังหวัดเลย ด้านการใช้กลไกทางกฎหมาย	76
ตารางที่ 4.11 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการ พัฒนาท้องถิ่นขอตำบลลาดค่าง อำเภอภูเรือ จังหวัดเลย	78

สารบัญแผนภูมิ

ตารางที่ 2.1 แสดงสรุปกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา ประเทศไทยมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม เนื่องด้วยกระแสโลกาภิวัตน์และนโยบายเปิดประเทศของไทย ทำให้ประเทศไทยถูกดึงเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของระบบเศรษฐกิจการเมืองโลกอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ยังผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างใหญ่หลวงต่อการดำเนินชีวิตของคนไทยในทุกๆ ด้าน และนับวันจะทวีความรุนแรงยิ่งขึ้นเรื่อยๆ ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นแม้จะก่อให้เกิดผลดีกับประเทศหลายประการ โดยเฉพาะความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจแต่ขณะเดียวกันได้ก่อให้เกิดปัญหาตามมามากมาย เช่น ทรัพยากรธรรมชาติถูกทำลาย ปริมาณลดน้อยลง ระบบสาธารณสุขโลก และสิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรมและเป็นพิษ เป็นต้น

การแก้ปัญหาดังกล่าวเป็นภารกิจที่รัฐบาลกลางไม่อาจเข้าไปดำเนินการเองได้อย่างมีประสิทธิภาพและโดยลักษณะเป็นเรื่องเฉพาะท้องถิ่น ซึ่งท้องถิ่นจะมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับความเป็นอยู่ประจำวันของประชาชน เมื่อท้องถิ่นดำเนินการจะมีผลดีมากกว่าให้รัฐบาลกลางดำเนินการ ฉะนั้น รัฐจึงได้กระจายอำนาจจากส่วนกลางไปสู่ท้องถิ่น ดังนั้น หน่วยงานการปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น องค์การบริหารส่วนตำบล เทศบาลตำบล องค์การบริหารส่วนจังหวัด เมืองพัทยา กรุงเทพมหานคร ซึ่งมีหน้าที่ “บำบัดทุกข์ บำรุงสุข” ให้แก่ประชาชนในพื้นที่รับผิดชอบในระดับต่างๆ จึงต้องเข้าไปมีบทบาทในการแก้ไขปัญหาด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างจริงจัง เพื่อที่จะสามารถจัดการกับปัญหาสิ่งแวดล้อม และภาวะมลพิษได้อย่างมีประสิทธิภาพ¹

พระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2496 กำหนดให้องค์การบริหารส่วนตำบลเป็นหน่วยปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบหนึ่งที่มีบทบาทสำคัญต่อการให้บริการสาธารณะ ได้แก่ การให้บริการซ่อมแซมบำรุงรักษาถนน ไฟฟ้าสาธารณะและระบบสาธารณสุขต่างๆ ประกอบกับปัจจุบันมีการขยายตัวของเศรษฐกิจจากส่วนกลางไปสู่ส่วนท้องถิ่นทำให้เกิดชุมชนแออัด มีการเคลื่อนย้ายแรงงานจากชนบทเข้าสู่เมือง มีการใช้สถานที่สาธารณะในเมืองเป็นที่อยู่ชั่วคราว มีความ

¹ชะลอ วณฤติ, อุทิศคดีและการดำเนินการปกครองท้องถิ่นในประเทศไทย, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น กรมการปกครอง, 2542), หน้า 1.

เป็นอยู่ผิดหลักสุขภาพ เกิดแหล่งเสื่อมโทรม เกิดปัญหาด้านมลพิษ และเกิดปัญหาสิ่งแวดล้อม ซึ่งมีผลให้เกิดความสกปรกไม่เป็นระเบียบเรียบร้อยซึ่งเป็นภาระหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบล จะต้องให้การดูแล และแก้ไขปัญหา²

การมีส่วนร่วมของประชาชน ถือเป็นหลักการสากลที่อารยประเทศให้ความสำคัญและเป็นประเด็นหลักที่สังคมไทยให้ความสนใจ เพื่อพัฒนาการเมืองเข้าสู่ระบอบประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมตามหลักการธรรมาภิบาลที่ภาครัฐจะต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนและ ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนในสังคมได้เข้ามามีส่วนร่วม ในการรับรู้ ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ เพื่อสร้างความโปร่งใส และเพิ่มคุณภาพการตัดสินใจของภาครัฐให้ดีขึ้น และเป็นที่ยอมรับกันของทุกๆ ฝ่าย ที่ผ่านมารัฐบาลได้ให้ความสำคัญในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยแถลงเป็นนโยบายของรัฐบาลและยังกำหนดไว้เป็นประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 7 ของแผนบริหารราชการแผ่นดิน (พ.ศ. 2548-2551)การส่งเสริมประชาธิปไตยและกระบวนการประสังคม ซึ่งตรงกับยุทธศาสตร์ที่ 7 ของแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบราชการไทย (พ.ศ. 2546-2550) ที่เน้นการเปิดระบบราชการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมอีกด้วย

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยต้องการศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอภูเรือ จังหวัดเลย ในการทำวิจัยในครั้งนี้เพื่อให้ทราบถึงระดับการพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลลาดค่าง อำเภอภูเรือ จังหวัดเลย เพื่อให้ทราบถึงปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลลาดค่าง และจะสามารถนำข้อมูลไปเป็นแนวทางในการชักจูงประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นองค์การบริหารส่วนตำบลต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1.2.1 เพื่อศึกษาสภาพของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น
- 1.2.2 เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น

² ชูวงศ์ ฉายะบุตร, การส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่นในรูปแบบองค์การบริหารส่วนตำบล, (กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, 2539), หน้า 9.

1.3 ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาการพัฒนา รูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลลาดค่าง อำเภอกูเรือ จังหวัดเลย

1.3.1 ขอบเขตด้านประชากร

ได้แก่ ประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลลาดค่าง อำเภอกูเรือ จังหวัดเลย ประกอบด้วย 6 หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านห้วยผักเนา หมู่ที่ 1 บ้านไฮตาก หมู่ที่ 2 บ้านโคกหางวัง หมู่ที่ 3 บ้านลาดค่าง หมู่ที่ 4 บ้านห้วยคิ้ว หมู่ที่ 5 บ้านแก่งเกลี้ยง หมู่ที่ 6 จำนวนประชากรทั้งสิ้น 2,047 คน

1.3.2 ขอบเขตด้านเนื้อหา

ได้แก่ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลลาดค่าง อำเภอกูเรือ จังหวัดเลย จำแนกเป็น 5 ด้าน ได้แก่

1. การมีส่วนร่วมด้านการรับรู้ข่าวสาร
2. การมีส่วนร่วมด้านการปรึกษาหารือ
3. การมีส่วนร่วมด้านการประชุมรับฟังความคิดเห็น
4. การมีส่วนร่วมด้านการร่วมในการตัดสินใจ
5. การมีส่วนร่วมด้านการใช้กลไกทางกฎหมาย

1.3.3 ขอบเขตด้านพื้นที่

ได้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบลลาดค่าง อำเภอกูเรือ จังหวัดเลย

1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.4.1 ทำให้ทราบถึงสภาพการมีส่วนร่วมของประชาชนขององค์การบริหารส่วนตำบลลาดค่าง อำเภอกูเรือ จังหวัดเลย

1.4.2 ทำให้ทราบถึงข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลลาดค่าง อำเภอกูเรือ จังหวัดเลย

1.4.3 สามารถนำข้อมูลไปเป็นแนวทางในการชักจูงประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลต่อไป

1.5 คำนิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

การบริหาร หมายถึง กระบวนการวางแผน การจัดองค์การ การสั่งการและการควบคุม การปฏิบัติการในองค์การ และการใช้ทรัพยากรอื่นๆ ที่ก่อให้เกิดความสำเร็จตามเป้าหมายขององค์กร

หรืออีกความหมายหนึ่ง คือ กระบวนการทำงานเพื่อก่อให้เกิดการทำงานที่เป็นผลสำเร็จด้วยการใช้บุคคล และทรัพยากรต่างๆ อย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุซึ่งเป้าหมายของความต้องการ

การมีส่วนร่วม หมายถึง ทรัพยากรในการบริหารที่เป็นส่วนของบุคคลในแต่ละระดับการปฏิบัติมีส่วนร่วมในกระบวนการวางแผน การจัดองค์กร การสั่งการ และการควบคุมการปฏิบัติในแต่ละส่วน ๆ อย่างเต็มความสามารถ ทั้งในทิศทางเพื่อการปฏิบัติด้านเดียว หรือการนำเสนอซึ่งความคิดในการดำเนินการตามกระบวนการนั้นอย่างใดอย่างหนึ่ง

การมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น หมายถึง การที่บุคคลในองค์กรหรือต่างองค์กร ได้ร่วมกันเพื่อจัดการงานให้บรรลุเป้าหมายที่ต้องการร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพและสำเร็จ ทั้งนี้ การมีส่วนร่วมนั้น ๆ จะอยู่ในขั้นตอนใดๆ ก็ตาม โดยขึ้นอยู่กับความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์ ข้อจำกัดขององค์กรในแต่ละกระบวนการของการดำเนินการบริหารเป็นเกณฑ์ จำแนกเป็น 5 ด้าน ได้แก่

1. การมีส่วนร่วมด้านการรับรู้ข่าวสาร หมายถึง การมีส่วนร่วมในรูปแบบนี้ ประชาชนในพื้นที่โครงการและผู้จะได้รับผลกระทบ จะต้องได้รับแจ้งให้ทราบถึงรายละเอียดของโครงการที่จะดำเนินการ และผลกระทบที่คาดว่าจะเกิดขึ้น ทั้งนี้การได้รับข่าวสารดังกล่าวต้องได้รับก่อนการตัดสินใจดำเนินโครงการ
2. การมีส่วนร่วมด้านการปรึกษาหารือ หมายถึง เป็นรูปแบบของการมีส่วนร่วมในลักษณะของการปรึกษาหารือระหว่างผู้ดำเนินโครงการกับประชาชนที่มีส่วนได้ - เสียโดยตรง ทั้งนี้เพื่อเป็นการรับฟังความคิดเห็น และตรวจสอบข้อมูลเพิ่มเติม นอกจากนี้ยังเป็นการสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับโครงการให้ประชาชนได้รับทราบ และรับข้อเสนอแนะ เพื่อประกอบการตัดสินใจ
3. การมีส่วนร่วมด้านการประชุมรับฟังความคิดเห็น หมายถึง เป็นรูปแบบการมีส่วนร่วมที่ผู้ดำเนินโครงการกับประชาชน ผู้มีส่วนได้-เสีย จะได้ทำความเข้าใจร่วมกันด้วยเหตุผล ซึ่งการมีส่วนร่วมของประชาชนในรูปแบบนี้สามารถทำได้ใน 2 ลักษณะ คือ 1. การประชุมในระดับชุมชน โดยผู้ดำเนินการจะส่ง ผู้แทนเข้าร่วมประชุม 2. การประชุมรับฟังความคิดเห็นทางวิชาการ การประชุมลักษณะนี้ต้องเปิดกว้างสำหรับสาธารณะ
4. การมีส่วนร่วมด้านการร่วมในการตัดสินใจ หมายถึง การมีส่วนร่วมในรูปแบบนี้ ถือเป็นเป้าหมายสูงสุดของการมีส่วนร่วมของประชาชน ในทางปฏิบัติจริง การดำเนินโครงการซึ่งมักดำเนินการในรูปแบบคณะกรรมการจะต้องมีตัวแทนของประชาชนร่วมเป็นคณะกรรมการด้วย
5. การมีส่วนร่วมด้านการใช้กลไกทางกฎหมาย หมายถึง การมีส่วนร่วมรูปแบบนี้ แม้จะไม่ใช่รูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนโดยตรง แต่ลักษณะของการเรียกร้องสิทธิหรือการ

ใช้สิทธิของประชาชนเมื่อเห็นว่าเกิดความไม่โปร่งใสหรือความไม่เป็นธรรมเกิดขึ้น ในการดำเนินโครงการ

การพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น หมายถึง การศึกษาแนวทางของความคิดเห็นที่ประชาชนให้ได้แนวทางไปสู่การพัฒนาเข้ามามีบทบาทในการดำเนินงานบริหารขององค์การบริหารส่วนตำบลในรูปแบบต่างๆ ทั้งในแง่ของการเข้าร่วมประชุม การแสดงความคิดเห็น การเข้าร่วมกิจกรรมอันเป็นส่วนรวมขององค์การบริหารส่วนตำบล รวมถึงการมีส่วนร่วมดำเนินงานและได้รับผลที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานที่ลงมายังหมู่บ้าน ทั้ง 5 ด้าน

ประชาชน หมายถึง ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลลาดค่าง อำเภอภูเรือ จังหวัดเลย ทั้งเพศชายและเพศหญิง

องค์การบริหารส่วนตำบล หมายถึง องค์การบริหารส่วนตำบลลาดค่าง อำเภอภูเรือ จังหวัดเลย

เพศ หมายถึง เพศของผู้ตอบแบบสอบถามสำหรับสารนิพนธ์ฉบับนี้ แบ่งออกเป็น 2 เพศ คือ

1) เพศชาย และ 2) เพศหญิง

อายุ หมายถึง อายุของผู้ตอบแบบสอบถามสำหรับสารนิพนธ์ฉบับนี้ แบ่งออกเป็น 4 ช่วง คือ

1) 20-30 ปี 2) 31-40 ปี 3) 41-50 ปี และ 4) มากกว่า 50 ปี

ระดับการศึกษา หมายถึง การศึกษาของผู้ตอบแบบสอบถามสำหรับสารนิพนธ์ฉบับนี้ แบ่งออกเป็น 6 ระดับ คือ 1) ประถมศึกษา 2) มัธยมศึกษาตอนต้น 3) มัธยมศึกษาตอนปลาย 4) ประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) 5) ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) และ 6) ตั้งแต่ปริญญาตรีขึ้นไป

อาชีพ หมายถึง อาชีพของผู้ตอบแบบสอบถามสำหรับสารนิพนธ์ฉบับนี้ แบ่งออกเป็น 4 อาชีพ คือ 1) เกษตรกรรม 2) รับจ้าง/ค้าขาย 3) รับราชการ/พนักงานของรัฐ 4) พนักงานบริษัท

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของ องค์การบริหารส่วนตำบลลาดค่าง : ศึกษาเฉพาะกรณี องค์การบริหารส่วนตำบลลาดค่าง อำเภอภูเรือ จังหวัดเลย ครั้งนี้ ผู้วิจัย ได้ศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องแล้วนำเสนอตามลำดับดังนี้

- 2.1 แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม
- 2.2 แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนา
- 2.3 แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาแบบมีส่วนร่วม
- 2.4 แนวคิดเกี่ยวกับองค์การบริหารส่วนตำบล
- 2.5 สภาพพื้นที่ทั่วไปขององค์การบริหารส่วนตำบลลาดค่าง อำเภอภูเรือ จังหวัดเลย
- 2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- 2.7 สรุปกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

2.1 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

เกิดอิทธิพลต่อรองอำนาจมติชน ไม่ว่าจะเป็นทางตรงหรือทางอ้อม หรือการดำเนินการ เพื่อให้เกิดอิทธิพลต่อรองอำนาจทางการเมือง เศรษฐกิจ การปรับปรุงสถานภาพทางสังคมในกลุ่ม ชุมชน

นอกจากนี้ การมีส่วนร่วม ยังหมายถึง การที่กลุ่มของประชาชนก่อให้เกิดการรวมตัวที่ สามารถจะทำการตัดสินใจใช้ทรัพยากรและมีความรับผิดชอบในกิจกรรมที่กระทำโดยกลุ่ม และ กลุ่มผู้เชี่ยวชาญที่ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการประชุม ณ องค์การ สหประชาชาติเคยระบุไว้ว่า “การมีส่วนร่วมของประชาชน เป็นคำที่ไม่อาจกำหนดนิยามความหมาย เดียวที่ครอบคลุมได้ เพราะความหมายของการมีส่วนร่วมอาจแตกต่างกันไปในแต่ละประเทศ หรือ แม้แต่ในประเทศเดียวกันก็ตาม หากให้เข้าใจชัดแล้ว การนิยามความหมายของการมีส่วนร่วมของ ประชาชน ควรมีลักษณะจำกัดเฉพาะในระบบเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองหนึ่ง ๆ เท่านั้น¹

¹ถวิลดี บุรีกุล, แนวคิดของการมีส่วนร่วมในระบอบประชาธิปไตย, (กรุงเทพมหานคร : เอ. อาร์. บีซีเนิส, 2543), หน้า 3.

อย่างไรก็ดี กลุ่มผู้เชี่ยวชาญดังกล่าว ได้ขยายความการมีส่วนร่วมของประชาชนว่าครอบคลุมประเด็นดังนี้

1. การมีส่วนร่วมของประชาชนครอบคลุมถึงการสร้าง โอกาสที่เอื้อให้สมาชิกทุกคนของชุมชน และของสังคมได้ร่วมกิจกรรมซึ่งนำไปสู่การพัฒนา และมีอิทธิพลต่อกระบวนการการพัฒนาและเอื้อให้ได้รับประโยชน์จากการพัฒนาโดยเท่าเทียม

2. การมีส่วนร่วมสะท้อนการเข้าเกี่ยวข้อง โดยการสมัครใจและเป็นประชาธิปไตยในกรณีต่อไปนี้

2.1 การเอื้อให้เกิดความพยายามพัฒนา

2.2 การแบ่งสรรผลประโยชน์จากการพัฒนาโดยเท่าเทียมกัน

2.3 การตัดสินใจเพื่อกำหนดเป้าหมาย กำหนดนโยบาย การวางแผน และดำเนินโครงการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคม

3. เมื่อพิจารณาในแง่นี้ การมีส่วนร่วมเป็นตัวเชื่อมโยงระหว่างส่วนที่ประชาชนลงแรงและทรัพยากรเพื่อพัฒนากับประโยชน์ที่ได้รับจากการลงทุนลงแรงดังกล่าว กล่าวอีกนัยหนึ่งคือ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการตัดสินใจไม่ว่าระดับท้องถิ่น ภูมิภาค และระดับชาติ จะช่วยทำให้เกิดความเชื่อมโยงระหว่างสิ่งที่ประชาชนลงทุนลงแรงกับประโยชน์ที่ได้

4. ลักษณะของการมีส่วนร่วมของประชาชน อาจผิดแผกแตกต่างกันไปตามสภาพของเศรษฐกิจของ ประเทศ นโยบายและ โครงสร้างการบริหาร รวมทั้งลักษณะเศรษฐกิจสังคมของประชากร การมีส่วนร่วมของประชาชนมิได้เป็นเพียงเทคนิควิธีการ แต่เป็นปัจจัยสำคัญในการประกันให้เกิดกระบวนการพัฒนาที่มุ่งเอื้อประโยชน์ต่อประชาชน

การพิจารณาการมีส่วนร่วมในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนา อาจนำไปสู่ข้อสรุปที่ว่า การมีส่วนร่วมเป็นกระบวนการปลดปล่อยมนุษย์จาก โศครวนผูกพันให้เป็นอิสระในการกำหนดวิถีชีวิตของตนเอง ดังมีผู้นิยามว่า โดยพื้นฐานแล้ว การมีส่วนร่วมหมายถึง การปลดปล่อยประชาชนให้หลุดพ้นจากการเป็นผู้รับ

1) ประชาพิจารณ์ (Public Hearing) เป็นรูปแบบหนึ่งของกระบวนการให้ประชาชนมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นก่อนการออกกฎ คำสั่งหรือการตัดสินใจของฝ่ายบริหาร ที่จะมผลกระทบต่อสิทธิของบุคคลต่างๆ เป็นกระบวนการที่นิยมใช้ในประเทศสหรัฐอเมริกา

ประชาพิจารณ์เป็นกระบวนการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน ซึ่งได้รับผลกระทบจากโครงการของรัฐเพื่อเป็นแนวทางประกอบการตัดสินใจของผู้มีอำนาจหน้าที่ในการบริหารโครงการเหมาะสมต่อไป

การรับฟังที่ถือว่าการประชาพิจารณ์ได้นั้น จะต้องมีลักษณะเป็นการไต่สวนทวนความเป็นไปโดยเที่ยงตรงเปิดเผย และยุติธรรม นอกจากนี้การรับฟังต้องมีฐานะเป็นสิทธิของผู้เสียหายที่สามารถบังคับตามสิทธิได้โดยกระบวนการยุติธรรม

2) การสอบถามสาธารณะ (Public Inquiry) เป็นคำศัพท์ที่ใช้อยู่ในกฎหมายของอังกฤษซึ่งมีการแปลเป็นภาษาไทยที่แตกต่างกัน เช่น แปลว่า “การไต่สวนสาธารณะ” “การสอบสวนโดยเปิดเผยและการรับฟังทางมหาชน” เป็นต้น ซึ่งหมายถึง มาตรการทางการปกครองที่เปิดโอกาสให้ผู้ที่จะได้รับผลกระทบหรือความเสียหายในเรื่องนั้น ๆ ได้แสดงความคิดเห็นหรือโต้แย้ง ถัดค้านก่อนที่ฝ่ายบริหารจะออกคำสั่งหรือมีคำสั่งในเรื่องนั้น ๆ โดยให้องค์กรหรือบุคคลที่มีความเป็นอิสระเป็นผู้ดำเนินการรับฟังความคิดเห็น

ในประเทศฝรั่งเศส เดิมได้ให้ความสำคัญกับการควบคุม หลังการดำเนินการมากกว่าการควบคุมก่อนการดำเนินการ แต่ในระยะหลังให้ความสำคัญกับระบบการควบคุมก่อนการดำเนินการมากขึ้น โดยมีการนำระบบการไต่สวนสาธารณะมาใช้ในบางกรณี เช่น มีการตรากฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองสิ่งแวดล้อม โดยให้มีการไต่สวนสาธารณะ ค.ศ.1953 ขึ้นใช้บังคับกับ “กิจการ” ดังกล่าวอีกชั้นหนึ่ง โดยผู้ที่ประสงค์จะดำเนินกิจการดังกล่าวอีกชั้นหนึ่ง โดยผู้ที่ประสงค์จะดำเนินกิจการดังกล่าวจะต้องจัดให้มีการไต่สวนสาธารณะเสียก่อน จึงจะได้รับอนุญาตให้ดำเนินกิจการดังกล่าวได้

3) การออกเสียงประชามติ (Referendum) เป็นกระบวนการของการจัดทำกฎหมายที่ขอให้ประชาชนออกเสียงลงคะแนน เพื่อลงมติวินิจฉัยชี้ขาดเกี่ยวกับการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญหรือร่างกฎหมายที่สำคัญ ซึ่งในต่างประเทศมีหลายประเทศที่นำระบบนี้ไปใช้ เช่น ประเทศฝรั่งเศส สวิตเซอร์แลนด์ อิตาลี และสหรัฐอเมริกา เป็นต้น

การลงชื่อ (Public Registries) หรือลงทะเบียน ตัวอย่างปรากฏในกฎหมายของประเทศแคนาดาเกี่ยวกับการประเมินผลสิ่งแวดล้อม กำหนดให้การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นสิ่งที่สำคัญในกฎหมาย ซึ่งเป็นการกำหนดให้มีการมีส่วนร่วมในแต่ละขั้นตอนของกระบวนการการประเมินผลสิ่งแวดล้อมอย่างเหมาะสม โดยมีเครื่องมือหนึ่งที่ใช้คือการลงชื่อ เป็นการลงชื่อของประชาชนที่แสดงให้เห็นถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการการประเมินผลสิ่งแวดล้อมเพื่อใช้เป็นรายงานและข้อมูลที่จะใช้ในการประเมินผล²

² เรื่องเดียวกัน.

2.1.1 การมีส่วนร่วมของประชาชนในสังคมไทยก่อนรัฐธรรมนูญปี 2540

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 นับเป็นรัฐธรรมนูญฉบับที่เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมมากที่สุด นับตั้งแต่การมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นในลักษณะประชาพิจารณ์ต่อร่างรัฐธรรมนูญ (สสร.) และการแสดงกำลังผลักดัน สนับสนุนให้ร่างฉบับดังกล่าวได้ผ่านรัฐสภาออกมาเป็นรัฐธรรมนูญโดยสมบูรณ์ การมีส่วนร่วมทางการเมืองครั้งนี้ จึงนับเป็นการแสดงเจตนารมณ์ของประชาชนชาวไทยต่อผู้ปกครองอย่างชอบธรรมตามกฎหมายทุกประการ ซึ่งแตกต่างจากการมีส่วนร่วมของประชาชนในยุคก่อนปี พ.ศ.2540 ที่แสดงออกโดยการไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งหรือการออกมาประท้วงคัดค้านผู้ปกครองจนนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองด้วยการใช้กำลังเช่น เมื่อวันที่ 14 ตุลาคม พ.ศ. 2516 วันที่ 6 ตุลาคม พ.ศ. 2519 และแม้กระทั่งเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2535 ซึ่งเป็นที่รู้จักกันในนาม “วิกฤตพฤษภา”³

1) การมีส่วนร่วมของประชาชนด้านการเมือง

นับตั้งแต่มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชมาสู่ระบบรัฐสภาในปี พ.ศ. 2475 จนถึงเหตุการณ์เมื่อวันที่ 14 ตุลาคม พ.ศ. 2516 นักวิชาการด้านรัฐศาสตร์มักเรียกระบบการเมืองการบริหารของไทยในยุคดังกล่าวว่าเป็นยุคอำนาจยาธิปไตย (Bureaucratic Policy) ภายใต้ระบบดังกล่าว อำนาจการตัดสินใจทางการเมืองอยู่ในมือของผู้นำฝ่ายทหารและพลเรือน ที่ผลักดันเข้ามาปกครองประเทศ กลุ่มนอกระบบราชการ ได้แก่ พรรคการเมือง กลุ่มผลประโยชน์ นักธุรกิจ นักวิชาการและประชาชน ตลอดจนสื่อมวลชนล้วนไม่มีบทบาทและส่วนร่วมในกิจการทางการเมือง หรือการตัดสินใจใด ๆ ของภาครัฐ

จะเห็นได้ว่าบรรยากาศทางการเมืองของไทยได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก ประชาชน กลุ่มต่าง ๆ ได้เข้ามามีบทบาทในการวิพากษ์วิจารณ์และแสดงความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการเมืองของประเทศ นับเป็นบรรยากาศการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่แตกต่างกับช่วงที่ผ่านมาอย่างมาก ข้อที่ควรสังเกต ก็คือ แม้กระบวนการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนจะมีเพิ่มขึ้นอย่างมาก แต่การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารกิจการบ้านเรือนก็ยังมิได้มีการเปลี่ยนแปลงมากนัก ผู้มีส่วนร่วมที่อาจเพิ่มขึ้นมานอกจากข้าราชการจะเป็นผู้มีส่วนร่วมจากภาคนักธุรกิจที่เข้ามามีบทบาทโดยตรงทางการเมืองผ่านการเลือกตั้ง ซึ่งได้เข้ามาดำรงตำแหน่งการเมืองและได้เข้ามามีบทบาทในการกำหนดทิศทาง และทางเลือกนโยบายมากขึ้น ในขณะที่ผู้มีส่วนร่วมจากภาคประชาชนต่าง ๆ และ NGO ยังมีไม่มากนัก

³ สุจิต บุญบงการ, การพัฒนาทางการเมืองของไทย, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย), 2541, หน้า 45.

สำหรับประชาชนชาวบ้านอาจเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจและการดำเนินงานอยู่บ้าง แต่ก็ยังเป็นสัดส่วนที่น้อยเมื่อเปรียบเทียบกับภาครัฐ ซึ่งยังคงมีอำนาจในการพิจารณาระเบียบ กฎเกณฑ์ต่างๆ ในขณะที่ฝ่ายการเมือง โดยเฉพาะนักการเมืองหรือนักธุรกิจที่เข้ามาเป็นนักการเมือง เริ่มเข้ามามีบทบาทในการจัดสรรทรัพยากรมากขึ้นอย่างน่าสังเกต ตัวอย่างที่เป็นรูปธรรมประการ หนึ่ง ได้แก่ กระบวนการจัดสรรและดำเนินโครงการพัฒนาชนบทในช่วงตั้งแต่ปี พ.ศ. 2523 เป็นต้น

2) การมีส่วนร่วมของประชาชนด้านการพัฒนา

โครงการพัฒนาชนบท ซึ่งเป็นโครงการที่เน้นการมีส่วนร่วมของประชาชน แต่ กระบวนการจัดทำแผนและระบบงบประมาณเป็นกลไกที่ไม่เอื้อต่อการเข้ามามีส่วนร่วมของ ประชาชนอย่างเต็มรูปแบบเท่าที่ควร ส่งผลให้การมีส่วนร่วมเป็นเพียงแนวคิด แต่ในทางปฏิบัติ ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมเพียงในขั้นตอนดำเนินการในฐานะผู้ร่วมโครงการเท่านั้น และเป็น สาเหตุให้โครงการพัฒนาชนบทที่รัฐทุ่มงบประมาณลงมาโดยตลอด นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2523 ไม่ ประสบผลสำเร็จตามที่ตั้งเป้าไว้

2.1 โครงการพัฒนาจังหวัด (คพจ.) เริ่มต้นในปี พ.ศ. 2534 มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ จังหวัดได้มีบทบาทเป็นศูนย์กลางในการพัฒนาระดับจังหวัด โดยเป็นผู้ริเริ่มเสนอโครงการให้ สอดคล้องกับปัญหาในพื้นที่ กำหนดหน่วยงานที่จะปฏิบัติมีอำนาจอนุมัติปรับปรุงเปลี่ยนแปลง แผนหรือโครงการเป้าหมายของโครงการพัฒนาจังหวัดเพื่อขจัดความซ้ำซ้อนของโครงการ การมี ส่วนร่วมในการพัฒนาจังหวัด ในช่วงปี พ.ศ. 2535-2539 มีการจัดสรรเงินงบประมาณถึง 19,000 ล้านบาท เพื่อให้จังหวัดนำไปดำเนินงานโครงการนี้

2.2 โครงการพัฒนาตำบล (คพต.) เริ่มต้นเมื่อ พ.ศ. 2535 เป็นปีแรก โดยมี วัตถุประสงค์เพื่อกระจายการพัฒนาไปสู่ระดับสภาตำบล อันเป็นองค์กรประชาชน โดยพัฒนาตาม แผนพัฒนาตำบลและกระจายอำนาจอนุมัติโครงการจากระดับจังหวัดสู่ระดับอำเภอ และยกระดับ ความสามารถของสภาตำบลให้มีประสิทธิภาพในด้านการตัดสินใจ การวางแผนควบคุมการ ดำเนินงาน การบำรุงรักษาและความรู้สึกเป็นเจ้าของในสาธารณะประโยชน์ รัฐบาลจัดสรร งบประมาณให้โครงการพัฒนาจังหวัดในปี พ.ศ. 2535 จำนวน 1,900 ล้านบาท ปี 2537 ได้เพิ่มเป็นปี ละ 2,000 ล้านบาท

1. โครงการพัฒนาจังหวัดตามข้อเสนอของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เกิดขึ้นครั้ง แรกในปี พ.ศ. 2536 อันเป็นผลสืบเนื่องมาจากการแก้ไขปัญหาการแปรญัตติงบประมาณรายจ่าย ประจำปีในชั้นคณะกรรมการวิสามัญพิจารณาร่างพระราชบัญญัติรายจ่ายประจำปีของสมาชิก สภาผู้แทนราษฎรในอดีต

2. โครงการพัฒนาพิเศษตามข้อเสนอของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เกิดขึ้นในปี 2537 เพื่อส่งเสริมการพัฒนาอาชีพและรายได้ของประชาชนในปี 2537-2538 รัฐบาลได้อนุมัติวงเงินงบประมาณจำนวน 1,800 ล้านบาทให้แก่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จำนวน 360 คนในแต่ละปี

เมื่อเปรียบเทียบด้านค่าใช้จ่ายที่ใช้กับจำนวนคนและครัวเรือนที่ใช้ประโยชน์จากโครงการ พบว่าโครงการพัฒนาจังหวัดเป็นโครงการที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากที่สุด เนื่องจากเป็นโครงการที่ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมมากที่สุด โดยเริ่มจากการวางแผน สำรวจความต้องการของชาวบ้านก่อนที่ระดับสภาตำบล ทำให้สามารถจัดสรรงบประมาณในโครงการที่ตอบสนองและให้บริการประชาชนได้ทั่วถึงมากกว่าโครงการไม่สูงนัก และพบว่าโครงการพัฒนาจังหวัดซึ่งเป็นโครงการที่ระบบราชการเข้ามามีบทบาทมากที่สุดทั้งด้านวางแผน การจัดสรรสถานที่ การจัดสรรหน่วยงาน และจำนวนงบประมาณ โดยทำที่ระดับจังหวัด กลับเป็นโครงการที่มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลต่ำ ยกตัวอย่างเช่น โครงการก่อสร้างฉางอเนกประสงค์ หรือที่ใช้งบประมาณมาก แต่มีประสิทธิผลต่ำ หรือโครงการพัฒนาอาชีพของโครงการพัฒนาจังหวัดจะให้ประโยชน์แก่ประชาชนน้อยกว่าโครงการประเภทเดียวกันของงบประมาณประเภทอื่นๆ นอกจากนี้ถ้าเปรียบเทียบในด้านการดูแลรักษาจะพบว่า โครงการพัฒนาจังหวัดจะมีการดูแลรักษาดีกว่าโครงการอื่นๆ เพราะชาวบ้านมีความรู้สึกร่วมเป็นเจ้าของจึงช่วยกันดูแล

2.3 การมีส่วนร่วมของประชาชนในด้านสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม ซึ่งการมีส่วนร่วมทั้งสองลักษณะเป็นการมีส่วนร่วมที่ค่อนข้างปรากฏอยู่ชัดเจนในสังคมไทย เพราะโครงการต่างๆ ส่วนใหญ่มีส่วนเกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ โดยในช่วงก่อน ปี พ.ศ. 2540 ได้มีการออกกฎหมายสำคัญที่เป็นพื้นฐานการมีส่วนร่วมของประชาชนในเรื่องดังกล่าวนี้ อันได้แก่พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2535

การกำหนดให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมไม่ปรากฏในพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ.2518 แต่ปรากฏในพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2535 ในมาตรา 6 และมาตรา 7 โดยจำแนกได้เป็น 2 ลักษณะคือ

1. การมีส่วนร่วมของประชาชนโดยตรง ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการรับทราบข้อมูลข่าวสารทางราชการในเรื่องเกี่ยวกับการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม เว้นแต่ข้อมูลข่าวสารที่เป็นความลับเกี่ยวกับการรักษาความมั่นคงของชาติ สิทธิส่วนบุคคล สิทธิในทรัพย์สิน หรือสิทธิทางการค้าหรือกิจการของบุคคลที่ได้รับการคุ้มครองตามกฎหมาย (พ.ร.บ.ส่งเสริม และรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ.2535, มาตรา 6 (1))

การมีส่วนร่วมโดยการร้องเรียนกล่าวโทษผู้กระทำผิดต่อเจ้าพนักงานในกรณีกระทำการละเมิดหรือฝ่าฝืนกฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมมลพิษหรือการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ (มาตรา 6 (4))

การมีส่วนร่วมในการให้ความร่วมมือและช่วยเหลือเจ้าพนักงานในการปฏิบัติหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม (มาตรา 6 (5))

การมีส่วนร่วมของประชาชนตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2535 ในการที่จะรับทราบข้อมูลข่าวสารจากราชการ โดยเฉพาะรายงานการศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อมโครงการต่าง ๆ มักปรากฏปัญหาว่าไม่สามารถที่จะให้ข้อมูลได้อย่างกว้างขวาง ด้วยติดขัดเงื่อนไขที่ว่าข่าวสารดังกล่าวเป็นความลับเกี่ยวกับสิทธิส่วนบุคคล สิทธิในทรัพย์สิน สิทธิทางการค้ากิจการของบุคคล ทำให้ยากที่ประชาชนจะได้รับทราบข้อมูลข่าวสารดังกล่าว

2. การมีส่วนร่วมของประชาชนทางอ้อม การมีส่วนร่วมของประชาชนทางอ้อมได้ให้ความสำคัญขององค์กรเอกชนที่จดทะเบียนเป็นองค์กรคุ้มครองสิ่งแวดล้อมและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ต่อกระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม (มาตรา 7) โดยถือว่าองค์กรเอกชนเหล่านี้ เป็นตัวแทนของประชาชนที่จะมีส่วนร่วมในการดำเนินการ เพื่อการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมด้วยการสนับสนุนเงินทุนในกิจการต่าง ๆ เช่น การจัดให้มีอาสาสมัครเพื่อช่วยเหลือการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่เกี่ยวกับการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเพื่อการสร้างจิตสำนึกเกี่ยวกับการคุ้มครองและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม การริเริ่มช่วยเหลือประชาชนเพื่อคุ้มครองหรืออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม การศึกษาวิจัย และการช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชนผู้ได้รับอันตราย ความเสียหายจากปัญหามลพิษ เป็นต้น

สำหรับประเทศไทยกล่าวได้ว่า ในช่วงระยะเวลาที่ผ่านมาจนกระทั่งก่อนปี พ.ศ. 2540 การดำเนินการดังกล่าวของรัฐยังไม่ค่อยมีความชัดเจนและเป็นระบบเท่าที่ควรโดยภาพรวมแล้ว ไม่ว่าจะเป็นนโยบายการจัดการทรัพยากรป่าไม้-ที่ดิน-น้ำ และทรัพยากรชีวภาพ ต่างก็เป็นนโยบายที่รวมศูนย์อำนาจไว้ที่รัฐบาลและระบบราชการ และยังคงเน้นเป้าหมายในเรื่องผลตอบแทนทางเศรษฐกิจเป็นหลัก โดยที่อาจจะมีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการใช้ประโยชน์เท่านั้น⁴

3. กระบวนการการมีส่วนร่วมของประชาชนไทยในปัจจุบัน

3.1 ลักษณะการมีส่วนร่วมของประชาชน

⁴เรื่องเดียวกัน.

ในปัจจุบัน อาจกล่าวได้ว่าประชาชนมีความตื่นตัวในการมีส่วนร่วมมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการมีส่วนร่วมทางการเมือง การปกครอง สิ่งแวดล้อม สังคมวัฒนธรรม สามารถสรุปลักษณะสิทธิและโอกาสการมีส่วนร่วมที่มีอยู่ในปัจจุบันได้ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมทางการเมือง ได้แก่

1.1 การไปใช้สิทธิเลือกตั้ง และในการเลือกตั้งทุกครั้ง ขอให้ประชาชนได้เข้าไปเป็นคณะกรรมการการเลือกตั้งทุกระดับ และให้มีองค์กรภาคประชาชนตรวจสอบการเลือกตั้ง

1.2 การทำประชามติ

1.3 การทำประชาพิจารณ์

1.4 การกำหนดนโยบายของรัฐ

1.5 การมีส่วนร่วมในการออกกฎหมายต่างๆ และเสนอให้ปรับปรุงแก้ไขกฎหมายที่ไม่เป็นธรรม

1.6 ปรับปรุงกฎหมายที่ล้าสมัย ที่ขัดแย้งรัฐธรรมนูญ กฎหมายสรรพสามิต กฎหมายขนส่ง กฎหมายที่ดิน

1.7 ประเมินผลนโยบายของรัฐบาล

1.8 การตรวจสอบการใช้อำนาจของรัฐในทุกระดับ

2. การมีส่วนร่วมทางเศรษฐกิจ ได้แก่

2.1 มีส่วนร่วมในเรื่องเศรษฐกิจชุมชน เช่น สามารถบริหารงบประมาณให้ชุมชนได้เองจัดตั้งธนาคารชุมชน การบริหารจัดการทรัพยากรชุมชน สัมปทานเหมืองแร่

2.2 การมีส่วนร่วมนโยบายเศรษฐกิจ เช่น ในการเปิดการค้าเสรี รัฐบาลควรเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมทุกขั้นตอน

2.3 จัดทำภาษีที่ดินแบบก้าวหน้า

2.4 มีส่วนร่วมในการออกกฎหมายในการนำเข้าพืชและสัตว์ GMO ให้ยกเลิกการนำเข้าสารเคมีเกษตรทุกชนิด

3. การมีส่วนร่วมทางสังคม ได้แก่

3.1 เรื่องปัญหาความยากจนของประชาชน

3.2 เรื่องสิทธิและประโยชน์ของผู้ด้อยโอกาส

3.3 ด้านการศึกษาของชาติทุกระดับให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปฏิรูปการศึกษาทุกขั้นตอน เช่น กฎเกณฑ์ กติกาสร้างกระบวนการในการเรียนรู้ การจำกัดสิทธิในการมีส่วนร่วมสิทธิต่าง ๆ ของประชาชน โดยวุฒิการศึกษาเพศ การจัดทำแผนการศึกษา เกี่ยวกับตำราเรียน เกี่ยวกับศาสนาพุทธและวัฒนธรรม

- 3.4 ด้านการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม
- 3.5 การมีส่วนร่วมการใช้สื่อ และบริโภคสื่อ
- 3.6 การจัดการการท่องเที่ยวและกีฬา
- 3.7 ด้านบริการทางสาธารณสุข
- 3.8 การคุ้มครองผู้บริโภค

4. การมีส่วนร่วมด้านสิ่งแวดล้อม ได้แก่

4.1 ส่วนร่วมในการสงวน บำรุงรักษา และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและความหลากหลายทางชีวภาพอย่างสมดุล

4.2 ส่วนร่วมในการส่งเสริม บำรุงรักษา และคุ้มครองคุณภาพสิ่งแวดล้อมตามหลักการการพัฒนาที่ยั่งยืน ตลอดจนควบคุมและกำจัด ภาวะมลพิษที่มีผลต่อสุขภาพอนามัย สวัสดิภาพและคุณภาพชีวิตของประชาชน

4.3 การบริหารจัดการด้านสิ่งแวดล้อม และทรัพยากรธรรมชาติ “น้ำ ดิน ป่า” การรักษาทรัพยากรธรรมชาติ

4.4 ส่วนร่วมแก้ปัญหาเรื่องการใช้สารเคมี กำหนดให้มีหลักสูตรเกษตร ไร้สารพิษสนับสนุนให้เกษตรกรไร้สารพิษและหลักเกษตรพอเพียง

3.2 วิธีการมีส่วนร่วมของประชาชน

วิธีการที่ประชาชนจะสามารถเข้าร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการมีส่วนร่วมทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม ซึ่งสามารถสรุปวิธีการที่ประชาชนใช้เป็นช่องทางในการมีส่วนร่วมได้ดังต่อไปนี้

1.การมีส่วนร่วมโดยวิธีให้ข้อเท็จจริงหรือความเห็น วิธีการมีส่วนร่วมในลักษณะการให้ข้อเท็จจริงนี้ อาจทำได้หลายวิธี เช่น การสัมภาษณ์รายบุคคล การสนทนากลุ่มย่อย ความคิดเห็นผ่านเว็บไซต์ การสำรวจความคิดเห็น สายด่วน สายตรง การจัดเวทีชาวบ้าน แสละเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น การพูด การเขียน การพิมพ์ การโฆษณา และการสื่อความหมายโดยวิธีอื่น

2.การมีส่วนร่วมโดยปรึกษาหารือ ได้แก่ การจัดเวทีสาธารณะ การพบปะแบบไม่เป็นทางการ คณะทำงานเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูล การประชุมเชิงปฏิบัติการ และคณะที่ปรึกษา การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจอนุมัติโครงการและออกใบอนุญาต การทำประชาพิจารณ์

3.การมีส่วนร่วมโดยวิธีร่วมรับรู้ข้อมูล เช่น การทำประชาพิจารณ์ การมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลเพื่อการผังเมืองรวม และประชาชนมีสิทธิในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการดำเนินการต่าง ๆ ของรัฐ

4. การมีส่วนร่วมโดยวิธีประชาชนเป็นผู้ริเริ่ม เช่น การเข้าชื่อเสนอกฎหมาย การเสนอข้อบัญญัติท้องถิ่น

5. การมีส่วนร่วมโดยวิธีเข้าร่วมดำเนินการ เช่น การจัดการดูแลสิ่งแวดล้อม บำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น จัดการศึกษาอบรม และการฝึกอาชีพตามความเหมาะสม และความต้องการภายในท้องถิ่นนั้น และเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอบรมของรัฐ รวมถึงการลงสมัครรับเลือกตั้งในระดับต่าง ๆ

6. การมีส่วนร่วมโดยวิธีเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการ เช่น เข้าร่วมเป็นคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ

7. การมีส่วนร่วมโดยวิธีรวมตัวกันเป็นกลุ่ม เช่น รวมตัวกันจัดตั้งพรรคการเมือง หรือ กลุ่มองค์กรเอกชนต่างๆ

8. การมีส่วนร่วมโดยวิธีออกเสียงลงคะแนน เช่น การลงประชามติ และการเลือกตั้ง

9. การมีส่วนร่วมโดยวิธียื่นคำร้องเรียน เช่น สิทธิเสนอเรื่องราวร้องทุกข์ และได้รับแจ้งผลการพิจารณาภายในเวลาอันสมควร ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 61 การยื่นคำร้องเรียนต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ศาลปกครอง ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา ฯลฯ

10. การมีส่วนร่วมโดยวิธีตรวจสอบ เช่น สิทธิที่จะฟ้องหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ ราชการส่วนท้องถิ่นหรือองค์กรอื่นของรัฐ ที่เป็นนิติบุคคลให้รับผิดชอบ เนื่องจาก การกระทำหรือละเว้นการกระทำของหน่วยงานนั้น ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 62 และการเสนอถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองหรือผู้บริหารท้องถิ่น ตามมาตรา 304

4. เทคนิคการมีส่วนร่วมของประชาชน

เพื่อให้เห็นความแตกต่างในลักษณะการมีส่วนร่วม จึงแบ่งกลุ่มเทคนิคการมีส่วนร่วม ออกเป็น 3 กลุ่ม คือ

4.1 เทคนิคการมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลแก่ประชาชนเป็นกลุ่มเทคนิคที่เป็นการสื่อสารทางเดียวเพื่อให้ประชาชนรับทราบข้อมูล ประกอบด้วย 13 เทคนิค โดยจำแนกเรื่องสื่อประเภทต่าง ๆ สื่อเอกสาร เช่น การจัดทำเอกสาร ข้อเท็จจริง จดหมายข่าวและรายงานการศึกษา การจัดทำสื่อวีดิทัศน์การจัดตั้งศูนย์ข้อมูล เทคนิคในกลุ่มนี้ยังรวมรูปแบบการสื่อสารกับประชาชนผ่านทางสื่อมวลชน รวมทั้งการจัดทัศนศึกษาเทคนิคการนำเสนอ และการชี้แจงข้อมูลในการประชุมของทางการ

4.2 เทคนิคการมีส่วนร่วมที่เน้นการรับฟังความคิดเห็น ซึ่งประกอบด้วย 6 เทคนิค นั่นคือ 1) การสัมภาษณ์รายบุคคล 2) การสนทนากลุ่มย่อย 3) การแสดงความคิดเห็นผ่านเว็บไซต์ 4) การสำรวจความคิดเห็น 5) สายด่วนสายตรง และ 6) ประชาพิจารณ์ หลายเทคนิคในกลุ่มนี้สามารถเป็น

การสื่อสารสองทาง มีการพูดคุย แลกเปลี่ยนข้อมูล และความคิดเห็นได้ แต่จุดเน้นหรือวัตถุประสงค์หลักของเทคนิคอยู่ที่การได้ข้อมูลและความคิดเห็นของประชาชน เช่น ประชาพิจารณ์มีการตอบคำถามหรือข้อสงสัยได้ หากแต่หลักการจริง ๆ ของประชาพิจารณ์ เป็นเทคนิคที่เป็นทางการในการรับฟังความคิดเห็นข้อห่วงกังวลของประชาชน การสัมภาษณ์ รายบุคคลก็เช่นเดียวกัน ผู้สัมภาษณ์อาจมีการพูดคุยให้ข้อมูล แต่จุดมุ่งหมายอยู่ที่การรับฟังความคิดเห็นของผู้ให้สัมภาษณ์ ส่วนการแสดงความคิดเห็นผ่านทางเว็บไซต์ได้ทั้งการสื่อสารแบบทางเดียวและสองทางได้ซึ่งการแสดงความคิดเห็นของประชาชนย่อมทำได้ดี เมื่อมีการรับรู้เกี่ยวกับประเด็นปัญหาหรือข้อมูลโครงการ

4.3 เทคนิคการมีส่วนร่วมแบบปรึกษาหารือ ซึ่งเป็นรูปแบบที่เป็นการสื่อสารสองทาง มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลและความคิดเห็นในเนื้อหาของเทคนิคอย่างชัดเจน ฉะนั้นเป็นกลุ่มเทคนิคการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในระดับค่อนข้างสูง ประกอบด้วย 5 เทคนิคการมีส่วนร่วม คือ 1)เวทีสาธารณะ 2) การพบปะแบบไม่เป็นทางการ 3) การจัดกิจกรรมการมีส่วนร่วมของประชาชนแก่ชุมชน 4) การประชุมเชิงปฏิบัติการ และ 5) คณะที่ปรึกษา แต่ละเทคนิคมีลักษณะที่แตกต่างกัน เช่น เวทีสาธารณะเหมาะสำหรับการแลกเปลี่ยนข้อมูลกับคนจำนวนมาก ส่วนการพบปะแบบไม่เป็นทางการมีความเป็นกันเองและสามารถพูดคุยแบบเป็นส่วนตัว ขณะที่เทคนิคการมีส่วนร่วมแบบคณะที่ปรึกษา มีความเป็นทางการและจำกัดบุคคลเข้าร่วมเฉพาะตัวแทนที่ได้รับการแต่งตั้ง หากแต่มีความต่อเนื่องมากกว่ารูปแบบอื่น ๆ ที่เป็นการจัดเป็นครั้งคราว

การแบ่งเทคนิคการมีส่วนร่วมดังกล่าวเพื่อประโยชน์ในการนำเสนอและสร้างความเข้าใจในความจริงทั้ง 3 กลุ่มมีความสัมพันธ์ต่อเนื่องกัน การให้ข้อมูลแก่ประชาชนและการรับฟังความคิดเห็นเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการปรึกษาหารือในกระบวนการมีส่วนร่วมหนึ่งควรเป็นการผสมผสานเทคนิคการมีส่วนร่วมทั้ง 3 กลุ่ม เพื่อให้การมีส่วนร่วมเป็นไปอย่างกว้างขวาง และส่งผลให้การตัดสินใจรอบคอบขึ้น⁵

คำว่า “การมีส่วนร่วมของประชาชน” มาจากภาษาอังกฤษว่า “Public Participation” ดังนั้นคำว่า “ประชาชน” ในความหมายที่แท้จริงของประเทศที่พัฒนาแล้ว เช่น สหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น แคนาดาและออสเตรเลีย จะหมายถึงหน่วยงานของภาครัฐบาล ภาคเอกชน องค์กรเอกชน กลุ่มคน และประชาชนทั่วไป ที่อาจได้รับประโยชน์หรือเสียประโยชน์จากการมีโครงการหรือกิจการ ซึ่งได้มีการวิเคราะห์ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

⁵พัชรี ลิโรต, การมีส่วนร่วมของประชาชน, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2546), หน้า 244.

ในประเทศที่พัฒนาแล้วต่างก็มีวิธีการ “การมีส่วนร่วมของประชาชน” แตกต่างกันแต่โดยหลักการแล้วจะเหมือนกันคือให้ประชาชนมีสิทธิที่จะเข้าร่วมแสดงความคิดเห็นคัดค้านหรือเห็นด้วยสำหรับโครงการหรือกิจการ โดยเริ่มจากระหว่างการทำการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม จะมีการให้หน่วยงาน องค์กร หรือกลุ่มคนที่มีความรู้และประสบการณ์ต่างๆ เข้ามาพิจารณาวิธีการดำเนินโครงการด้านเทคนิค ซึ่งในขั้นตอนนี้โดยทั่วไปจะเรียกว่าการรับฟังความคิดเห็นทางด้านเทคนิค (Technical Hearing) ในช่วงพิจารณาจะมีการเสนอสนับสนุนและข้อโต้แย้งถึงผลดีและผลกระทบของระบบดำเนินงานหรือขั้นตอนทางเทคนิคต่าง ๆ ซึ่งเจ้าของโครงการจะต้องพยายามชี้แจงถึงข้อดีต่างๆ หรือมาตรการในการลดความเสียหายจากผลกระทบสิ่งแวดล้อม เพื่อให้เป็นที่ยอมรับ รวมทั้งมาตรการในการติดตามตรวจสอบเพื่อเป็นการยืนยันว่าโครงการหรือกิจการนั้นๆ จะไม่ก่อให้เกิดปัญหาต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมไม่ว่าด้านใด

เมื่อเป็นที่ยอมรับด้านเทคนิคแล้ว ผู้จะทำรายงานและเจ้าของโครงการก็จะเริ่มเรียบเรียงเอกสารตามข้อแม้หรือการยอมรับซึ่งเรียกว่า การวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม หลังจากนั้นจะต้องจัดประชุมทำการรับฟังความคิดเห็นจากประชาชนโดยทั่วไป ที่เรียกว่า “ประชาพิจารณ์” (Public Hearing) ในขั้นตอนนี้จะเน้นถึงผลดีและผลกระทบด้านเศรษฐกิจและสังคม (Economic and Social Impact Assessment) เป็นหลักซึ่งผู้ประกอบการหรือเจ้าของโครงการจะต้องอธิบายนำถึงวิธีการดำเนินการทางด้านเทคนิค ข้อโต้แย้งและการยอมรับจากประชาชน หรือผลกระทบต่อคุณค่าการให้ประโยชน์ของมนุษย์ และคุณภาพชีวิตของประชาชนในท้องถิ่นเป็นหลัก ประชาชนที่ได้รับผลกระทบจากกิจกรรม หรือโครงการจะโต้แย้งจนกว่าเจ้าของโครงการหรือผู้ประกอบการจะจัดหาสิ่งทดแทน หรือชดเชยจนเป็นที่ยอมรับต่อไป จึงสรุปผลการมีส่วนร่วมของประชาชนทั้ง 2 ขั้นตอน รวมแล้วประกาศให้ประชาชนได้ทราบถึงผลลัพธ์ที่ได้รับซึ่งเรียกว่า Environmental Impact Statement, EIS สำหรับประเทศไทยในช่วงที่ผ่านมาหลังจากที่ประชาชนได้เริ่มเรียนรู้ถึงขั้นตอนการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมปรากฏว่าได้มีการจัด Public Hearing โดยใช้คำว่า “ไต่สวนสาธารณะ” หรือ “ประชาพิจารณ์” และอื่น ๆ ซึ่งการจัดแต่ละครั้งนี้ไม่ได้แยกขั้นตอนของการมีส่วนร่วม จะพยายามโยงเรื่องด้านเทคนิคต่อเนื่องกับด้านเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งทุกครั้งที่มีการจัดประชาพิจารณ์จะไม่สามารถสรุปถึงผลดีหรือผลเสียอย่างแท้จริงของโครงการหรือกิจการนั้น ๆ ได้ เพราะในการจัดประชาพิจารณ์หลายครั้งจะมีการเตรียมผู้ฟัง โดยในบางครั้งเจ้าของโครงการหรือผู้ประกอบการจะได้เตรียมผู้เข้าร่วมฟังไว้เป็นการล่วงหน้า ซึ่งส่วนใหญ่เป็นผู้สนับสนุนโครงการ แต่เมื่อผู้คัดค้าน โครงการ หรือกิจการเป็นผู้จัดการประชาพิจารณ์ก็พยายามเชิญองค์กรหรือประชาชนที่มีแนวโน้มคัดค้านโครงการหรือกิจการเข้าร่วมเป็นผลให้สรุปสุดท้ายคัดค้านโครงการหรือกิจการนั้น ๆ ทำให้บางครั้งการจัดการมีส่วนร่วมของประชาชนก็เป็นเสมือนเครื่องมือของผู้ที่

ได้รับผลประโยชน์และเสียประโยชน์แต่ละกลุ่มและที่สำคัญคือทำให้ข่าวสารหลังจากมีการประชาพิจารณ์แต่ละครั้ง จะเป็นผู้จัดการประชาพิจารณ์เป็นผู้ให้ข่าว ทำให้ประชาชนโดยทั่วไปที่สนใจในโครงการหรือกิจการดังกล่าวเกิดความสับสนเพราะการจัดประชาพิจารณ์บางครั้งเป็นการสนับสนุน บางครั้งเป็นการคัดค้านโครงการหรือกิจการนั้น ๆ

5. ปัญหาและอุปสรรคของการมีส่วนร่วม

แม้หลักการและแนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมมีเป้าหมายในการให้ประชาชนในฐานะผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพ และเกิดประโยชน์ต่อส่วนได้ส่วนเสีย ได้มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพ และเกิดประโยชน์ต่อส่วนรวมมากที่สุดก็ตาม แต่กรณีของประเทศไทยเท่าที่ผ่านมายังถือว่าประชาชนยังมีบทบาทน้อยมากการดำเนินการต่าง ๆ มักกระทำโดยองค์กรหรือหน่วยงานของรัฐแต่เพียงลำพัง ข้อสังเกตที่ประจักษ์ชัดคือเมื่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 ซึ่งให้สิทธิประชาชนมากขึ้นในหลาย ๆ ด้านเปิดโอกาสประชาชนเรียนรู้ และให้สิทธิของตนเองตามกฎหมายมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการรวมพลังของประชาชนในการตรวจสอบการดำเนินการสาธารณะขององค์กรของรัฐมากขึ้น

หากวิเคราะห์ถึงสภาพการณ์การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารกิจการสาธารณะของประเทศไทย ซึ่งจัดว่ายังมีปัญหาและอุปสรรค และทำให้การดำเนินโครงการหลายประเภทเป็นไปอย่างไม่โปร่งใส อาจกล่าวได้ว่าเกิดขึ้นจากเหตุปัจจัยที่สำคัญ 2 ประการ คือ

1. ประชาชนเองยังขาดความตระหนัก ซึ่งหมายถึง ความรู้ ความเข้าใจที่แท้จริงในสิทธิและบทบาทหน้าที่ของตนเอง และจิตสำนึก ซึ่งหมายถึงความรู้สึกรับผิดชอบต่อส่วนรวม และสิ่งแวดล้อม

ในประเด็นนี้ เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง มองว่าตนเองมิได้มีส่วนได้ส่วนเสียโดยตรง การเข้าไปมีส่วนร่วมจึงไม่อาจทำให้ตัวเองได้รับผลประโยชน์อะไร

2. ระบบราชการแบบเดิมที่ไม่เอื้อต่อการมีส่วนร่วม

- ระบบราชการแบบเดิมที่ไม่เอื้อต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาความเกรงใจและความยากจนที่ทำให้ชาวชนบทต้องดิ้นรนหาที่พึ่ง ความไม่มั่นใจในสถานภาพทางสังคมของตนเอง ทำให้ประชาชนส่วนหนึ่งต้องพึ่งพาคลภายนอก ดูถูกตนเอง และพยายามเลือกผู้นำที่สามารถอุปถัมภ์ ตัวเองได้

- ระบบราชการที่ยังไม่มีการกระจายอำนาจให้แก่ประชาชนอย่างแท้จริง ทำให้ประชาชนไม่ต้องการมีส่วนร่วมรับผิดชอบในการดำเนินการใด ๆ เพราะถือว่าเป็นหน้าที่ของรัฐ

- ความคิดของเจ้าหน้าที่ หรือข้าราชการที่รับผิดชอบที่ตนเองเป็นผู้มีหน้าที่แต่เพียงลำพังในการบริหารกิจการสาธารณะ ประชาชนเป็นเพียงผู้ที่คอยรับผลประโยชน์ การให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมอาจทำให้การทำงานล่าช้า รุงรัง และไม่ทันการ⁶

6. รูปแบบในการมีส่วนร่วมของประชาชน

จากสิ่งที่ได้พบทวนมาทั้งหมดเกี่ยวกับการที่ส่วนร่วมของประชาชน อาจกล่าวโดยสรุปได้ว่าการที่ส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการกิจการสาธารณะของภาครัฐ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์ต่อส่วนรวมมากที่สุด สามารถกระทำได้ใน 5 รูปแบบ ดังนี้

6.1 การรับรู้ข่าวสาร (Public information) การมีส่วนร่วมในรูปแบบนี้ ประชาชนในพื้นที่โครงการและผู้จะได้รับผลกระทบ จะต้องได้รับแจ้งให้ทราบถึงรายละเอียดของโครงการที่จะดำเนินการและผลกระทบที่คาดว่าจะเกิดขึ้น ทั้งนี้การได้รับข่าวสารดังกล่าวต้อง ได้รับก่อนการตัดสินใจดำเนินโครงการ

6.2 การปรึกษาหารือ (Public consultation) เป็นรูปแบบของการมีส่วนร่วมในลักษณะของการปรึกษาหารือระหว่างผู้ดำเนินโครงการกับประชาชนที่มีส่วนได้ - เสียโดยตรง ทั้งนี้เพื่อเป็นการรับฟังความคิดเห็นและตรวจสอบข้อมูลเพิ่มเติม นอกจากนี้ยังเป็นการสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับโครงการให้ประชาชนได้ทราบ และรับข้อเสนอแนะ เพื่อประกอบการตัดสินใจ

6.3 การประชุมรับฟังความคิดเห็น (Public meeting) เป็นรูปแบบการมีส่วนร่วมที่ผู้ดำเนินโครงการกับประชาชน ผู้มีส่วนได้ - เสีย จะได้ทำความเข้าใจร่วมกันด้วยเหตุผล ซึ่งการมีส่วนร่วมของประชาชนในรูปแบบนี้สามารถทำได้ใน 2 ลักษณะคือ

1) การประชุมในระดับชุมชน (Community meeting) ซึ่งจัดประชุมในชุมชนที่จะได้รับผลกระทบจากโครงการ โดยผู้ดำเนินการจะส่ง ผู้แทนเข้าร่วมประชุม

2) การประชุมรับฟังความคิดเห็นทางวิชาการ (Public hearing) การประชุมลักษณะนี้จำเป็นสำหรับโครงการขนาดใหญ่ที่มีเรื่องของเทคนิคและวิชาการที่เกี่ยวข้องการประชุมลักษณะนี้ต้องเปิดกว้างสำหรับสาธารณะ

6.4 การร่วมในการตัดสินใจ (Decision making) การมีส่วนร่วมในรูปแบบนี้ ถือเป็นเป้าหมายสูงสุดของการมีส่วนร่วมของประชาชน ในทางปฏิบัติจริง การดำเนินโครงการซึ่งมักดำเนินการในรูปของคณะกรรมการจะต้องมีตัวแทนของประชาชนร่วมเป็นคณะกรรมการด้วย

⁶เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง, การพัฒนาท้องถิ่นพัฒนาชนบท, (กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์, 2537), หน้า 20.

6.5 การใช้กลไกทางกฎหมาย รูปแบบนี้ แม้จะไม่ใช้รูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนโดยตรง แต่เป็นลักษณะของการเรียกร้องสิทธิของประชาชนเมื่อเป็นว่าเกิดความไม่โปร่งใสหรือความไม่เป็นธรรมเกิดขึ้นในการดำเนินโครงการ

ดังนั้น การมีส่วนร่วมของประชาชนจึงถือว่าเป็นเรื่องสำคัญและมีความจำเป็นมากต่อการพัฒนาหรือการคุ้มครองและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมของประเทศต่อไปในอนาคตเพราะการที่จะให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม จำเป็นจะต้องมีการให้ข่าวสารที่แท้จริง และถูกต้องมีการกำหนดขั้นตอนการมีส่วนร่วมอย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพ

ที่สำคัญที่สุดที่ผู้ตัดสินใจจะต้องเข้าใจและยอมรับหรือรับสังคมไทย คือ เมื่อมีผู้เสียผลประโยชน์คนเหล่านั้นจะออกมาคัดค้านและต่อต้านโครงการหรือกิจการทุกรูปแบบและทุกวิถีทาง โดยจะพยายามชี้ให้เห็นถึงผลกระทบหรือความเดือดร้อนที่เกิดขึ้นกับตนเองหรือกลุ่มของตนเองซึ่งในบางครั้งอาจจะมีผู้เสียประโยชน์จากโครงการไม่มากเมื่อเทียบกับจำนวนประชาชนที่ได้รับประโยชน์และคนกลุ่มนี้สามารถสร้างการคัดค้านให้เป็นข่าวใหญ่โตตามสื่อประเภทต่าง ๆ ในขณะที่เดียวกันผู้ที่ได้รับประโยชน์จากโครงการจะนิ่งเฉยเพราะทราบดี อยู่แล้วว่าอย่างไรเสียตนเองก็ได้รับผลประโยชน์ จึงไม่ยอมออกมาชี้แจงหรือสนับสนุนโครงการหรือกิจการนั้น ๆ ทำให้ประชาชนกลุ่มอื่นหรือในพื้นที่อื่นจะยิน และฟังข่าวสารของผู้ที่ได้รับผลกระทบหรือผู้เสียประโยชน์เท่านั้น ซึ่งจะเป็นการเบี่ยงเบนความเข้าใจ และการยอมรับในกิจการหรือโครงการนั้นๆ⁷

กล่าวโดยสรุป กระบวนการการมีส่วนร่วมของประชาชน จึงเป็นกระบวนการสื่อสารสองทางซึ่งเกี่ยวข้องกับกระบวนการร่วมตัดสินใจ การร่วมดำเนินการ และร่วมรับประโยชน์ โดยต้องมีการให้ข้อมูลต่อสาธารณชนและให้สาธารณชนแสดงความคิดเห็น การมีส่วนร่วมของประชาชน จึงมีอยู่ในเกือบทุกกิจกรรมของสังคมขึ้นอยู่ด้วยความสนใจและประเด็นในการพิจารณา นอกจากนี้การมีส่วนร่วมต้องมีวัตถุประสงค์หรือจุดมุ่งหมาย มีกิจกรรมเป้าหมาย และมีกลุ่มเป้าหมายที่ชัดเจน ทั้งนี้เพื่อให้กระบวนการการมีส่วนร่วมของประชาชนดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ กระบวนการหรือขั้นตอนการมีส่วนร่วมของประชาชนจะเริ่มจากกระบวนการการตัดสินใจเพื่อกำหนดวัตถุประสงค์ในการมีส่วนร่วม จากนั้นจะนำไปสู่การกำหนดวิธีการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร โดยต้องคำนึงถึงกลุ่มเป้าหมายหรือกลุ่มผู้มีส่วนได้เสีย จะเห็นได้ว่ากระบวนการการตัดสินใจ วัตถุประสงค์ การแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารกลุ่มเป้าหมาย สถานการณ์เฉพาะ และเทคนิค

⁷ดร.ทวีวงศ์ ศรีบุรี, EIA การวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม, (กรุงเทพมหานคร : มายด์พับลิชชิงจำกัด, 2541), หน้า 36-37.

ในการมีส่วนร่วมของประชาชนจะต้องมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ประชาชนจะเข้ามามีส่วนร่วมเมื่อเห็นว่าคนได้รับผลกระทบจากการตัดสินใจ จำนวนและสัดส่วนของประชาชนจะแตกต่างกันไปในแต่ละกระบวนการการตัดสินใจ ไม่มีกระบวนการการมีส่วนร่วมของประชาชนชนิดใดชนิดหนึ่งที่เหมาะสมและใช้ได้ผลดีกับทุกสถานการณ์

2.2 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาท้องถิ่น

ความหมายของการพัฒนาท้องถิ่น คำว่า “การบริหาร” นั้น นอกจากจะใช้คำในภาษาอังกฤษที่ว่า “Administration” ยังมีอีกคำหนึ่งที่ใช้แทนกันได้คือคำว่า “Administration” ด้วยเหตุผลสองประการ คือ

ประการแรก เมื่อไม่ต้องการใช้คำที่มีความหมายเน้นในทางการจัดการธุรกิจเอกชน

ประการที่สอง เมื่อไม่ต้องการใช้คำที่จะทำให้เกิดความสับสน เพราะจากคำว่า “การจัดการ” (Management) นั้น ใกล้เคียงกับคำว่า “ผู้จัดการ” (Manager) ซึ่งมีความหมายแคบจำกัดลงไปว่าเป็นผู้บริหารขององค์กรแห่งใดแห่งหนึ่ง หรือหน่วยงานหนึ่งเท่านั้น

เมื่อพูดถึงการพัฒนาท้องถิ่นทั่ว ๆ ไป หรือการบริหารราชการซึ่งนิยมใช้คำว่า “Administration” สถาบันดำรงราชานุภาพ สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย ซึ่งร่วมมือกับกองวิชาการและแผนงานกรมการปกครอง สรุปว่า การพัฒนาท้องถิ่นประกอบด้วยส่วนสำคัญ ๆ 5 ประการ คือ

1. การวางแผน (Planning)
2. การจัดองค์การ (Organization)
3. การอำนวยการ (Directing)
4. การประสานงาน (Coordination)
5. การควบคุมงาน (Controlling)

นอกจากนั้นยังได้พิจารณาต่อไปถึงหลักการพัฒนาท้องถิ่นอีกว่า ควรประกอบด้วยหลักเกณฑ์ต่าง ๆ 14 ประการ คือ

1. หลักการแบ่งงาน (Division of Work) ซึ่งสอดคล้องกับหลักการจัดการแบบวิทยาศาสตร์ (Scientific Management)

2. การกำหนดอำนาจหน้าที่ (Authority) และความรับผิดชอบ (Responsibility) ควรจะได้สัดส่วนกัน

3. เอกภาพในการบังคับบัญชา (Unit of Command) คือ ภายในโครงสร้างขององค์กรหนึ่ง ๆ จะประกอบด้วยหน่วยงานผู้ปฏิบัติงาน และผู้ใต้บังคับบัญชาจำนวนมากมาตามหลักเอกภาพในการบังคับบัญชาคนเดียว เพื่อหลีกเลี่ยงปัญหาและข้อขัดแย้งที่อาจเกิดขึ้นได้ในการปฏิบัติตามคำสั่ง

4. เอกภาพในการอำนาจการ (Unit of Direction) หมายถึง เอกภาพของทิศทางในการปฏิบัติงานที่มีวัตถุประสงค์ในการทำงานร่วมกัน มีผู้บังคับบัญชาเพียงคนเดียว มีแผนปฏิบัติงานที่สอดคล้องกัน

5. หลักการรวมอำนาจไว้ที่ส่วนกลาง (Centralization of Authority) เพื่อให้สอดคล้องกับหลักเอกภาพในการบังคับบัญชา แสละเอกภาพในการอำนาจการ

6. หลักการบังคับบัญชาที่ต่อเนื่องกันเป็นลูกโซ่ (Scalar Chain) คืออำนาจในการบังคับบัญชาจะลดหลั่นลงมาเป็นลำดับตามสายการบังคับบัญชาจากระดับสูงลงสู่ระดับล่าง

7. องค์กรจะต้องมีวินัย (Discipline) เพื่อเป็นข้อบังคับในการปกครอง และในการควบคุมพฤติกรรมของคนในองค์กร

8. องค์กรจะต้องมีระเบียบ (Order) เป็นหลักในการปฏิบัติงาน

9. ผู้ปฏิบัติงานจะต้องคำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว

10. ผลประโยชน์ตอบแทนในรูปแบบเงินอุดหนุน ควรได้สัดส่วนกับการทำให้เกิดความพอใจทั้งสองฝ่าย คือ องค์กรและผู้ปฏิบัติงาน

11. องค์กรจะต้องมีความยุติธรรมและความเสมอภาค

12. องค์กรจะต้องสร้างความมั่นคงในชีวิตการทำงาน (Sincerity of Femurs) ให้กับผู้ปฏิบัติงาน

13. องค์กรจะต้องสนับสนุนความคิดริเริ่มของบุคคล

14. ผู้ปฏิบัติงานควรปฏิบัติงานร่วมกันในลักษณะเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน คือ มีความจงรักภักดีมีความจริงใจและสุจริตใจต่อกันและกัน เพื่อประโยชน์ขององค์กรโดยส่วนรวม⁸

ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ กล่าวว่า “การจัดการ หมายถึง กระบวนการเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายขององค์กร โดยการวางแผน (Planning) การจัดการองค์กร (Organizing) การชักนำ (Leading) และการควบคุม (Control) มนุษย์ สิ่งแวดล้อมทางกายภาพ การเงิน ทรัพยากรข้อมูลขององค์กร ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิภาพ”⁹

แนวความคิดของ GULICK ซึ่งเสนอแนวคิดการปฏิบัติงานในหน้าที่ที่สำคัญ 7 ประการคือ POSDCORB อันได้แก่

⁸ดิน ปรัชญพฤษดิ์, องค์กรการบริหาร, (กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2537), หน้า 8.

⁹ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ, องค์กรและการจัดการ, (กรุงเทพมหานคร : ธรรมสาร, 2539), หน้า 11.

1. การวางแผน (Planning)
2. การจัดการองค์การ (Organizing)
3. การบรรจุหรือแต่งตั้ง (Staffing)
4. การสั่งการ (Directing)
5. การประสานงาน (Co-ordinating)
6. การรายงาน (Reporting)
7. การงบประมาณ (Budgeting)

เอกชัย กี่สูงพันธ์ กล่าวว่า ผู้บริหารในยุคที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างมากเช่นในปัจจุบันควรมีคุณสมบัติ ดังนี้

1. มองกว้างไกลอย่างต่อเนื่องและพร้อมที่จะเปลี่ยนแปลงต้องเป็ฯผู้มีวิสัยทัศน์(Vision) สามารถที่จะกำหนดกลยุทธ์ในการบริหาร (Strategic Management) ได้อย่างถูกต้องเหมาะสมกับสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เปลี่ยนแปลงไป ดังนั้นผู้บริหารจะต้องมีทักษะที่สำคัญในการกำหนดเป้าหมายการทำงานกำหนดนโยบาย และวิธีการทำงานที่ชัดเจน
2. สามารถที่จะวิเคราะห์สถานการณ์ (Analyze Situations) เพื่อกำหนดแผนเชิงกลยุทธ์ และแผนปฏิบัติงานให้บรรลุตามเป้าหมายและนโยบายอย่างเหมาะสม
3. ไวต่อการรับรู้ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมทั้งภายนอก และภายในองค์กรทั้งจะต้องรู้จักวิเคราะห์ความน่าเชื่อถือของข้อมูลข่าวสารที่ได้รับมาอีกด้วย
4. ความสามารถในการจัดระบบการสื่อสารให้ได้ผล (Effective communication) เพื่อเชื่อมโยงข้อมูลข่าวสารต่างๆ ให้ทั่วถึงทุกระดับ ผู้บริหารจะต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศ (IT) เป็นอย่างดี
5. ความสามารถในการบริหารทรัพยากรบุคคล (Human Resource Management) ต้องสามารถวางแผนบุคลากร สรรหาคัดเลือก กำหนดระบบค่าจ้าง เงินเดือน ผลตอบแทน ความก้าวหน้าในอาชีพการพัฒนาทรัพยากรบุคคล และวิจัยเกี่ยวกับบุคลากรในองค์กรเพื่อให้ทราบถึงแนวคิด ทศนคติ ความอึดอัดใจ ความไม่พอใจต่าง ๆ ที่อาจจะเกิดขึ้น และนำมาเป็นข้อมูลในการบริหารทรัพยากรบุคคล

6. มีคุณธรรม และจริยธรรมในการบริหาร สามารถที่จะเป็นแบบอย่างที่ดีในการประพฤติปฏิบัติ เพื่อให้ผู้ใต้บังคับบัญชาใช้เป็นแบบอย่าง ไม่ใช่ตำแหน่งหน้าที่การงาน แสวงหาผลประโยชน์ให้แก่ตนเอง ไม่ว่าจะเป็นทางตรงหรือทางอ้อม¹⁰

จักรกฤษณ์ นรนิติผลคูณการ ได้เสนอระบบการจัดการด้านปัจจัยในการพัฒนาท้องถิ่น (CHAKRITS 5 M : Social Development Component) ไว้ดังนี้

การที่นักจัดการพัฒนาสังคมไม่ว่าจะปฏิบัติอยู่ในระดับใด จะสามารถนำเอานโยบายของฝ่ายการเมืองหรือนโยบายและคำสั่งของผู้บังคับบัญชาไปปฏิบัติจัดทำให้เกิดผลสำเร็จได้เป็นอย่างดีนั้นนอกเหนือจากที่เขาผู้นั้นจะต้องมีความสำนึกถึงสังคมและประชาชนกลุ่มเป้าหมายที่ตนเองถูกวางตัวหรืออาสาเข้าไปอยู่ในความรับผิดชอบ ในการสร้างผลประโยชน์แล้ว นักจัดการผู้นั้นยังจำเป็นที่จะมีความรู้และความและความสามารถที่จะกำหนดระบบงาน ระเบียบและเทคนิคในการปฏิบัติงาน สร้างความพร้อมและมีความสามารถที่จะใช้สิ่งเหล่านี้ให้เป็นเครื่องมือที่มีประโยชน์ในการทำงานของตนและหน่วยงานของตนอีกด้วย ระบบงานและระเบียบเทคนิคในการปฏิบัติที่ดีกล่าวถึงสามารถแยกออกได้เป็น 5 ด้าน อีก

M1 (Mechanism) ได้แก่ ด้านการจัดองค์การ ซึ่งหมายถึง การกำหนดรูปแบบ และภารกิจขององค์กร การแบ่งส่วนขององค์กร การกำหนดกิจกรรมของแต่ละหน่วยงาน การกำหนดตำแหน่งงาน (Position) พร้อมหน้าที่ความรับผิดชอบและอำนาจ (Authority) ของแต่ละตำแหน่ง แต่ละส่วน แต่ละระดับ (Level) และขององค์กรเป็นส่วนรวมและการกำหนดโครงสร้างและความสัมพันธ์ของงานส่วนต่าง ๆ ของแต่ละองค์กร และการสร้างระบบการควบคุมให้ทุกส่วนขององค์กรได้เป็นอย่างดี และมีเอกภาพ

M2 (Money) ได้แก่ ด้านการเงิน ที่จะต้องหามาเพื่อดำเนินกิจกรรมตามที่กำหนดเวลาที่ต้องการสอดคล้องกัน ดังนั้นการพิจารณาเรื่องแหล่งเงิน การจัดสรรเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในกิจกรรมและรายการต่าง ๆ ให้ได้สัดส่วนที่จะได้ผลตอบแทนสูงสุด และการควบคุมการใช้จ่ายให้ถูกต้องตามหลักเกณฑ์โดยไม่รู้ว่ไหลสูญเสียบ หรือฟุ่มเฟือยโดยไม่จำเป็น แต่ในขณะที่เดียวกันเพื่อที่จะสนับสนุนให้การทำงานได้ดำเนินการไปอย่างราบรื่นจนสามารถบรรลุเป้าหมายได้เป็นอย่างดี การเงินจึงเป็นส่วนสำคัญที่จะต้องดูแล นอกจากนี้การรายงานฐานะทางการเงินเพื่อแสดงผลการปฏิบัติงาน และเพื่อประโยชน์ในการปรับปรุงในระยะต่อไปก็เป็นกิจกรรมสำคัญของการจัดการด้วย

¹⁰ เอกชัย กี่สุขพันธ์, การบริหารทักษะและการปฏิบัติ, พิมพ์ครั้งที่3, (กรุงเทพมหานคร : สุขภาพใจ, 2538), หน้า 19-20.

M3 (Material & Buildings) ได้แก่ การจัดหาและมีไว้ซึ่งเครื่องมือ เครื่องใช้ วัสดุ อุปกรณ์ สำหรับปฏิบัติงาน สถานที่บริการที่เหมาะสมทันสมัยเพียงพอ และมีประสิทธิภาพที่จะสามารถช่วยให้การดำเนินงานตามหน้าที่ของหน่วยงานนั้น ๆ อย่างได้ผลหรือเป็นประโยชน์ที่ ทั้งนี้การจัดการด้านนี้ ยังหมายความรวมถึง การเสาะแสวงหา การคิดค้น การออกแบบ การควบคุมการใช้งาน การบำรุงรักษา และเปลี่ยนชิ้นส่วนหรือส่วนประกอบ การซ่อมแซมสิ่งที่บกพร่อง ชำรุดเสียหาย หรือที่มีประสิทธิภาพในการใช้งานต่ำกว่าระดับที่ต้องการ และการถอดถอนจากประจำการหรือรื้อถอนเพื่อจัดหาหรือจัดทำสิ่งทดแทนภายในกำหนดเวลาที่สมควรได้

M5 (Methodology and Information) ได้แก่ องค์ความรู้ และข้อมูลข่าวสารอันมีค่า นักจัดการและต้องนำมาใช้ในการวางแผนงาน การเลือกใช้กลยุทธ์ (Strategy) และกิจกรรม (Activity) ที่ควรดำเนินการจัดการจัดหน่วยงานและวางระบบงาน การติดต่อสื่อสาร การอำนวยความสะดวก การตัดสินใจ การแก้ปัญหาการติดตามและควบคุมงาน การประสานงาน การทำงานร่วมกับหน่วยงานอื่น ๆ หรือภาคเอกชนชุมชน ประชาชน และอาสาสมัครกลุ่มและรูปแบบต่าง ๆ ให้ถูกต้องเหมาะสม มีประสิทธิภาพและได้ผล ประเมินผลการปฏิบัติงาน แสละผลงานการแก้ไขปรับปรุงงาน วิธีการทำงานเพื่อให้งานของหน่วยงานเข้าเป้าหมาย เป็นที่พึงพอใจแก่สังคม และประชาชนกลุ่มเป้าหมาย โดยทั่วไปในสังคม¹¹

การจัดองค์ประกอบ (Component) หรือปัจจัยการจัดการ (Management Resources) ด้านต่าง ๆ เหล่านี้ ต้องอาศัยแนวคิดและหลักการที่ได้มีการคิดค้นกันมาอย่างต่อเนื่อง หน่วยงานไม่ว่าจะเป็นของราชการ หรือภาคเอกชน ก็จำเป็นจะต้องมีการวางระบบและกำหนดเป็นระเบียบข้อปฏิบัติให้แก่ผู้เข้ามาปฏิบัติ เมื่อได้ตั้งขึ้นมาแต่แรกแล้ว อย่างไรก็ตามสิ่งเหล่านี้จะเป็นหน้าที่ของนักจัดการเมื่อเข้าไปปฏิบัติงานในตำแหน่ง ในระยะต่อไปที่จะต้องปรับปรุงเพิ่มรายละเอียดหรือปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับสถานการณ์หรือทำการพัฒนาเพื่อให้มีการก้าวหน้า และมีสิ่งที่ดีกว่ามาทดแทนสิ่งที่ล้าสมัย หรือใช้ไม่ได้อย่างที่เคยเป็นมาแล้ว การพัฒนาสังคมเป็นเรื่องเกี่ยวกับมนุษย์หรือผู้คนในสังคมที่มีความเคลื่อนไหว บางครั้งช้าและมีความอ่อนไหวมาก ระบบการจัดการจึงจะต้องมีการยืดหยุ่น นักจัดการและผู้ปฏิบัติที่จะต้องเผชิญกับเหตุการณ์กับปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างไม่คาดคิดมาก่อน และจะต้องแก้ไข หรือดำเนินการให้ทันเวลา และให้เหมาะสมกับแต่ละสถานการณ์หรือเหตุการณ์นั้นๆ ด้วย ทั้งนี้โดยยึดเป้าหมายและ เจตนารมณ์ในการสร้างสังคมที่ดีงามเป็นสำคัญ

¹¹จักรกฤษณ์ นรมิติผดุงการ, การจัดการด้านปัจจัยในการพัฒนาท้องถิ่น, (กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, 2541), หน้า 1-3.

จักรกฤษณ์ นรนิติผดุงการ ได้เสนอระบบการจัดการด้านกรรมวิธีในการพัฒนาท้องถิ่น หรือนักบริหารมีหน้าที่ และความรับผิดชอบในการที่จะนำแนวคิด นโยบายและคำสั่งของหน่วยเหนือไปปฏิบัติให้บรรลุผลเป็นรูปธรรม โดยเฉพาะนักการจัดการพัฒนาสังคมที่มีภารกิจและข้อผูกพันจะสร้างความดีงาม และความผาสุกให้เกิดขึ้นในสังคม และแก่ประชาชนนั้น ผู้นั้นจะต้องมีวิธีการที่จะต้องทำงานอย่างเป็นขั้นตอนและเป็นระเบียบยิ่งเป็นหน่วยงานที่มีขนาดใหญ่เท่าใด ความจำเป็นที่จะต้องมีการทำงานอย่างเป็นระบบหรือมีอาชีพก็จะมาเท่านั้น มิฉะนั้นจะไม่อาจสร้างความสำเร็จได้ ตรงกันข้ามอาจจะสร้างความยุ่งเหยิงหรือปั่นป่วนให้แก่หน่วยงาน และผู้ที่ปฏิบัติงานร่วมอยู่กับองค์กรหรือหน่วยงานเดียวกันได้”¹⁶ ขั้นตอนหรือขบวนการด้านการบริการที่เหมาะสมกับการพัฒนาสังคม มีดังนี้คือ

1.Planning คือ การวางแผนสำหรับเป็นแบบในการทำงานก่อนอื่นใด หรือก่อนลงมือทำงานนักบริหารจะต้องคิดล่วงหน้าว่าหน่วยงานของตนจะอย่างไรจึงจะได้ ผลตามแนวคิด นโยบายและคำสั่งที่หน่วยเหนือมอบมาให้ ซึ่งส่วนใหญ่มักจะอยู่ในรูปนามธรรมหรือสิ่งที่จับต้องไม่ได้ นักจัดการและนักบริหารชั้นสูง มีภาระต้องกำหนดกิจกรรมที่จะต้องทำ เมื่อปฏิบัติได้ผลแล้ว จะสมตามเจตนารมณ์ของหน่วยเหนือที่จะสั่งการมาได้ เมื่อกำหนดกิจการแล้วก็ต้องคิดหาวิถีแบบยลและเหมาะสมกับสถานการณ์ด้วย นอกจากนี้ยังต้องนึกถึงว่าจะต้องทำที่ไหน ขนาดใด หรือหน่วยงานใด ใครหรือหน่วยงานใดได้สังกัดที่จะรับไปทำเมื่อไหร่ และจะต้องให้ทรัพยากรสนับสนุนเท่าใด เขาจึงสามารถปฏิบัติงานได้และได้ผลตามที่ต้องการ นักจัดการหรือนักบริหารชั้นสูง มีหน้าที่หลักในด้านการสนับสนุนหน่วยงานระดับปฏิบัติ ดังนั้น จะต้องมีการเตรียมทรัพยากรที่จะส่ง ไปให้กับหน่วยปฏิบัติใดจึงจะดีที่สุด

ส่วนนักการจัดการ หรือนักบริหารพัฒนาสังคม ที่มีหน้าที่บังคับบัญชาปฏิบัติงานนั้นก็จะต้องเอาแผนส่วนรวมนั้นมาย่อยเป็นแผนเฉพาะหน่วยงานของตน ซึ่งจะต้องมีรายละเอียดเฉพาะเจาะจงมากขึ้น การคิดการล่วงหน้าจะทำให้การทำงานใด ๆ ผู้ที่รับผิดชอบมีเวลาที่จะค้นหาสิ่งดี ๆ มีโอกาสเปรียบเทียบกิจกรรมและวิธีการทำงาน มีเวลาจัดเตรียมทรัพยากรที่ถูกต้องและสามารถกำหนดเวลาปฏิบัติงานได้อย่างเหมาะสมไม่ทำให้ดิน ฟ้า อากาศเป็นอุปสรรคในการทำงาน เป็นต้น

2.Organization and Preparing Operations Plan ได้แก่ การเตรียมการ การเตรียมกำลังพล หรือพลกำลังไว้ให้พร้อมที่จะเข้าปฏิบัติงานได้ทันที่กับเวลาที่คาดว่าจะเริ่มปฏิบัติ และระยะเวลาเตรียมการนี้ ก็จะเป็นเรื่องการจัดทำแผนสนับสนุนทรัพยากรให้แก่หน่วยปฏิบัติให้พอเพียง หากเป็นนักจัดการหรือนักบริหารพัฒนาสังคมในระดับปฏิบัติงานเขาผู้นั้นก็ต้องเตรียมแผนปฏิบัติงาน (Operations Plan) ที่สร้างความสัมพันธ์ระหว่างกิจกรรม เวลาผู้รับผิดชอบ

งบประมาณ และเครื่องใช้ให้เข้าด้วยกัน หากเป็นงานที่จะต้องทำซ้ำๆ (Routine) ก็จะต้องเตรียมออก ระเบียบปฏิบัติที่สามารถใช้เป็นคู่มือในการดำเนินการได้ (Standard Operating Procedure)

3. Directing and Supervising ได้แก่ การเอาแผนงาน หรือระเบียบปฏิบัติงานและเอกสาร อื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง มาให้แก่ผู้ที่จะร่วมปฏิบัติงาน และเอกสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง มาให้แก่ผู้ที่จะร่วม ปฏิบัติงาน การออกคำสั่ง การชี้ทาง และแผนที่กำหนดไว้และเมื่อผู้ปฏิบัติงานแยกย้ายกันไป ปฏิบัติงานแล้ว นักจัดการหรือนักบริหารงานที่ทำหน้าที่บังคับบัญชา ก็มีหน้าที่ในการกำกับตรวจ ตรา และติดตามการปฏิบัติงานของเขาเป็นระยะ ๆ เพื่อให้แน่ใจว่าเขาเหล่านั้นสามารถปฏิบัติงานได้ ตามแผน หากมีข้อขัดข้องหรือปัญหาประการใดผู้ที่ทำหน้าที่บังคับบัญชาก็มีหน้าที่ในการที่จะช่วย แนะนำ หรือช่วยเหลือตามแต่เห็นสมควร หรือการให้กำลังใจแก่ผู้ปฏิบัติงาน ได้ทราบทั้งนี้เพื่อให้ การปฏิบัติงานภายในหน่วยได้มีความเชื่อมโยง และสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด

4. Coordination ได้แก่ การประสานงาน การแสวงหาความร่วมมือ และการทำงานร่วมกับ หน่วยงานอื่น และกับเอกชน นักจัดการหรือนักบริหารงานมีหน้าที่ในลำดับต่อไปนี้ คือ การติดต่อกับ หน่วยงานอื่นทั้งภาครัฐและภาคเอกชนหรือจะเป็นชุมชนหรือประชาชนทั่วไปที่มีวงจรเกี่ยวข้อง ด้วยเพื่อที่จะได้ให้หน่วยงานของตนสามารถทำงานเชื่อมโยงกับหน่วยงานอื่นๆหรือเชื่อมโยงกับ สังคม ชุมชน หรือประชาชน ผู้เป็นเป้าหมายของงาน ได้อย่างกว้างขวางมีประสิทธิภาพและสัมฤทธิ์ ผลตามที่เมเจตนาธรรมอันแท้จริงกำหนดไว้ งานบางอย่างของหน่วยงานของตนจะสามารถทำได้ดี ขึ้นหากมีโอกาสเข้าใจ หรือร่วมมือสนึกกำลังคนหรือทำงานเชื่อมโยงกันเป็นขั้นตอน นักจัดการ หรือนักบริหารต้องเข้าใจว่างานพัฒนาสังคมนั้น ไม่ใช่งานที่ตนเองหรือหน่วยงานของตนจะต้องทำ ทั้งหมด ไม่ใช่ผู้ที่จะต้องแบกภาระในขณะที่ผู้ที่เป็นเป้าหมาย หรือสังคมส่วนรวมก็มีหน้าที่ที่จะต้อง ช่วยตนเอง และเพื่อนร่วมชุมชน เพื่อนร่วมชาติด้วย ดังนั้น นักจัดการหรือนักบริหารพัฒนาสังคมที่ จลลาคจะต้องกำหนดกลยุทธ์ และวิธีการทำงานที่จะเป็นผู้สนับสนุน และผู้ผลักดัน ให้ผู้ที่มี ความสามารถ และผู้สมควรที่จะรับภาระนั้น ไปดำเนินการมากกว่า

5. Evaluation ได้แก่ การรายงาน การประเมินผล และการแก้ไขปรับปรุงนักจัดการ หรือนัก บริหารพัฒนาสังคม จะสามารถปฏิบัติงานของตนเองได้ดีขึ้น หรือการปฏิบัติงานของหน่วยของ ตนเองให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น และสัมฤทธิ์ผลมากขึ้นย่อมต้องอาศัยความรู้เกี่ยวกับข้อเท็จจริง ผลงานที่หน่วยงานสามารถสร้างขึ้น ข้อบกพร่องหรือปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นแก่การปฏิบัติงานของ ตน ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะมาจากกระบวนการรายงานผลย้อนกลับ (Feedback) ดังนั้น ในระบบการจัดการ สมัยใหม่นั้น ภารกิจของนักจัดการหรือนักบริหารที่จะต้องทำ สามารถแสดงข้อเท็จจริงที่จะเป็น ประโยชน์แก่หน่วยงานในการที่จะแก้ไขปรับปรุงการปฏิบัติงานของหน่วยงานในระยะต่อไปให้เข้า เป้าหมายมากขึ้น มีประสิทธิภาพมากขึ้นเป็นที่พอใจแก่ผู้เป็นเป้าหมายมากขึ้นและเป็นการช่วยทำ

ให้ผู้ปฏิบัติทำงานได้ง่ายขึ้น เป็นต้น การรายงานบางอย่างมีความสลับซับซ้อน ที่ต้องมาคิดวิเคราะห์ ก่อนที่จะทราบสมมติฐานที่แท้จริงหรือก่อนที่จะสามารถคิดหาวิธีการที่ดีกว่ามาปฏิบัติงานในรอบต่อไปและเรื่องบางอย่างก็เสมือนเพียงผมเส้นเดียวบังภูเขา

จากข้อสรุปและข้อเสนอที่ได้จากกระบวนการทำงานขั้นสุดท้ายในระบบบริหารนี้ นักจัดการพัฒนาสังคมก็จะมีโอกาสให้ผู้อยู่ได้บังคับบัญชาสามารถปฏิบัติงานได้ดีขึ้นแทนที่จะจำทนทำแต่ของเดิม ๆ หรือสิ่งสิ้นเปลืองหรือไม่ได้ผล หรือทำไปพอให้ผ่านไปวันๆ ขึ้นตอนทั้ง 5 ขั้นตอน ที่กล่าวมาข้างต้น มีสภาพเรียงกันตามลำดับและสามารถคิดในทำนองเป็นวงจร หรือวงรอบก็ได้ (Cycle) ซึ่งรอบหนึ่งอัน หมายถึง 1 หรือ 2 ปี และระบบรายงานนั้นอาจเป็น 1 หรือ 2 ปีตามที่ ต้องการเช่นนั้น รายงานบางฉบับอาจจะทำเมื่อเสร็จสิ้นโครงการในแต่ละโครงการด้วยก็ได้ เพื่อให้ผลของการรายงานนั้นทราบถึงผู้ที่กำหนดโครงการว่าทำไปแล้วได้ผล ไปถึงไหน และถ้าต้องทำกันต่อไปมีโอกาสดำหนดโครงการที่ดีกว่าเดิม

กล่าวโดยสรุป จากความหมายของการบริหารที่นักวิชาการหลายๆท่าน ได้กล่าวไว้ข้างต้น นั้นในความหมายทั่วไป คำว่า การบริหาร หรือ Administration หมายถึง “การร่วมมือดำเนินการปฏิบัติการในองค์กร” และ “หากจะพิจารณาโดยส่วนรวมแล้วย่อมจะเห็นได้ว่า องค์กรในที่นี้ไม่ได้มีความหมายเฉพาะแต่ ส่วนราชการ กระทรวง ทบวง กรม กอง แผนก ฯลฯ เท่านั้น แต่ยังมี ความหมายรวมถึง องค์กรในการพัฒนาท้องถิ่นอื่น ๆ ด้วย เช่น ธุรกิจ สหพันธ์ สมาคม” จากคำจำกัดความข้างต้นจะเห็นว่า การบริหาร ก็คือ การทำงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กร

2.3 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารแบบมีส่วนร่วม

2.3.1 ความหมายและความสำคัญของการบริหารแบบมีส่วนร่วม

“การบริหาร” ความหมายคือ กระบวนการวางแผน การจัดองค์การ การสั่งการและการควบคุมการปฏิบัติการในองค์กร และการใช้ทรัพยากรอื่น ๆ ที่ก่อให้เกิดความสำเร็จตามเป้าหมายขององค์กรหรืออีกความหมายหนึ่ง คือ กระบวนการทำงานเพื่อก่อให้เกิดการทำงานที่เป็นผลสำเร็จ ด้วยการใช้บุคคล และทรัพยากรต่าง ๆ อย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุซึ่งเป้าหมายของความ ต้องการ

“การมีส่วนร่วม” ความหมาย คือ ทรัพยากรในการบริหารที่เป็นส่วนของบุคคลในแต่ละระดับการปฏิบัติมีส่วนร่วมในกระบวนการวางแผน การจัดองค์การ การสั่งการ และการควบคุมการปฏิบัติในแต่ละส่วนๆ อย่างเต็มความสามารถ ทั้งในทิศทางเพื่อการปฏิบัติด้านเดียว หรือการนำเสนอซึ่งความคิดในการดำเนินการตามกระบวนการนั้นอย่างใดอย่างหนึ่ง

“การบริหารแบบมีส่วนร่วม” จึงหมายถึง การที่บุคคลในองค์กรหรือต่างองค์กรได้ร่วมกัน เพื่อจัดการงานให้บรรลุเป้าหมายที่ต้องการร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพและสำเร็จทั้งนี้ การมีส่วนร่วม นั้น ๆ จะอยู่ในขั้นตอนใด ๆ ก็ตาม โดยขึ้นอยู่กับความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์ ข้อจำกัด ขององค์กรในแต่ละกระบวนการของการดำเนินการบริหารเป็นเกณฑ์¹²

บุคคลในการมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นการจัดการงานสามารถที่จะแยกได้กว้าง ๆ คือ

- ภายในองค์กรจะประกอบด้วย ผู้บังคับบัญชา (ผู้บริหารระดับสูง) ผู้บริหารระดับกลาง (กลุ่มงานต่าง ๆ) และผู้ปฏิบัติ (คนงาน ผู้ทำงานระดับล่าง) สายสัมพันธ์ของบุคคลในองค์กรจะเป็นไปตามลักษณะบังคับบัญชาตามลำดับ โดยทั่วไปขององค์กรแล้วจะมีข้อกำหนดไว้เป็นแนวทางอย่างชัดเจนซึ่งทุกระดับต้องปฏิบัติให้บรรลุเป้าหมายที่ต้องการเสมอ การมีส่วนร่วมเพื่อจัดการในองค์กรจึงเป็นในทิศทางเพื่อการปรับปรุง พัฒนา หรือแก้ไขปัญหาคัดข้อของการดำเนินการในแต่ละองค์ประกอบความจำเป็นของการมีส่วนร่วมอาจไม่ทั้งหมดของบุคคลในทุกระดับ อาจเฉพาะเพียง แต่ในระดับเดียวกันเท่านั้น หรือเหนือขึ้นไปในระดับหนึ่งก็เป็นไปได้ ลักษณะการมีส่วนร่วมของการจัดการหรือบริหารภายในองค์กรมีรูปแบบต่างๆ ตามสถานการณ์ที่เหมาะสม รูปแบบเบื้องต้นก็คือการเสนอข้อคิดเห็นเป็นเอกสาร ผ่านกระบวนการสอบถามหรือ โดยาส่งเอกสาร

- ต่างองค์กรจะประกอบด้วยในหลายลักษณะ ขึ้นอยู่กับกิจกรรมที่จัดกระทำในระดับผู้บริหารระดับสูง การมีส่วนร่วมจะเป็นในรูปของการให้ความเห็นข้อคิด แลกเปลี่ยนหรือสนับสนุนเพื่อจัดการ หรือระดับผู้ปฏิบัติก็เป็นในทิศทางของการจัดการร่วมกันในกิจกรรมอย่างเดียวกัน ทั้งนี้โดยผลประโยชน์ขององค์กรทั้งสองต้องไม่ขัดแย้งหรือมีการสูญเสียผลประโยชน์ต่อกันในรูปใดๆ ในการมีส่วนร่วมของบุคคลในระบบราชการจะเห็นได้ว่ามีในหลายลักษณะ เช่นเดียวกับรูปขององค์กรในปัจจุบัน กรณีภารกิจดำเนินการของกรม โยธาธิการและผังเมืองที่ต้องมีบทบาท และหน้าที่สัมพันธ์ต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น บุคคลในสำนักงาน โยธาธิการและผังเมืองจังหวัดต้องเป็นผู้มีภารกิจหน้าที่เพื่อการสำรวจออกแบบประมาณการต่องานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อโครงการถ่ายโอนกิจกรรมบริการสาธารณะต่าง ๆ การก่อให้เกิดความมีส่วนร่วมของบุคคลในท้องถิ่น จะเป็นผลให้การปฏิบัติงานตามภารกิจบรรลุเป้าหมายโดยสมบูรณ์ กลไกต่าง ๆ ในกระบวนการสร้างการมีส่วนร่วมเป็นเรื่องที่ต้องดำเนินการอย่างมาก

¹²รันคร์ จงวุฒิเวศน์, กลวิธีแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน, อ่างแล้ว, หน้า 183-189.

ความสำคัญของการพัฒนาท้องถิ่นแบบมีส่วนร่วม เป็นเหตุผลที่จำเป็นต่อการบริหาร หรือ การจัดการองค์กร คือ

1. ก่อให้เกิดความเข้าใจร่วมกันในการปฏิบัติงานที่มุ่งหวัง

2. กระบวนการตัดสินใจสามารถรองรับพฤติกรรมของบุคคลในองค์กรได้กว้างขวาง และ เกิดการยอมรับได้

3. เป็นหลักการของการบริหารที่เป็นผลต่อการดำเนินการเชิงวิเคราะห์ด้วยเหตุผลวิวัฒนาการ เพื่อความคิด (การเปิดกว้าง) การระดมความคิด (ระดมสมอง) ซึ่งนำไปสู่ การตัดสินใจได้

2.3.2 การมีส่วนร่วมของบุคคลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

ในองค์กรของการปฏิบัติงานใด จะปรากฏบุคคลในระดับต่างๆ ปฏิบัติงานเพื่อการนั้น โดยสังเขป อาทิ ผู้นำองค์กร (ผู้บริหารระดับสูง) ได้แก่ หัวหน้าสำนักงาน, ผู้จัดการ หรือประธาน บริษัท ฯลฯ ผู้บริหารระดับกลาง ได้แก่ หัวหน้าฝ่ายต่างๆ ผู้ช่วยผู้จัดการ กรรมการบริหาร ฯลฯ บริหารระดับต้น ได้แก่ หัวหน้างาน วิศวกร โครงการ หัวหน้าโครงการ ฯลฯ ผู้ปฏิบัติงาน ได้แก่ ช่าง การเงินฯ วิศวกร สถาปนิก ฯลฯ กลุ่มผู้ใช้แรงงานอื่นๆ อาทิ ภารโรง, คนงาน ฯลฯ และ ประชาชนที่อาจเกี่ยวข้องเป็นการเฉพาะ

การปฏิบัติงานขององค์กรโดยทั่วไปจะเป็นไป โดยการแบ่งแยกหน้าที่ที่มีการงานแต่ละ แผนก ฝ่าย กอง หรือหน่วยงานตามคำสั่งมอบหมายหน้าที่การงาน หรือแผนภูมิรูปแบบการจัด องค์กรของแต่ละหน่วยงาน ซึ่งมีความแตกต่างกันทั้งราชการหรือเอกชน การปฏิบัติงานเชิงคำสั่ง หรือแผนภูมิลำหนันั้นเป็นลักษณะของการสั่งการ จะเป็นทั้งรูปแบบประสานจากเบื้องบนลงล่าง หรือจากเบื้องล่างสู่บน หรือในระดับเดียวกันได้เสมอ พฤติกรรมการปฏิบัติลักษณะแนวสั่งการนี้ เป็นเรื่องปกติ โดยมีพื้นฐานจากหลักองค์กรที่วางไว้ การพัฒนาหรือการประสบความสำเร็จหรือ การประสบความสำเร็จของงานในองค์กรเป็นสิ่งที่สามารถมองออกและมองได้ โดยการทำงานเชิง บุคคลเป็นสำคัญ แนวเปลี่ยนฝ่ายซึ่งความสำเร็จใด ๆ ที่เกิดขึ้น โดยการเสนอความคิด และร่วม กระทำ กระทำได้แต่ไม่สอดคล้องเท่าที่ควรกับ การจัดการกระทำเพื่อองค์กรให้มีการพัฒนาและเร่งรัด จะต้องก่อให้เกิดกระบวนการมีส่วนร่วม

องค์กรที่มีส่วนร่วมต่อกันของบุคคลหรือคนในองค์กรมีข้อ โยงยึดถือความคิดเห็นใน ทิศทางของ

1. ลักษณะของปัญหาหรือความต้องการที่จะแก้ไขหรือตัดสินใจบนพื้นฐานของบุคคลที่ รับรู้

2. การเรียนรู้ว่าสิ่งที่เป็นความต้องการเพื่อแก้ไขหรือข้อมูลของปัญหามีที่มาและอยู่ใน ทิศทางใด

3. การนำเสนอแนวทางแก้ไขปัญหา โดยเหตุและผลซึ่งเป็นการระดมจากความคิดบุคคล เอกสาร หรือข้อเสนอหรือข้อมูลต่างๆ อย่างเป็นรูปธรรม

4. การประเมินผลลัพธ์ว่ามีความเป็นไปได้อย่างไรมีข้อจำกัดหรือมีความเสี่ยงอย่างไร

5. การตัดสินใจของผู้บริหาร การหาทางเลือกในการตัดสินใจ เหตุผลของการตัดสินใจและผลลัพธ์ที่ได้

ทั้งหมดเป็นสิ่งที่ต้องมาจากความคิดในบุคคลทุกระดับร่วมกันเสนอ หรือให้ข้อมูลหรือ วินิจฉัยเป็นมูลฐาน

2.3.3 แนวทางการสร้างและสนับสนุนการมีส่วนร่วม

ในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์กรใด ๆ นั้น มีรูปแบบอยู่หลายสถานะ สิ่งที่จะส่งผลต่อการ เกิดบรรยากาศเพื่อทุกคนและยังไปสู่ความสำเร็จของเป้าหมายที่ต้องการนั้นมีความจำเป็นในทิศทาง ของการสร้างและสนับสนุน คือการพัฒนาความรู้สึกรับผิดชอบ ซึ่งเป็นการที่บุคคลในฐานะต่างๆ ต้องก่อความรู้สึกรัก และสร้างแรงกระตุ้นต่อบุคคลอื่นๆ ให้มีความคิดริเริ่ม สร้างสรรค์ บนพื้นฐาน แห่งความที่บุคคลมีความมั่นใจว่าเหตุ และผลทางความคิดจะได้รับการสนับสนุน

การริเริ่มลักษณะแห่งพฤติกรรมบุคคล เป็นข้อคิดแห่งการสร้างรูปลักษณ์ของการ แสดงออกของบุคคล ลดและขจัดปมความคิดแข็งหรือความขลาดกลัวจากพฤติกรรมบุคคลให้ลด น้อยสร้างความกล้าต่อการแสดงออก

การเปิด โอกาสเพื่อการแลกเปลี่ยน ย่อมเป็นผลดีต่อกลุ่มและบุคคลได้ในระดับกระทำ เพราะโอกาสเพื่อการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นใด ๆ หรือประสบการณ์มักถูกปิดกั้นด้วยคำสั่งหรือ ความคิดเบื่องบน การเปิดโอกาสให้ทุกคนได้แลกเปลี่ยนย่อมส่งผลต่อเหตุและผลในการพัฒนา ความคิดต่าง ๆ ได้

การสนับสนุนแนวความคิดที่สามารถเป็นแบบอย่างได้ ซึ่งการสนับสนุนแนวคิดเหล่านั้น สามารถดำเนินการในทิศทางของงบประมาณ หรือที่ใดเป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดผลแห่งการสร้างสถานะ บุคคลให้ไว้วางใจองค์กรให้ความร่วมมือต่อองค์กรได้มาก

สถานการณ์เพื่อการบริหารหรือจัดการ ผู้บริหารต้องคำนึงถึงสถานการณ์ในการจัดการงาน ด้วยเสมอ เพื่อผลสูงสุด การเลือกแบบการบริหารใด ๆ ย่อมส่งผลต่อคามมีส่วนร่วมได้ ปัจจุบันการ บริหารส่วนใหญ่ มุ่งแบบการมีส่วนร่วมเพราะเป็นการเปิด โอกาสแห่งบรรยากาศการริเริ่ม สร้างสรรค์

การมองหาความคิดเฉพาะในส่วนที่ดี เป็นมุมมองของการบริหารที่ต้องการผลสัมฤทธิ์ว่า เมื่อบุคคลใดเสนอแนวคิดเพื่องานแล้วควรได้เห็นความเหมาะสมและทิศทางการเสนอของบุคคล อื่น ๆ ด้วยดี มิใช่มุ่งแนวทางเพื่อความขัดแย้งหรือสร้างฐานการ ไม่ยอมรับให้เกิดขึ้น

จงใจให้เกิดการสร้างกระบวนการความคิดให้เกิดในทุกกลุ่มงาน การสร้างแรงจูงใจย่อมเป็นผลต่อบุคคลที่ก้าวมาสู่การต้องการมีส่วนร่วมเสมอหากผลตอบแทนเหล่านี้มีคุณค่าและประโยชน์ต่อคนทั้งนี้ย่อมขึ้นกับ ปฏิกริยาของบุคคลโดยรวมขององค์กรคิดว่าจะทำให้ได้เพียงใด

ขั้นของความสำเร็ที่ส่งผลให้เกิดการมีส่วนร่วมและบุคคลยอมรับ อาจได้แก่

- ความมีอารมณ์ที่มั่นคง

- การเรียนรู้ในกิจกรรมของคนหรือหน้าที่ของตนเองอย่างต่อเนื่อง เป็นผลต่อความรู้ สึกในการอยากรู้ อยากเข้าใจ และอยากเข้าไปมีส่วนร่วม (เป็นการทำการบ้านเพื่อตนเอง)

- สไตล์การทำงานของแต่ละบุคคล เป็น โอกาสของการเลือกเพื่อให้ตนเองก้าวต่อไปหรือได้รับการสนับสนุน

- รู้ตนเอง (จุดแข็งที่มีอยู่หรือศักยภาพของตนเอง)

- มีความคิดเห็นในเชิงทะเยอทะยาน โดยเป้าหมายเป็น จุดนำทดลองเสี่ยงเพื่อความสำเร็ในงานของตนเอง

- สร้างข่ายงานได้ โดยมีกรพึ่งพาต่อกัน ทั้งเพื่อน ผู้บังคับบัญชา

- เรียนรู้การทำงานเป็นกลุ่มว่ามีขั้นตอนอย่างไร

- เรียนรู้ที่จะเงียบ

- ถือสัจย์ เป็นแบบแผนการทำงาน

คุณสมบัติของบุคคลเพื่อการมีส่วนร่วม

1. หาแนวคิดและวิธีการในการทำสิ่งต่าง ๆ ให้ดีขึ้นเสมอตลอดเวลา

2. แสดงความคิดเห็นเพื่อปรับปรุงสิ่งต่าง ๆ ขึ้นมาเอง

3. รู้จักใช้เวลาอย่างมีประสิทธิภาพ

4. วางแผนไว้ล่วงหน้าโดยมีระยะเวลา

5. มีทัศนคติที่ดีต่องานที่ทำ

6. เป็นสมาชิกที่ดีและเป็นผู้นำที่ดีด้วย

7. สร้างแรงกระตุ้นต่อตนเองและรู้ว่าอะไรคือแรงจูงใจ

8. รู้งานทุกส่วนและหน้าที่อย่างดี

9. มีมนุษยสัมพันธ์ดี

10. สำนึกถึงการสูญเสียเปล่าและรู้ต้นทุน

11. แสวงหาแรงจูงใจที่ไม่มีเงินเกี่ยวข้อ

12. ปรับและรับฟังความคิดเห็นได้ในทุกระดับ

13. สนใจงานที่ทำแทนการพยายามหางานทำที่สนใจ

14. มีความสม่ำเสมอ
15. เชื่อว่าการทำงานเป็นผลให้ฉลาด และไม่เป็นเรื่องหนักหนา
16. ไม่บ่น
17. ทำงานได้ดีกว่ามาตรฐาน
18. นิสัยในการทำงานที่ดี
19. เรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ได้เร็ว และทันสมัย
20. มีประวัติดีและก่อผลงานสม่ำเสมอ

ปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดการมีส่วนร่วมของบุคคลในองค์กร สิ่งที่มีผลต่อการก่อให้เกิดการมีส่วนร่วมที่สำคัญที่สุด คือ แรงจูงใจ และภาวะของบุคคล (ผู้นำ)

แรงจูงใจ คือ สิ่งที่เป็นตัวกระตุ้น เพื่อก่อให้เกิดการกระทำของพลังในบุคคลส่งผลต่อการแสดงซึ่งพฤติกรรมและวิธีการในการทำงานเพื่อบรรลุเป้าหมายหลักที่ต้องการ เพราะแรงจูงใจมีผลต่อกระบวนการทำงานของคนในทิศทางแห่งประสิทธิภาพ และสัมฤทธิ์ตามเป้าหมายที่ต้องการ ลักษณะของแรงจูงใจจะแสดงออกได้โดยลักษณะพฤติกรรมซึ่งมีหลายทิศทางขึ้นอยู่กับบุคคล และขึ้นกับธรรมชาติแห่งความต้องการของบุคคลด้วย ทั้งนี้ มีการเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลาโดยเป็นไปตามความปรารถนาความคาดหวัง และอุดมมุ่งหมายต่างๆ ของตนเอง ความสำคัญของแรงจูงใจต่อกระบวนการมีส่วนร่วม มีคำกล่าวที่ว่า “ผู้บริหารที่ดี คือ ผู้ที่สามารถทำงานให้สำเร็จได้โดยผู้ร่วมงาน” หมายถึง การที่องค์กร หรือผู้บริหารขององค์กรต้องให้ความสำคัญและนำมาใช้ในกิจการต่างๆ ของงาน เพื่อส่งผลให้

1. การร่วมมือร่วมใจเพื่องาน
2. ความจงรักภักดีและซื่อสัตย์ต่อองค์กร
3. เกื้อหนุนให้เกิดระเบียบ ข้อบังคับ เพื่อผลในการกำกับควบคุมคนในองค์กร
4. การเกิดความสามัคคีในองค์กรหรือกลุ่ม
5. เข้าใจก่อนนโยบายและวัตถุประสงค์ร่วมกันของบุคคลในองค์กร
6. สร้างความคิดใหม่เพื่อองค์กร
7. มีศรัทธาความเชื่อมั่นต่อตนเองและกลุ่ม

ภาวะผู้นำ มีผลต่อการมีส่วนร่วมขององค์กรหรือบุคคลในองค์กร ในทิศทางของกระบวนการตัดสินใจ เพราะการมีแรงจูงใจให้ปฏิบัติหรือการมีส่วนร่วมให้ปฏิบัติหากกระบวนการตัดสินใจไม่เป็นผลแล้ว ยังส่งผลต่อการที่ไม่บรรลุความสำเร็จได้ การตัดสินใจในระดับผู้นำคือ

- ความเชี่ยวชาญ คือ การยอมรับและให้ความร่วมมือ

- ความดีใจ คือ เหตุผลทางอารมณ์และอิทธิพลซึ่งเป็นพรสวรรค์เฉพาะตัว¹³

2.3.4 ปัญหาและข้อจำกัดของการพัฒนาท้องถิ่นแบบการมีส่วนร่วม คือ

1) ลักษณะการสื่อสารในองค์กรและระหว่างบุคคลไม่เหมาะสม ลักษณะทั่วไปของสื่อที่ไม่เหมาะสมจะเกิดจาก

(1) การมีข้อมูลหรือการมีคำสั่งที่ถ่ายทอดไม่ชัดเจน เป็นผลให้ผู้รับฟังข้อมูลหรือได้รับคำสั่งขาดความเข้าใจ หรือไม่เข้าใจทำให้นำไปสู่การปฏิบัติได้ไม่ดี

(2) การรับข่าวสารหรือข้อมูลเอกสาร ต้องมีการตีความ ทำให้การปฏิบัติเป็นข้อโต้แย้งหรือถกเถียง ผลของการโต้แย้งหรือถกเถียง ไม่สามารถนำไปสู่การตัดสินใจทำให้ความร่วมมือลดลงหรือขาดหายไป

(3) มีผู้ก่อกวน อาจเป็นตัวเอกสารที่มีการสั่งการขัดกันเองหรือมีผู้ปฏิบัติที่มีปฏิริยาขัดแย้งขึ้นำการปฏิบัติ ผลคือการดำเนินการในเรื่องต่าง ๆ ลดบทบาทความร่วมมือไป

(4) ทิศทางการสื่อสารของบุคคลในองค์กร ซึ่งจะมีการสื่อสารต่อกันได้ทั้งในแนวนอนลงล่างจากล่างขึ้นบนหรือในแนวระดับเดียวกัน การสื่อสารแต่ละแนวย่อมส่งผลต่อการสั่งการ การตัดสินใจหากกลุ่มบุคคลของแต่ละแนวมีแนวคิดแตกต่างกัน¹⁴

2) พฤติกรรมหรือแรงจูงใจต่อบุคคลไม่เอื้อต่อการมีส่วนร่วม เหตุที่พฤติกรรมหรือแรงจูงใจต่อบุคคล ไม่เอื้อต่อการมีส่วนร่วม จะเกิดจากการที่

(1) การใช้ทฤษฎีแรงจูงใจในการจัดกระทำไม่ถูกต้อง อาทิ การนำเอาความพอใจเป็นหลักหรือการนำเอาความต้องการของมนุษย์เป็นหลักมาใช้ในกรอบแนวคิดการสร้างแรงจูงใจ ซึ่งอาจส่งผลต่อการโต้แย้ง หรือไม่พอใจเกิดขึ้นทำให้การอยากมีส่วนร่วมในกิจกรรมนั้น ๆ ถดถอยลง

(2) พฤติกรรมของบุคคลมีอคติต่อองค์กร ย่อมส่งผลต่อการมีส่วนร่วม เพราะถ้าบุคคลเห็นว่าองค์กร หรือบ้านของตนเองที่อยู่ไม่ดี หรือไม่เหมาะสมแล้วการกระทำใด ๆ ย่อมขัดแย้ง และไม่เอื้อประโยชน์ได้ แต่หากการแก้ไขบทบาทของบุคคลให้มีทัศนคติดี มีความกระตือรือร้น มีสมาธิ มีความรับผิดชอบหรือมีพลังเพื่องาน กิจกรรมใดๆ ที่เขาเหล่านั้นมุ่งจัดการย่อมเป็นจุดมุ่งหมายเพื่อการกระทำโดยส่วนร่วมได้ง่าย

¹³ เรื่องเดียวกัน, หน้า 4.

¹⁴ ไพรัตน์ เตชะรินทร์, “นโยบายและกลวิธีการมีส่วนร่วมของชุมชนในยุทธศาสตร์การพัฒนาปัจจุบันของประเทศไทย”, ใน การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา, รวบรวมและจัดพิมพ์โดยบัณฑิตวิทยาลัย, (นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2547) : 6-7.

(3) การมีส่วนร่วมของทุกคนในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นที่ไม่มีความขัดแย้ง หรือมีความขัดแย้งแต่พร้อมต่อการแก้ไขเปลี่ยนแปลง รับผิดชอบต่อทำให้คำปรึกษา หรือคำแนะนำ ย่อมเป็นทิศทางของการอยากมีส่วนร่วม

3) ผู้นำมีปัญหา เหตุที่กล่าวถึงกรณีการไม่สามารถบริหารงานได้อย่างดีในการมีส่วนร่วมมีผลมาจากผู้นำในระยะเริ่มต้น อาทิ

(1) คนทุกคนมีจุดมุ่งหมายในชีวิตเพื่อความต้องการในปัจจุบันและอนาคตในกรณีต่างๆ อาทิ มีความเป็นอยู่บนชีวิตที่ดี (กินคืออยู่ดี), มีความมั่นคง ปลอดภัยในตนเองและครอบครัว มีความรัก มีหน้ามีตาในสังคม, มีการยอมรับยกย่องนับถือ และมีความสำเร็จในชีวิต เมื่ออยู่ในองค์กรแต่ประสบปัญหากดดันและไม่ได้รับการสนับสนุนจากผู้นำกลุ่มหรือองค์กรย่อมเกิดปฏิกิริยาโต้ตอบ และเป็นความขัดแย้ง

(2) การขาดแรงจูงใจในการนำไปสู่ความสำเร็จของงานเหตุด้วย ผู้นำขาดภาวะการณ์เรียนรู้ไม่มีความชำนาญ ไม่มีความเชื่อมั่นตนเอง หรือมีโรคภัยเบียดเบียน ฯลฯ สิ่งเหล่านี้เป็นผลทางจิตใจต่อการมีส่วนร่วมและสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน

(3) ผู้นำขาดมนุษยสัมพันธ์ ความรับผิดชอบ หย่อนคุณธรรม และทักษะการเรียนรู้จากงานเป็นผลให้ไม่สามารถเข้ากับบุคคลได้อย่างดี ทำให้การนำเสนอความต้องการหรือการตัดสินใจเพื่อกลุ่มหรือส่วนรวมเป็นไปได้โดยยากหรือไม่เหมาะสม

การพัฒนาท้องถิ่นการมีส่วนร่วม เป็นการบริหารที่ทุกคนในองค์กรหรือต่างองค์กร ได้มีโอกาสจัดกระทำการทำงานตามเป้าหมาย หรือวัตถุประสงค์ร่วมจึงต้องเป็นบุคคลที่มีบุคลิกภาพดี มีทักษะในงาน และความฉลาดมีความสามารถในงานและการตัดสินใจ มีมนุษยสัมพันธ์และคุณธรรมในการปฏิบัติงานและมีความสามารถในบทบาทของตนเองอย่างดี กระบวนการบริหารจึงจะบรรลุเป้าหมายขององค์กรที่ต้องการได้ด้วยดี¹⁵

2.3.5 การมีส่วนร่วมของประชาชนกับการบริหารราชการ

นิสัยของการมีส่วนร่วมของประชาชน ระบบราชการมุ่งประสงค์ให้ประชาชนได้มีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ทั้งทางตรงและทางอ้อมในการดำเนินงานทางการบริหาร หรือการดำเนินกิจการของรัฐ เพื่อสนองตอบต่อความต้องการของตนเอง (ประชาชน) การมีส่วนร่วมทางตรงจะเห็น ได้จากการที่ประชาชนสามารถตัดสินใจทางเลือกเกี่ยวกับนโยบายสาธารณะหรือเข้าร่วมในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ ของรัฐในแต่ละสาขาหรือการลงประชามติในเรื่องต่าง ๆ หรือการเข้าร่วมเป็นกรรมการในการดำเนินงาน อาทิ การจัดซื้อจัดจ้าง การตรวจรับการจ้าง หรือการกำหนด

¹⁵ เรื่องเดียวกัน.

ราคาการจ้างต่าง ๆ ได้ สำหรับการมีส่วนร่วมทางอ้อม ก็คือ การที่ประชาชนสามารถเสนอความคิดเห็นผ่านเครือข่ายหรือกลุ่มตัวแทนต่าง ๆ และทั้งการให้ข้อมูลข่าวสาร เพื่อประโยชน์ต่อการบริหารราชการผ่านสื่อใด ๆ อาทิ วิทยุ, โทรศัพท์, เว็บไซต์ หรือจดหมายข่าว¹⁶

การบริหารราชการเชิงการพัฒนาที่มุ่งให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม สามารถพิจารณาได้ในแนวทางดังนี้

1) มีการเปิดเผยข้อมูลและโปร่งใสในการดำเนินงานตามภารกิจของหน่วยงาน โดยมีช่องทางเพื่อการให้ข้อมูลข่าวสารที่กว้างขวางต่อประชาชนและเข้าถึงได้โดยสะดวก

2) มีการรับฟังความคิดเห็นเกี่ยวกับภารกิจของหน่วยงานอย่างสม่ำเสมอ ทั้งเป็นทางการและไม่เป็นทางการ เปิดช่องทางเพื่อการนี้อย่างจริงจัง

3) มีระบบการจัดการข้อมูลข่าวสารที่ได้จากประชาชนหรือผู้ที่เกี่ยวข้องนำไปประกอบการปรับปรุงแก้ไขระบบการพัฒนาท้องถิ่น, การให้บริการ และการตัดสินใจในนโยบายสาธารณะหรือนโยบายอื่น ๆ เพื่อตอบสนองความต้องการหรือประโยชน์ของประชาชนอย่างชัดเจน โดยมีผู้รับผิดชอบและรายงานผลการดำเนินการเชิงสรุปเสนอที่เป็นรูปธรรมที่ต่อเนื่อง

4) เปิดโอกาสให้ภาคประชาสังคม (เอกชน, ประชาชน และเครือข่ายต่าง ๆ) ได้เข้าร่วมเป็นคณะกรรมการที่ปรึกษาในกิจกรรมกระบวนการของหน่วยงานสำหรับการกำหนดทิศทางแห่งนโยบาย และกิจกรรมสาธารณะ ที่กระทบต่อประชาชนหรือตามที่กำหนดไว้ในกฎหมาย

5) ประชาชนมีส่วนร่วมเป็นเจ้าของในส่วนราชการ โดยสามารถเข้าถึงในการจัดกระบวนการหรือกลไกต่าง ๆ ได้อย่างเป็นรูปธรรม และร่วมในการตรวจสอบความก้าวหน้าของการดำเนินงาน หรือผลสำเร็จของการทำงานของหน่วยงานราชการได้

จะเห็นได้ว่า เพื่อที่จะสนองตอบตามยุทธศาสตร์ที่กำหนดไว้ สามารถเห็นภาพของการให้โอกาสหรือยอมรับว่ามีประชาชนหรือภาคประชาสังคม เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานในกิจกรรมหรือขั้นตอนต่างๆ ยังไม่ขยายวงกว้าง ให้สอดคล้องต่อหลักการการบริหารเชิงการพัฒนา อาทิ การวางผังเมือง การควบคุมอาคาร และการจัดรูปที่ดิน ซึ่งเป็นภารกิจที่มีกฎหมายรองรับและต้องดำเนินการตามขั้นตอนต่างๆ ที่ได้กำหนดไว้ในหลาย ๆ ขั้นตอน ซึ่งกำหนดโดยแนวปฏิบัติตามกฎหมาย ประชาชนหรือองค์กรเอกชน หรือผู้มีส่วนได้เสียสามารถมาร่วมในการพิจารณา, นำเสนอ และให้ข้อมูลต่าง ๆ ได้ อย่างกว้างขวาง ถึงแม้ว่าการพิจารณา การนำเสนอหรือการให้ข้อมูลเหล่านั้นอาจเป็นเพียงส่วนน้อยที่ถูกนำไปสู่การได้รับการตัดสินใจ เพื่อการปรับปรุง แก้ไข

¹⁶ ชูวงศ์ ฉายะบุตร, การปกครองท้องถิ่นไทย, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น กรมการปกครอง, 2549), หน้า 15-16.

ความสำเร็จของการมีส่วนร่วมภาคประชาชนในฐานะองค์กรของรัฐจะต้องเร่งรัด และปรับปรุงการจัดการบริหารเพื่อก่อผลแห่งการพัฒนา กล่าวคือ

- องค์กรต้องมีคณะทำงานเพื่อการนี้อย่างเป็นทางการและประสานการปฏิบัติอย่างต่อเนื่องและวิเคราะห์สถานแห่งภารกิจ ประกอบยุทธศาสตร์การบริหารและงบประมาณอย่างจริงจัง เพื่อกำหนดกระบวนงานที่เหมาะสมสำหรับการมีส่วนร่วมภาคประชาสังคมที่ดี

- ช่องทางของการเข้าถึง ซึ่งข้อมูลและข่าวสารใดๆ ต้องปรากฏอย่างชัดเจนและมีหลายช่องทางที่จัดกระทำได้ และต้องมีการประชาสัมพันธ์ทิศทางการเข้าหาหรือเข้าถึงอย่างเป็นทางการ โดยต่อเนื่องพร้อมทั้งแสดงผลจากการมีส่วนร่วมด้วยความน่าเชื่อถือ เชิงผลแห่งการกระทำจริง และสร้างศรัทธาความเชื่อมั่น

- องค์กรต้องเปิดโอกาสเพื่อการเข้ามาเป็นส่วนร่วมในคณะทำงานหรือคณะกรรมการหรือกลุ่มใดๆ อย่างกว้างขวาง ทั้งภาคเอกชน ประชาชน หรือผู้มีส่วนได้เสียตามภารกิจนั้น ๆ ทั้งนี้จะเป็นการเข้ามาทั้งทางตรง และทางอ้อมก็ได้ โดยปราศจากการปิดกั้น

- องค์กรต้องฟังความเห็น ข้อเสนอ ข้อมูล หรือแนวทางการตัดสินใจของประชาชน หรือแนวปฏิบัติให้มากที่สุดทั้งนี้ต้องจัดกระทำโดยปราศจากอคติหรือบนเงื่อนไขแห่งความขัดแย้ง อันรับไม่ได้อย่างสิ้นเชิง พร้อมเปิด โอกาสให้ประชาชน หรือผู้มีส่วนได้เสียสามารถชี้แจง หรือประกอบเหตุผลต่างๆ ได้อย่างกว้างขวางในเวทีที่สามารถกำหนดได้

- องค์กรต้องรวบรวมผลแห่งความมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ พร้อมบทสรุปทั้งความสำเร็จและความขัดแย้งเพื่อประชาสัมพันธ์ต่อสาธารณะอย่างสม่ำเสมอ ถึงแม้ว่าความเห็นเหล่านั้น อาจจะไปสู่การตัดสินใจหรือไม่ตัดสินใจของผู้บริหารขององค์กร หรือของรัฐก็ตาม ทั้งนี้ เพื่อก่อให้เกิดแรงจูงใจต่อประชาชนหรือผู้มีส่วนได้เสียให้มองเห็นความจริงใจและเป็นช่องทางต่อการนำเสนอ หรือติดตามผลในลำดับต่างๆ¹⁷

การบริหารแบบมีส่วนร่วมภาคประชาชน เป็นความยุ่งยากและมีความซับซ้อนอย่างมาก สำหรับผู้บริหารขององค์กรเชิงปฏิบัติ ความสำเร็จในกิจกรรมหรือภารกิจใดที่สามารถน้อมนำความคิดเห็นข้อเสนอ ของประชาชนมาจัดการ ได้ถือได้ว่าเป็นความสำเร็จสุดยอด การดำเนินงานเพื่อการบริหารดังกล่าวจึงต้องร่วมมือกันทุกฝ่ายทั้งภายในองค์กรต่างองค์กร และประชาชนรวมถึงผู้เกี่ยวข้อง หรือมิได้เกี่ยวข้องอื่นๆ ที่มีความคิดเห็นกระบวนกรวิเคราะห์และพิจารณาตัดสินใจเพื่อการใดๆ ที่สามารถขจัดความขัดแย้ง ความเคลือบแคลงสงสัย ปัญหาหรืออุปสรรคที่เป็นปัจจัย จึงเป็นเป้าประสงค์ที่องค์กรแห่งรัฐตั้งความหวัง เพื่อการดำเนินงานอย่างสูงสุดในอนาคต

¹⁷ เรื่องเดียวกัน.

2.3.6 การทำแผนพัฒนาโดยการมีส่วนร่วมของประชาชน

“แผนพัฒนา” หมายความว่า แผนพัฒนาตามระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยแนวทางในการวางแผนพัฒนาตำบลขององค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ.2540

“การมีส่วนร่วม” หมายความว่า อำนาจการตัดสินใจ การเข้าไปเกี่ยวข้อง หรือการเข้าไปมีส่วนในกิจการอันใดอันหนึ่ง

“การทำแผนพัฒนาตำบลโดยการมีส่วนร่วมของประชาชน” คือ การที่ประชาชนในท้องถิ่นตำบลนั้นๆ สามารถเข้าไปมีบทบาท อำนาจตัดสินใจ หรือมีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดทำแผนพัฒนาตำบลได้

การมีส่วนร่วม นับว่าเป็นหลักการพื้นฐาน และองค์ประกอบสำคัญในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยเพราะทำให้ประชาชนในท้องถิ่นต่าง ๆ ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจแก้ปัญหาด้วยตนเอง โดยที่ไม่ต้องรอรับนโยบายหรือคำสั่งจากรัฐฝ่ายเดียว ทั้งนี้เพราะแต่ละท้องถิ่นย่อมมีทรัพยากรสถานะแวดล้อม การสะสมทางภูมิปัญญาตลอดจนเงื่อนไขและปัจจัยที่แตกต่างกัน อันมีผลให้ความต้องการและแนวทางการจัดการประโยชน์สุขของแต่ละท้องถิ่นแตกต่างกันไป ด้วยการส่งเสริมให้แต่ละท้องถิ่นสามารถปกครองตนเองได้ตามสมควรจึงเป็นสิ่งจำเป็นและสอดคล้องกับความเหมาะสมกับความเป็นจริงภายในท้องถิ่นนั้น ๆ ซึ่งจะทำให้ประชาชนในท้องถิ่นตื่นตัวต่อการมีส่วนร่วมในการกำหนดอนาคตของท้องถิ่นเอง อันน่าจะเกิดผลดีต่อการพัฒนาท้องถิ่นมากกว่าที่รัฐเป็นผู้กำหนดหรือควบคุม เพราะการดำเนินการของรัฐโดยทั่วไปย่อมผ่านทางเจ้าหน้าที่ของส่วนกลางซึ่งจะมีบทบาทหรือทัศนคติที่มุ่งรักษาประโยชน์ของรัฐจนอาจละเลยความต้องการและความจำเป็นที่แท้จริงของแต่ละท้องถิ่น

ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ได้บัญญัติไว้ว่า “รัฐจะต้องให้ความเป็นอิสระแก่ท้องถิ่นตามหลักแห่งการปกครองตนเอง ตามเจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่น” แสดงให้เห็นการตระหนักถึงความสำคัญของประชาชนในท้องถิ่นที่จะต้องมีส่วนร่วม ในการกำหนดทิศทางการรักษาและพัฒนาผลประโยชน์ของท้องถิ่นเองมีอิสระในการปกครองท้องถิ่น ไม่ว่าจะในระดับองค์การบริหารส่วนจังหวัดองค์การบริหารส่วนตำบล องค์การบริหารส่วนตำบล หรือการปกครองท้องถิ่นในรูปแบบอื่นๆ โดยมีข้อจำกัดเพียงมิให้กระทบต่อความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของราชอาณาจักรเท่านั้น¹⁸

¹⁸ ทวีทอง หงส์วิวัฒน์, การพัฒนากับการมีส่วนร่วมของประชาชน, อ้างแล้ว, หน้า 7.

2.3.7 แนวคิดและความเชื่อพื้นฐานในการวางแผนพัฒนาแบบมีส่วนร่วม

1) การมีส่วนร่วมของประชาชน กลุ่มองค์กรชุมชน โดยเชื่อว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนกลุ่มองค์กรชุมชนมิใช่หมายถึงเฉพาะการเข้าร่วมในช่วงเวลาทำกิจกรรมเท่านั้น แต่กระบวนการการมีส่วนร่วมจะต้องเริ่มตั้งแต่การได้ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ และในที่สุดจึงเข้าร่วมลงมือปฏิบัติ โดยบุคคลกลุ่ม ที่จะเข้าร่วมในกิจกรรมนั้นจะต้องมีความรู้ความเข้าใจปัญหาของชุมชนและตนเอง ตระหนักรู้ถึงสิทธิของตนเองที่มีต่อสิ่งนั้น ความรู้สึกเหล่านี้จะเกิดขึ้นได้ด้วยการที่บุคคลได้รับข้อมูลใหม่ที่จะช่วยเพิ่มอำนาจทางความคิดและมีโอกาสได้ร่วมวิเคราะห์ตัดสินใจ กำหนดเป้าหมายในกิจกรรมเหล่านั้น

2) บทบาทหญิง-ชาย ในการพัฒนามีความเชื่อว่าหญิงและชายจะต้องมีบทบาทและความสำคัญในการพัฒนาเท่าเทียมกัน ทั้งนี้ เพราะต่างก็เป็นมนุษย์เหมือนกันแต่มีความแตกต่างทางสรีระเท่านั้นการกีดกันบทบาท“ผู้หญิง”จึงเป็นสิ่งที่ที่ไม่พึงกระทำเนื่องจาก “ผู้หญิง”ก็มีศักยภาพที่สามารถจะมีบทบาทในการพัฒนาได้ การส่งเสริมให้ “ผู้หญิง”เข้ามามีส่วนร่วมในการทำแผนพัฒนาตำบลจึงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญ

3) “ชาวบ้าน”เป็นจุดศูนย์กลางในการพัฒนา การเริ่มต้นการวางแผนแบบมีส่วนร่วมควรจัดอบรมหรือการประชุมกลุ่มองค์กรชุมชนที่นำไปสู่การสร้างการมีส่วนร่วม คือกระบวนการที่ไม่กำหนดขอบเขต ชาวบ้านไม่ใช่ผู้รับฟัง แต่กระบวนการดังกล่าวจะเป็นกระบวนการที่ผู้ดำเนินการจะกระตุ้นให้ชาวบ้านหรือผู้เข้าอบรมหรือประชุมร่วมกัน สำรวจปัญหาและร่วมวิเคราะห์ปัญหาของพวกเขา ซึ่งนำไปสู่ความเข้าใจหรือการเรียนรู้ร่วมกันของผู้ร่วมกันของผู้ร่วมกระบวนการ

4) กระบวนการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ โดยเชื่อว่าผู้ใหญ่ หรือชาวบ้านในชุมชนเป็นผู้มีบทเรียนประสบการณ์ในเรื่องต่าง ๆ ดังนั้น การจัดกระบวนการเรียนรู้ที่ดีสำหรับผู้ใหญ่จะต้องเริ่มจากการเคารพประสบการณ์ บทเรียนของพวกเขาต่อเชื่อมกับความรับรู้ ความเข้าใจที่มีอยู่เดิมและเรื่องราวอันเป็นเนื้อหาของการเรียนรู้จะต้องส่งผลต่อการแก้ปัญหาที่บุคคลนั้นเผชิญอยู่

ความเชื่อว่าการวางแผนพัฒนาแบบมีส่วนร่วมของประชาชนนั้นเป็นความพยายามที่จะส่งเสริมให้ชาวบ้าน ผู้นำท้องถิ่น กลุ่ม และองค์กรชุมชนได้ใช้เป็นเวทีในการกำหนดทิศทางร่วมตัดสินใจร่วมดำเนินกิจกรรมการพัฒนา การเข้ามามีส่วนร่วมของชาวบ้าน ผู้นำ กลุ่มองค์กรชุมชนอย่างแท้จริง และจะเป็นพื้นฐานในการพัฒนาศักยภาพชุมชนให้เข้มแข็งสามารถเป็นหน่วยงานในการบริหาร การจัดการการประสานงานการวางแผน การบริหารงบประมาณและข้อมูลข่าวสารได้อย่างเป็นระบบ

2.3.8 การวางแผนพัฒนาแบบมีส่วนร่วม

1) การจัดทำแผนพัฒนาตำบลที่ผ่านๆ มาเป็นเรื่องของเจ้าหน้าที่ทางราชการ เข้าดำเนินการช่วยเหลือ และสนับสนุนแก่องค์การบริหารส่วนตำบล หรือไม่ก็เป็นเรื่องเฉพาะผู้นำ เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน หรือกรรมการบริหารเป็นผู้ดำเนินการ โดยที่ชาวบ้าน กลุ่มองค์กรอื่น ๆ แม้กระทั่งสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลที่มาจาก การเลือกตั้ง ไม่มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลแต่อย่างใด ซึ่งจะมีการอ้างกันว่า ชาวบ้านผู้นำกลุ่ม องค์กรชุมชนได้มีส่วนร่วมอยู่แล้วในการเสนอความคิดเห็น ให้ข้อมูล แต่ก็เข้าใจว่าทำได้ในวงจำกัด และในทางปฏิบัติอาจมีความเข้าใจที่แตกต่างกันออกไป ถึงคำว่า “การมีส่วนร่วม” ซึ่งบางครั้งอาจจะเข้าใจไม่ว่าเป็นการเข้าร่วมทำกิจกรรมบางขั้นตอน ที่ถูกกำหนดมาแล้วโดยทาง

ราชการ หรือโดยผู้นำชุมชน เพื่อให้การปฏิบัติงานลุล่วงไปอย่างราบรื่นเท่านั้น อันถือว่า “มิใช่ การมีส่วนร่วมที่แท้จริงของชาวบ้าน”

ปัญหาและเหตุผลที่ทำให้การพัฒนาที่ผ่านมาไม่สามารถเกิดประโยชน์ แก่คนยากจนในชนบทก็คือ การขาดการมีส่วนร่วมของประชาชน กลุ่ม องค์กรชุมชนอย่างกว้างขวางและที่มีผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการวางแผนพัฒนาแบบเดิม ๆ 2 ประการ คือ

(1) ผู้นำของชาวบ้านกลายเป็นผู้นำของทางการ ซึ่งต้องขึ้นกับระบบราชการ และทำเป็นกลไกของราชการ การพัฒนาถูกกำหนดจากเบื้องบนชาวบ้านไม่มีกลไกในการนำเสนอปัญหา และหาทางออกด้วยตนเอง

(2) การพัฒนาทำให้ชนชั้นนำในท้องถิ่นซึ่งมีเงื่อนไขและ โอกาสที่ดีกว่าผู้อื่น เช่น มีอำนาจอย่างเป็นทางการ หรืออำนาจทางเศรษฐกิจ ในการรับทรัพยากรและประโยชน์จากการพัฒนา

2) การมีส่วนร่วมที่แท้จริง นอกจากสิ่งที่จะต้องคิดกันในเรื่องการมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล ก็คือ ทำอย่างไรที่จะทำให้ชาวบ้าน กลุ่มองค์กรชุมชนที่หลากหลาย มีความรู้สึกเป็นเจ้าของ (Sense of Ownership) ซึ่งจะต้องเปิดโอกาสให้ตั้งแต่การช่วยกันคิดตัดสินใจ การร่วมจัดทำแผน และที่สำคัญไม่ขึ้นอยู่กับการพึ่งพิงบุคคลภายนอกชุมชน

3) การเสริมสร้างความเข้มแข็งขององค์การบริหารส่วนตำบล โดยการวางแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลแบบมีส่วนร่วม ต้องการที่จะเสนอหรือสร้างวัฒนธรรมใหม่ในการวางแผนพัฒนา โดยมีโจทย์ว่าทำอย่างไร ที่จะให้การดำเนินงาน โครงการ-กิจกรรมต่างๆ ขององค์การบริหารส่วนตำบลเป็น ไปอย่างมีประสิทธิภาพ ในบรรยากาศของการสมานฉันท์ด้วยอุดมการณ์ร่วมกันที่จะพัฒนาชุมชนโดยรวม มิใช่การเอาชนะต่อรองแก่งแย่งหรือการเอาชนะซึ่งกันและกันของกลุ่มคน หรือบุคคลใดบุคคลหนึ่งในชุมชน

4) เทคนิควิธีการในการเสริมสร้างการวางแผนแบบมีส่วนร่วม เช่น

- ใช้หลัก “ประชาพิจารณ์แผนพัฒนาตำบล”
- ใช้หลัก “ประชามตตำบล”
- ใช้เทคนิค “A-I-C” กระบวนการแห่งการพัฒนาพลังสร้างสรรค์

2.3.9 กระบวนการแห่งการพัฒนาพลังสร้างสรรค์ A-I-C

1) เป็นกระบวนการที่ตั้งอยู่บนความเชื่อที่ว่า “ถ้ามนุษย์มีโอกาสได้ทำงานร่วมกันด้วยความรักและการเห็นคุณค่าของกันและกัน และมีวิธีการที่จะแก้ปัญหาต่างๆ ให้ลุล่วงไปได้ด้วยความมุ่งมั่นที่จะสร้างประโยชน์กับเพื่อนมนุษย์ สิ่งนี้ก็จะมีความสุข ความสร้างสรรค์ของการมีชีวิตและการทำงาน เรื่องเดียวกัน ร่วมกันเป็นอย่างดี และจะช่วยให้มนุษยชาติได้พบสันติสุข”¹⁹ และกระบวนการนี้ได้ผ่านการพัฒนาและวิจัยกว่า 50 ปี เป็นวิธีการและเทคนิคในการเอาคนที่จะทำงานร่วมกันทั้งหมดในระบบใดระบบหนึ่งเข้ามาประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshop) ซึ่งได้ดำเนินการใน 3 ชั้น คือ

ชั้นที่ 1 A = Appreciation

ชั้นที่ 2 I = Influence

ชั้นที่ 3 C = Control

ชั้นที่ 1 คือ การทำให้ทุกคนให้การยอมรับและชื่นชม (Appreciate) คนอื่น โดยไม่รู้สึกรู้สีกหรือแสดงการต่อต้านหรือวิพากษ์วิจารณ์ ในกระบวนการขั้นนี้ทุกคนจะมีโอกาสแสดงออกอย่างทัดเทียมกันด้วยภาพ ข้อเขียน และคำพูดว่าเขาเห็นสถานการณ์ในปัจจุบันเป็นอย่างไรและเขาอยากเห็นความสำเร็จในอนาคตเป็นอย่างไร ซึ่งจะทำให้ทุกคนได้มีโอกาสใช้ข้อเท็จจริง เหตุผล และความรู้สึกรวมถึงตลอดจนการแสดงออกในลักษณะต่างๆ ตามที่เป็นจริง เมื่อทุกคนได้แสดงออกโดยได้รับการยอมรับจากคนอื่น ๆ จะทำให้ทุกคนมีความรู้สึกที่มีความสุข มีความอบอุ่น และเกิด “พลังร่วม” ขึ้นในระหว่างคนต่างๆ ที่มาประชุมด้วยกัน

ชั้นที่ 2 คือ การใช้ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ที่แต่ละคนมีอยู่มาช่วยกันกำหนดวิธีการสำคัญหรือ “ยุทธศาสตร์” (Strategy) ที่จะทำให้อบรรลุ “วิสัยทัศน์ร่วม” (Shared Vision) หรือ “อุดมการณ์ร่วม” (Shared Ideal) ของกลุ่ม (ที่มาประชุม) ได้อย่างดีที่สุดในขั้นนี้ทุกคนยังคงมีโอกาสทัดเทียมกันที่จะให้ข้อคิดเห็นว่ามีวิธีการสำคัญที่จะทำให้อบรรลุ “วิสัยทัศน์ร่วม” หรือ “อุดมการณ์ร่วม” นั้นประกอบด้วยอะไรบ้าง เมื่อทุกคนได้แสดงความคิดเห็นแล้ว จะนำ “วิธีการ” ที่

¹⁹ถวิลดี บุรีกุล, แนวคิดของการมีส่วนร่วมในระบอบประชาธิปไตย, อ่างแล้ว, หน้า 36.

เสนอแนะทั้งหมดมาจัดหมวดหมู่แยกแยะและพิจารณาร่วมกัน จนกระทั่งได้ “วิธีการสำคัญ” ที่กลุ่มเห็นพ้องต้องกันจะนำไปสู่ความสำเร็จตามที่กลุ่มต้องการ

ขั้นที่ 3 คือ การนำ “วิธีการสำคัญ” มากำหนดเป็น “แผนปฏิบัติการ” (Action Plan) อย่างละเอียด ว่าทำอะไร มีหลักการและเหตุผลอย่างไร มีเป้าหมายอย่างไร ใครรับผิดชอบเป็นหลัก ใครต้องให้ความร่วมมือ จะต้องใช้งบประมาณค่าใช้จ่ายเท่าไร จากแหล่งใด จะมีรายได้จากการดำเนินการดังกล่าวหรือไม่ ถ้ามีประมาณว่าเท่าไร และรายละเอียดอื่นๆ ตามที่เห็นว่าควรระบุไว้ ส่วนราชการที่เกี่ยวข้ององค์กรเอกชนที่มีนโยบายส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น ต้องมีวิญญูณร่วมกันที่จะเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่องค์กรบริหารส่วนตำบล โดยการสนับสนุนเอกสารวิชาการความรู้เกี่ยวกับระเบียบข้อกฎหมายและเทคนิคการพัฒนาท้องถิ่นที่มีประสิทธิภาพ รวมทั้งการจัดสัมมนาและเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างองค์กรบริหารส่วนตำบลด้วยกัน จัดให้มีเครือข่ายองค์กรบริหารส่วนตำบลทั้งระดับจังหวัดภูมิภาคและระดับชาติสนับสนุนให้มีคลังข้อมูลองค์กรบริหารส่วนตำบลเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่องค์กรบริหารส่วนตำบล

2) การปฏิบัติการ เมื่อจะมีการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการวางแผนพัฒนาตำบลแบบมีส่วนร่วมโดยใช้เทคนิคกระบวนการแห่งการพัฒนาพลังสร้างสรรค์สิ่งที่ต้องคำนึงถึง คือ

2.1 กลุ่มเป้าหมาย อาจแบ่งออกเป็น 2 ระดับ กล่าวคือ

(1) ระดับหมู่บ้าน ได้แก่ ตัวแทนชาวบ้าน กลุ่มตัวแทนผลประโยชน์ เช่น กลุ่มสตรีกลุ่มเยาวชน กลุ่มอาชีพ กลุ่มผู้ใช้น้ำ กลุ่มอนุรักษ์ทรัพยากร กลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มธุรกิจชุมชน เป็นต้น

(2) ระดับตำบล ได้แก่ สมาชิก และตัวแทนกลุ่มในระดับหมู่บ้านที่ได้รับการคัดเลือกจากกลุ่มแล้ว มาร่วมประชุมเชิงปฏิบัติการในระดับตำบล การจัดกลุ่มเป้าหมายตามที่เสนอมานี้ จะเห็นว่ามีหลากหลายของกลุ่มต่างๆ เข้ามามีส่วนร่วมในลักษณะที่อาจจะเรียกว่า “ประชาคมตำบล”

2.2 วิธีจัดการและระยะเวลา

(1) วิธีการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการอาจจัดแบ่งออกเป็น 2 ครั้ง คือ ระดับหมู่บ้าน หรือ ระดับกลุ่มประชาคมตำบล 1 ครั้ง กับระดับองค์กรบริหารส่วนตำบล และตัวแทนกลุ่มประชาคมตำบล 1 ครั้ง

(2) ระยะเวลา ขึ้นอยู่กับความเหมาะสม และพิจารณาเนื้อหาสาระสำคัญ อย่างน้อย 2-3 วัน

2.3 รูปแบบและเทคนิค

(1) ควรจัดรูปแบบที่เรียบง่าย คล่องตัวในการนั่งอาจจะเป็นการนั่งแบบวงกลมหรือแบบตัวยูก็ได้

(2) เทคนิคที่นิยมใช้ใช้เทคนิควาดภาพ ใช้กระดาษชาร์ต บัตรคำ กระดาษแผ่นใหญ่รวมทั้งการแบ่งกลุ่มย่อยและการแบ่งกลุ่มใหญ่

2.4 ขั้นตอน ประกอบด้วย

(1) สำรวจสภาพความเป็นจริงของหมู่บ้าน สภาพที่เป็นปัญหา/ข้อจำกัด และศักยภาพ

(2) คิดค้นแนวทางและวิธีการสำคัญ “ยุทธศาสตร์” ที่จะนำไปสู่ความมุ่งหวัง (แผนงาน-โครงการ-กิจกรรม)

(3) จัดทำแผนปฏิบัติการ/แผนดำเนินงาน

กล่าวโดยสรุป การปกครองตนเองเป็นหลักการและองค์ประกอบพื้นฐานที่สำคัญของการปกครองตนเองของคนในท้องถิ่น การเปิดโอกาสให้ท้องถิ่นสามารถที่จะคิดวางแผนการพัฒนา และการแก้ไขปัญหาได้ด้วยตนเอง เป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาระบบประชาธิปไตย การมีส่วนร่วมทางภาคประชาชนในการที่จะคิดและตัดสินใจด้วยตัวเอง ก่อให้เกิดความรู้และจิตวิญญาณในการสร้างสรรค์สังคม การเข้ามามีส่วนร่วมในการรับผิดชอบสังคม การเคารพสังคม วัฒนธรรมทางสังคมที่มีระบบระเบียบจะถูกสร้างขึ้น แต่ทั้งนี้ การที่มีส่วนร่วมของคนในสังคมหรือท้องถิ่นนั้นจะต้องเกิดกระบวนการเรียนรู้ในเรื่องของการมีส่วนร่วมและการเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของสังคม อันจะทำให้กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่นนั้น ๆ เกิดขึ้นโดยแท้จริงและมั่นคง

2.4 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับองค์การบริหารส่วนตำบล

ประเภทขององค์การบริหารส่วนตำบล โครงสร้างองค์การบริหารส่วนตำบลและอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล และส่วนราชการขององค์การบริหารส่วนตำบล จะได้นำเสนอแยกเป็น 3 ประเด็น ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้ คือ

2.4.1 ประเภทขององค์การบริหารส่วนตำบล

ชูวงศ์ ฉายะบุตร กล่าวว่า กฎหมายได้กำหนดให้จัดตั้งองค์การบริหารส่วนตำบลขึ้นได้ 3 ประเภท คือ องค์การบริหารส่วนตำบล องค์การบริหารส่วนตำบลเมือง และองค์การบริหารส่วนตำบลนคร ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1) องค์การบริหารส่วนตำบล กระทรวงมหาดไทย ได้กำหนดหลักเกณฑ์การจัดตั้งองค์การบริหารส่วนตำบลไว้อย่างกว้าง ๆ ดังนี้

ขึ้นไป

- (1) มีรายได้จริงโดยไม่รวมเงินอุดหนุนในปีงบประมาณที่ผ่านมาตั้งแต่ 12 ล้านบาท
 - (2) มีประชากรตั้งแต่ 7,000 คนขึ้นไป
 - (3) ความหนาแน่นของประชาชนตั้งแต่ 1,500 คน/ตารางกิโลเมตรขึ้นไป
 - (4) ได้รับความเห็นชอบจากราษฎรในท้องถิ่น
- 2) องค์การบริหารส่วนตำบลเมือง มีหลักเกณฑ์อื่น ๆ ที่ประกอบ
- (1) ส่วนท้องที่เป็นที่ตั้งศาลากลางจังหวัดทุกแห่งให้ยกฐานะเป็นองค์การบริหารส่วนตำบลเมืองได้ต้องประกอบด้วยหลักเกณฑ์อื่น ๆ ที่ประกอบ
 - (2) ส่วนท้องที่มีใช้เป็นที่ตั้งศาลากลางจังหวัดจะยกฐานะเป็นองค์การบริหารส่วนตำบลเมืองได้ต้องประกอบด้วยหลักเกณฑ์ดังนี้
 - (1) เป็นท้องที่มีพลเมืองตั้งแต่ 10,000 คนขึ้นไป
 - (2) ราษฎรอยู่กันหนาแน่นไม่ต่ำกว่า 3,000 คน/ตารางกิโลเมตร
 - (3) มีรายได้พอแก่การปฏิบัติหน้าที่อันต้องทำตามที่กฎหมายกำหนดให้
 - (4) มีพระราชกฤษฎีกายกฐานะเป็นองค์การบริหารส่วนตำบลเมือง
- 3) องค์การบริหารส่วนตำบลนคร มีหลักเกณฑ์การจัดตั้งดังนี้
- (1) เป็นท้องที่มีพลเมืองตั้งแต่ 10,000 คนขึ้นไป
 - (2) ราษฎรอยู่กันหนาแน่นไม่ต่ำกว่า 3,000 คน/ตารางกิโลเมตร
 - (3) มีรายได้พอแก่การปฏิบัติหน้าที่อันต้องทำตามที่กฎหมายกำหนดให้
 - (4) มีพระราชกฤษฎีกายกฐานะเป็นองค์การบริหารส่วนตำบลนคร²⁰

2.4.2 โครงสร้างขององค์การบริหารส่วนตำบล

ชูวงศ์ ฉายะบุตร ได้อธิบายโครงสร้างขององค์การบริหารส่วนตำบลตามพระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2496 ประกอบด้วยสภาองค์การบริหารส่วนตำบลหรือฝ่ายนิติบัญญัติและคณะเทศมนตรีหรือฝ่ายบริหาร สำหรับการปฏิบัติหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลแล้วจะมีโครงสร้างเพิ่มขึ้นอีกส่วนหนึ่ง คือ พนักงานองค์การบริหารส่วนตำบลพนักงานองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นเจ้าหน้าที่ท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลที่ปฏิบัติงานอันเป็นภารกิจประจำในสำนักงานหรือนอกสำนักงานก็ได้ ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนอย่างใกล้ชิดเพราะหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลนั้นต้องติดต่อ และให้บริการแก่ประชาชน

²⁰ชูวงศ์ ฉายะบุตร, การปกครองท้องถิ่นไทย, อ้างแล้ว, หน้า 92-93.

ตั้งแต่เกิดจนตาย ทั้งในเรื่องการทะเบียน การสาธารณสุข โภก การศึกษา การรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ซึ่งนับว่าเป็นภาระหน้าที่ที่ใกล้ชิดกับประชาชนในท้องถิ่นมาก ต่างกับคณะเทศมนตรีที่ว่าคณะเทศมนตรีรับผิดชอบภารกิจในลักษณะของการ “ทำอะไร” ส่วนการ “ทำอย่างไร” ก็จะเป็นหน้าที่ของพนักงานองค์การบริหารส่วนตำบล โดยมีปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นผู้รับผิดชอบ ปัจจุบันกระทรวงมหาดไทยออกระเบียบว่าด้วยการกำหนดส่วนราชการขององค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2535 โดยให้มีการจัดตั้งกองหรือฝ่ายขึ้นได้ถึง 12 หน่วยดังต่อไปนี้

1. สำนักปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล มีส่วนราชการประกอบด้วย
 - 1.1 ฝ่ายบริหารงานทั่วไป
 - 1.2 ฝ่ายปกครอง
 - 1.3 งานธุรการ
2. กองหรือฝ่ายประปา มีส่วนราชการประกอบด้วย
 - 2.1 ฝ่ายผลิตและฝ่ายบริการ
 - 2.2 ฝ่ายการเงินและบัญชี
 - 2.3 งานธุรการ
3. กองหรือฝ่ายการแพทย์ มีส่วนราชการประกอบด้วย
 - 3.1 ฝ่ายบริการการแพทย์
 - 3.2 ฝ่ายการพยาบาล
 - 3.3 ฝ่ายศูนย์บริการสาธารณสุข
4. กองหรือฝ่ายการศึกษา
 - 4.1 ฝ่ายบริการการศึกษา
 - 4.2 ฝ่ายพัฒนาการศึกษา
 - 4.3 งานธุรการ
5. กองหรือฝ่ายการคลัง
 - 5.1 ฝ่ายพัฒนารายได้
 - 5.2 ฝ่ายบริหารงานคลัง
 - 5.3 ฝ่ายแผนที่ภาษีและทะเบียนทรัพย์สิน
 - 5.4 งานธุรการ
6. สำนักการช่าง
 - 6.1 กองควบคุมอาคารและผังเมือง
 - 6.2 กองควบคุมการก่อสร้าง

- 6.3 กองการโยธา
- 6.4 งานธุรการ (ของสำนักการช่าง)
- 6.5 งานการคลัง (ของสำนักการช่าง)
7. กอง หรือฝ่ายช่างสุขาภิบาล ที่มีหน้าที่กำจัดมูลฝอย และสิ่งปฏิกูล พร้อมบำบัดน้ำเสีย และมีส่วนราชการประกอบด้วย
- 7.1 ฝ่ายกำจัดมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล
- 7.2 ฝ่ายบำบัดน้ำเสีย
- 7.3 งานการคลัง
- 7.4 งานธุรการ
8. กอง หรือฝ่ายวิชาการและแผนงาน มีหน้าที่เกี่ยวกับงานวิชาการ และการวางแผนงาน และมีส่วนราชการประกอบด้วย
- 8.1 งานวิเคราะห์นโยบายและแผน
- 8.2 งานวิจัยและประเมินผล
- 8.3 งานนิติการ
- 8.4 งานประชาสัมพันธ์
- 8.5 งานจัดทำงบประมาณ
- 8.6 งานธุรการ
9. กอง หรือฝ่ายสวัสดิการสังคม มีหน้าที่เกี่ยวกับการพัฒนาชุมชน การสังคมสงเคราะห์ และมีส่วนราชการประกอบด้วย
- 9.1 งานสังคมสงเคราะห์
- 9.2 งานสวัสดิการเด็กและเยาวชน
- 9.3 งานพัฒนาชุมชน
- 9.4 งานธุรการ
10. กอง และสิ่งแวดล้อม มีหน้าที่เกี่ยวกับงานสาธารณสุข มีส่วนราชการประกอบด้วย
11. หน่วยตรวจสอบภายใน มีหน้าที่ตรวจสอบและกลั่นกรองให้ความเห็นชอบ และข้อเสนอแนะแก่ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลเกี่ยวกับงานการเงิน และควบคุมตรวจสอบด้านอื่นๆ
12. แขวงเพื่อรับรองการเจริญเติบโตขององค์การบริหารส่วนตำบลในอนาคต หรือกรณีที่เป็นองค์การบริหารส่วนตำบลขนาดใหญ่จะสามารถแบ่งเป็นแขวง มีส่วนราชการประกอบด้วย
- 12.1 สำนักงานแขวง
- 12.2 งานการศึกษา

12.3 งานคลัง

12.4 งานสวัสดิการสังคม

12.5 งานช่าง

12.6 งานประปา

12.7 งานสาธารณสุขของพื้นที่แขวง โดยงานแต่ละงานจะทำหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมายจากองค์การบริหารส่วนตำบล²¹

การแบ่งอำนาจหน้าที่ในการปฏิบัติงานขององค์การบริหารส่วนตำบลเกี่ยวกับการวินิจฉัยปัญหาและสั่งการ

เนื่องจากผู้ปฏิบัติงานขององค์การบริหารส่วนตำบลประกอบด้วยฝ่ายการเมือง ซึ่งได้แก่ คณะเทศมนตรี และฝ่ายประจำ ซึ่งได้แก่พนักงานองค์การบริหารส่วนตำบลและลูกจ้าง หากไม่มีการแบ่งอำนาจและหน้าที่ในการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการวินิจฉัยปัญหา และสั่งการไว้เป็นบรรทัดฐานแล้ว อาจก่อให้เกิดปัญหาและความขัดแย้งขึ้นได้ ดังนั้นกระทรวงมหาดไทย จึงได้วางระเบียบว่าด้วยวิธีปฏิบัติงานขององค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ.2496 โดยได้แบ่งอำนาจและหน้าที่ในการปฏิบัติงานของฝ่ายการเมืองและฝ่ายประจำดังนี้

1. นายองค์การบริหารส่วนตำบล

1.1 ในเรื่องเกี่ยวกับสภาองค์การบริหารส่วนตำบลหรือสมาชิกสภาเทศบาลตามกฎหมายว่าด้วยการองค์การบริหารส่วนตำบล

1.2 ในเรื่องที่จะต้องรายงานต่ออำเภอหรือจังหวัดหรือกระทรวงมหาดไทยแล้วแต่กรณี

1.3 เรื่องที่กฎหมาย หรือระเบียบข้อบังคับระบุไว้ให้เป็นอำนาจหน้าที่ของคณะเทศมนตรี

1.4 เรื่องเกี่ยวกับการออกเทศบัญญัติ หรือยกเลิกแก้ไขเพิ่มเติมเทศบัญญัติที่มีอยู่แล้ว

1.5 เรื่องที่ดำริขึ้นใหม่ซึ่งอาจจะต้องมีโครงการ หรือแผนการ หรือระเบียบการขึ้นใหม่

1.6 เรื่องซึ่งปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลเห็นเป็นปัญหา หรือเป็นกรณีพิเศษที่ควรได้รับการวินิจฉัยจากนายกเทศมนตรี

1.7 เรื่องซึ่งนายกเทศมนตรีมีอำนาจสั่งการโดยเฉพาะ

1.8 เรื่องที่ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล เห็นสมควรเสนอเพื่อทราบ

²¹ เรื่องเดียวกัน.

2. เทศมนตรี

2.1 เรื่องที่คณะเทศมนตรี หรือนายกเทศมนตรี มอบหมายให้เป็นผู้รับผิดชอบในงานประเภทหนึ่งประเภทใดโดยเฉพาะ

2.2 เรื่องที่จะต้องรายงานต่อนายกเทศมนตรี

2.3 เรื่องที่กฎหมาย หรือระเบียบข้อบังคับระบุไว้ให้เป็นอำนาจหน้าที่ของเทศมนตรี

3. ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล

3.1 เรื่องที่นายกเทศมนตรีสั่งการเกี่ยวกับนโยบายขององค์การบริหารส่วนตำบล

3.2 เรื่องที่กฎหมาย หรือระเบียบข้อบังคับระบุไว้ให้เป็นอำนาจหน้าที่ของปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลเรื่องใดที่มีระเบียบ ข้อบังคับ ระบุไว้เป็นอำนาจหน้าที่ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล หากระเบียบข้อบังคับนั้นมิได้กำหนดในเรื่องการมอบอำนาจไว้เป็นอย่างอื่น ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล หากระเบียบข้อบังคับนั้นมิได้กำหนดในเรื่องการมอบอำนาจไว้เป็นอย่างอื่น ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลจะมอบอำนาจ โดยทำเป็นหนังสือให้รองปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลทำการแทนในนามของปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลก็ได้

3.3 เรื่องซึ่งตกลงกันไม่ได้ระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ภายใต้บังคับบัญชา

3.4 เรื่องในหน้าที่สำนักงานองค์การบริหารส่วนตำบล

3.5 เรื่องที่หัวหน้าหน่วยงานเห็นเป็นปัญหา เสนอมาเพื่อรับคำวินิจฉัยในกรณีพิเศษอื่นใด

3.6 เรื่องที่ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลสั่งการ โดยเฉพาะ

3.7 เรื่องที่หัวหน้าหน่วยงานต่าง ๆ เห็นสมควรเสนอเพื่อทราบ

4. หัวหน้าหน่วยงาน

4.1 เรื่องใดที่ตกเป็นหน้าที่ของหน่วยงานโดยอยู่แล้ว หรือซึ่งจะได้มอบหมายกิจการใหม่ให้หัวหน้าหน่วยงานนั้นเป็นผู้สั่งการและรับผิดชอบ โดยตรง

4.2 เรื่องเข้าลักษณะที่จะต้องเสนอนายกเทศมนตรี หรือปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล ให้เสนอปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลตามลำดับ เมื่อนายกเทศมนตรี หรือปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลพิจารณาวินิจฉัยสั่งการประการใดแล้วให้หัวหน้าหน่วยงานพึงปฏิบัติตามคำสั่งนั้น

4.3 การปฏิบัติงานภายในหน่วยงานนั้น หัวหน้าหน่วยงานพึงอนุโลมตามหลักดังกล่าวข้างต้น ตามลำดับชั้น³¹

2.4.3 การเข้าไปมีส่วนร่วมในการควบคุมกำกับดูแลองค์การบริหารส่วนตำบล

1) เรื่องใดที่ตกเป็นหน้าที่ของหน่วยงานโดยอยู่แล้ว หรือซึ่งจะได้มอบหมายกิจการใหม่ให้หัวหน้าหน่วยงานนั้นเป็นผู้สั่งการและรับผิดชอบ โดยตรง

2) เรื่องเข้าลักษณะที่จะต้องเสนอนายกเทศมนตรี หรือปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล ให้เสนอปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลตามลำดับ เมื่อนายกเทศมนตรี หรือปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลพิจารณาวินิจฉัยสั่งการประการใดแล้วให้หัวหน้าหน่วยงานพึงปฏิบัติตามคำสั่งนั้น

3) การปฏิบัติงานภายในหน่วยงานนั้น หัวหน้าหน่วยงานพึงอนุโลมตามหลักดังกล่าวข้างต้น ตามลำดับชั้น²²

2.4.4 การเข้าไปมีส่วนร่วมในการควบคุมกำกับดูแลองค์การบริหารส่วนตำบล

ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐบาลกับองค์การบริหารส่วนตำบลอยู่ในรูปของการใช้อำนาจนิติบัญญัติออกกฎหมายใช้บังคับในรูปแบบของการกำกับดูแลทางบริหารขององค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งสามารถแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือกำกับดูแลการกระทำขององค์การบริหารส่วนตำบล และกำกับดูแลองค์กรและบุคคล²³

1) การกำกับดูแลการกระทำขององค์การบริหารส่วนตำบล เป็นความสัมพันธ์ระหว่างองค์การบริหารส่วนตำบลกับรัฐบาลในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบล โดยมีนายอำเภอ ผู้ว่าราชการจังหวัด รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยและองค์กรส่วนกลางอื่นๆ เช่น คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินเป็นผู้กำกับดูแลตามพระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2496 กำหนดให้องค์กรส่วนกลางใช้มาตรการกำกับดูแลองค์การบริหารส่วนตำบลใน 3 ลักษณะด้วยกัน คือ การใช้มาตรการทั่วไป การใช้มาตรการด้านกฎหมาย ระเบียบข้อบังคับ และประกาศ และการใช้มาตรการตรวจสอบการเงินและทรัพย์สิน

(1) มาตรการทั่วไป ได้แก่

1.1 การอนุมัติ คือ การตรวจสอบความชอบด้วยกฎหมายของโครงการ หรือเรื่องที่องค์การบริหารส่วนตำบลตัดสินใจจะกระทำการ เพื่อป้องกันมิให้องค์การบริหารส่วนตำบลกระทำผิดกฎหมาย แต่การตรวจสอบนั้นจะดูว่าโครงการหรือเรื่องที่เสนอไปนั้น ถูกต้องตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายหรือระเบียบข้อบังคับหรือไม่ หากถูกต้องก็อนุมัติให้กระทำได้ เรื่องที่กฎหมายกำหนดให้องค์การบริหารส่วนตำบลต้องของอนุมัติส่วนกลางจึงจะกระทำการได้ ได้แก่

1. เรื่องที่ต้องได้รับอนุมัติจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ได้แก่

- การกู้เงินจากกระทรวง ทบวง กรม องค์กรหรือนิติบุคคลต่าง ๆ

²² เรื่องเดียวกัน.

²³ อมร รักษาสัตย์, การศึกษากับการพัฒนาประชาธิปไตย, (กรุงเทพมหานคร : เจริญผล, 2541), หน้า 6-9.

- การร่วมกับบุคคลอื่นก่อตั้งบริษัท หรือถือหุ้นในบริษัทหรือเปลี่ยนแปลงจำนวนหุ้นที่ถือ

- การกระทำกิจการนอกเขตปกครอง กิจการนอกเขตปกครอง คือ กิจการที่องค์การบริหารส่วนตำบลจำเป็นต้องทำ และเป็นกิจการที่มีความต่อเนื่องกับกิจกรรมตามอำนาจหน้าที่กระทำอยู่ในเขตของตน ทั้งนี้จะต้องได้รับความยินยอมของสภาท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องด้วย

2. เรื่องที่ต้องได้รับอนุมัติจากผู้ว่าราชการจังหวัด ได้แก่

- การจ่ายเงินเพื่อการลงทุน
- การจ่ายเงินอุดหนุน
- การตราเทศบัญญัติขึ้นใช้ชั่วคราวกรณีฉุกเฉิน ไม่สามารถเรียกประชุมสภาองค์การบริหารส่วนตำบลได้ทันทั่วทั้งที่

- ร่างตราบัญญัติที่จะให้มีผลใช้บังคับเป็นเทศบัญญัติ

1.2 การเพิกถอนหรือระงับการกระทำ คือ การตั้งยกเลิกการกระทำที่องค์การบริหารส่วนตำบลกระทำไปโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย ซึ่งก่อนเพิกถอน นายอำเภอหรือผู้ว่าราชการจังหวัด แล้วแต่กรณีต้องชี้แจงแนะนำหรือคัดค้านก่อน แต่คณะเทศมนตรีหรือเทศมนตรีไม่ปฏิบัติตาม กรณีที่กฎหมายกำหนดให้นายอำเภอเพิกถอนการกระทำขององค์การบริหารส่วนตำบล ผู้ว่าราชการจังหวัดเพิกถอนการกระทำขององค์การบริหารส่วนตำบลเมืองและองค์การบริหารส่วนตำบลนคร ได้แก่ กรณีที่คณะเทศมนตรีหรือเทศมนตรีกระทำการขององค์การบริหารส่วนตำบลไปในทางที่อาจเสียหายแก่องค์การบริหารส่วนตำบลหรือแก่ข้าราชการ

1.3 การชี้แจง แนะนำ หรือคัดค้าน เป็นมาตรการก่อนใช้มาตรการเพิกถอนหรือระงับการกระทำขององค์การบริหารส่วนตำบล กล่าวคือ ในกรณีที่นายอำเภอหรือผู้ว่าราชการจังหวัด แล้วแต่กรณี พบว่าคณะเทศมนตรีหรือเทศมนตรีกระทำการขององค์การบริหารส่วนตำบลไปในทางที่อาจเสียหายแก่องค์การบริหารส่วนตำบลหรือแก่ราชการนายอำเภอ หรือผู้ว่าราชการจังหวัดจะต้องใช้มาตรการกำกับดูแลที่เกำก่อนด้วยการชี้แจง แนะนำ หรือคัดค้านให้ทราบถึงความเสียหายที่อาจจะเกิดจากการกระทำนั้น

(2) มาตรการด้านกฎหมาย ระเบียบข้อบังคับ และประกาศ มีจุดมุ่งหมายให้มีการปฏิบัติให้สอดคล้องประสานกับทุกองค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อให้ราษฎรทั่วไปทราบและให้สอดคล้องกับการใช้อำนาจตามที่กฎหมายอื่นกำหนดไว้ มาตรการนี้แม้จะลดความเป็นอิสระขององค์การบริหารส่วนตำบลลงไปมาก แต่กฎหมายกำหนดไว้ มาตรการนี้แม้จะลดความเป็นอิสระขององค์การบริหารส่วนตำบลลงไปมาก แต่กฎหมายกำหนดให้ใช้ในกรณีที่จำเป็น เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายดังกล่าวเป็นหลัก ดังจะได้กล่าวต่อไป

2.1 มาตรการด้านกฤษฎีกา เรื่องที่กฎหมายกำหนดให้ส่วนกลาง (คณะรัฐมนตรี) จะต้องดำเนินการตามพระราชกฤษฎีกามี่ดังนี้

- (1) การยกฐานะสภาตำบล ยกฐานะองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นองค์การบริหารส่วนตำบลหรือยกฐานะองค์การบริหารส่วนตำบลเมืองเป็นองค์การบริหารส่วนตำบลนคร
- (2) การเปลี่ยนแปลงชื่อ หรือเขตองค์การบริหารส่วนตำบล
- (3) การเปลี่ยนแปลงฐานะหรือยุบเลิกองค์การบริหารส่วนตำบล
- (4) การออกระเบียบพนักงานองค์การบริหารส่วนตำบล ระเบียบการจ่ายเงินเป็นค่าป่วยการนายกองค์การบริหารส่วนตำบล
- (5) การตั้งและการยุบเลิกสหการ
- (6) กรณีที่มีความจำเป็นให้องค์การบริหารส่วนตำบลใดอยู่ในความควบคุมดูแลของกระทรวงมหาดไทยโดยตรง

2.2 มาตรการด้านระเบียบข้อบังคับ เรื่องนี้หมายกำหนดให้ส่วนกลาง (กระทรวงมหาดไทย) ออกระเบียบข้อบังคับ ได้แก่

- (1) ระเบียบข้อบังคับเกี่ยวกับการเงินและทรัพย์สิน เพื่อกำกับดูแลการรับเงิน การจ่ายเงิน การจัดทำงบประมาณ การรักษาทรัพย์สิน การจัดหาผลประโยชน์ ทรัพย์สิน การซื้อการจ้างขององค์การบริหารส่วนตำบล
- (2) ออกข้อบังคับเกี่ยวกับการจ่ายค่าป่วยการประธานสภา รองประธานสภา สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล และการจ่ายเงินค่าเบี้ยประชุมให้แก่กรรมการที่สภาองค์การบริหารส่วนตำบลตั้งขึ้น โดยกำหนดตามฐานะขององค์การบริหารส่วนตำบล
- (3) ออกระเบียบข้อบังคับการประชุมสภาองค์การบริหารส่วนตำบล

2.3 มาตรการด้านประกาศเรื่องที่กฎหมายกำหนดให้ส่วนกลาง(รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย)ประกาศในราชกิจจานุเบกษา คือ ประกาศให้นายกเทศมนตรี เทศมนตรี ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลรองปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล หรือหัวหน้าแขวงในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล มีอำนาจเปรียบเทียบคดีละเมิดเทศบัญญัติ

- (3) มาตรการตรวจสอบการเงินและทรัพย์สิน การกำกับ ดูแลการเงิน และทรัพย์สินขององค์การบริหารส่วนตำบลนั้น นอกจากกฎหมายกำหนดให้กระทรวงมหาดไทยมีอำนาจออกระเบียบเกี่ยวกับการเงินและทรัพย์สินเพื่อให้องค์การบริหารส่วนตำบลปฏิบัติตามแล้ว ยังกำหนดให้อำนาจกระทรวงมหาดไทยเข้าไปตรวจสอบการคลัง การบัญชี หรือการเงินอื่น ๆ ขององค์การ

บริหารส่วนตำบลปีละครั้งด้วย ทั้งนี้เพื่อให้องค์การบริหารส่วนตำบลปฏิบัติตามระเบียบที่วางไว้
อย่างถูกต้อง²⁴

อย่างไรก็ดี การใช้มาตรการกำกับดูแลดังกล่าว ส่วนกลางมีความจำเป็นต้องทราบ
ข้อเท็จจริงเพื่อประกอบการพิจารณาใช้มาตรการนั้นด้วย แต่นายอำเภอ ผู้ว่าราชการจังหวัด
ตลอดจนรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยไม่ใช่ผู้บังคับบัญชาบุคคลกรขององค์การบริหารส่วน
ตำบลจึงไม่มีอำนาจสั่งสอบสวนสั่งให้องค์การบริหารส่วนตำบลชี้แจงแสดงความคิดเห็น หรือเข้า
ไปตรวจสอบกิจการโดยให้องค์การบริหารส่วนตำบลนำรายงาน เอกสารหรือสถิติมาตรวจสอบ
ดังนั้น พระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ.2495 จึงกำหนดให้ผู้มีหน้าที่กำกับดูแล
องค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจดังกล่าว ซึ่งเป็นอำนาจที่จำเป็นต้องใช้ประกอบการใช้มาตรการ
กำกับดูแลดังกล่าวข้างต้น เพื่อให้มาตรการนั้นบรรลุมุ่งหมาย

2) การกำกับดูแลองค์กรและบุคคล มีจุดมุ่งหมายเพื่อแก้ไขความขัดแย้งระหว่าง
คณะรัฐมนตรีกับสภาองค์การบริหารส่วนตำบล กำกับดูแลความประพฤติและคุณสมบัติของบุคคล
ที่เป็นองค์ประกอบของคณะเทศมนตรีหรือสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ความสัมพันธ์ระหว่าง
องค์การบริหารส่วนตำบลกับส่วนกลาง ซึ่งพระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2496 ได้
กำหนดมาตรการไว้ มีดังต่อไปนี้

2.1 ยุบสภาองค์การบริหารส่วนตำบล รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยมีอำนาจยุบ
สภาองค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อระงับความขัดแย้งระหว่างคณะเทศมนตรีและสภาองค์การ
บริหารส่วนตำบล โดยให้ราษฎรเลือกตั้ง หรือแต่งตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลใหม่
ภายใน 90 วัน

2.2 ให้สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลออกจากตำแหน่ง รัฐมนตรีว่าการ
กระทรวงมหาดไทยมีอำนาจสั่งให้สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลออกจากตำแหน่ง ได้ใน
กรณี ดังต่อไปนี้

1. สอบสวนแล้วเห็นว่า ไม่มีภูมิลำเนาอยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล
2. มีความประพฤติในทางที่ไม่ดีซึ่งความเสื่อมเสียเกียรติศักดิ์ของตำแหน่ง หรือ
เสื่อมเสียแก่องค์การบริหารส่วนตำบล หรือราชการ หรือฝ่าฝืนต่อความสงบเรียบร้อย หรือสวัสดิ
ภาพของประชาชน

²⁴เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง, การพัฒนาท้องถิ่นพัฒนาชนบท, (กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์,
2537), หน้า 16.

3. ไม่มาประชุมสภาองค์การบริหารส่วนตำบล 3 ครั้งติด ๆ กัน โดยไม่มีเหตุผลอันสมควร

2.3 ให้คณะเทศมนตรีหรือเทศมนตรีออกจากตำแหน่ง มีวัตถุประสงค์ระงับความขัดแย้งระหว่างคณะเทศมนตรีกับสภาองค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อกำกับดูแลความประพฤติของคณะเทศมนตรี และเทศมนตรี ซึ่งถือว่าเป็นมาตรการทางวินัยลักษณะหนึ่งที่ใช้กับคณะเทศมนตรี ซึ่งจะมีผลทำให้คณะเทศมนตรี และเทศมนตรีกระทำการตามอำนาจหน้าที่อย่างมีความรับผิดชอบ และมีประสิทธิภาพ กฎหมายจึงกำหนดให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย สั่งให้คณะเทศมนตรีหรือเทศมนตรีออกจากตำแหน่ง ในกรณีดังต่อไปนี้

1. ผู้ว่าราชการจังหวัดเห็นว่า คณะเทศมนตรีหรือเทศมนตรีมีความประพฤติในทางจะนำมาซึ่งความเสื่อมเสียแก่เกียรติศักดิ์ตำแหน่งหรือแก่องค์การบริหารส่วนตำบล หรือแก่ราชการ และได้ทำความเห็นพร้อมด้วยหลักฐานเสนอรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

2. สอบสวนแล้วเห็นว่า เทศมนตรีมีส่วนได้เสียในสัญญาที่ทำกับองค์การบริหารส่วนตำบล หรือในกิจการที่กระทำให้แก่องค์การบริหารส่วนตำบล ไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อม

3. มีสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ไม่ต่ำกว่า 1 ใน 3 ของจำนวนสมาชิกที่อยู่ในตำแหน่งเห็นว่า คณะเทศมนตรีหรือเทศมนตรีมีความประพฤติในทางจะนำมาซึ่งความเสื่อมเสียแก่เกียรติยศตำแหน่งหรือแก่องค์การบริหารส่วนตำบล หรือแก่ราชการ และได้ทำคำร้องเสนอต่อ นายอำเภอ หรือผู้ว่าราชการจังหวัดแล้วแต่กรณี และได้ประชุมสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลและคณะองค์การบริหารส่วนตำบลและคณะเทศมนตรี เมื่อพิจารณาแล้วมีมติให้ส่งคำร้องไปยังกระทรวงมหาดไทย และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยไม่สั่งยกคำร้อง

2.4 การพัฒนาท้องถิ่นบุคคลระดับพนักงาน องค์การบริหารส่วนตำบลเป็นไปตาม บทบัญญัติพระราชกฤษฎีการะเบียบพนักงานองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ.2519 มีคณะกรรมการพนักงานองค์การบริหารส่วนตำบล (ก.ท.) เป็นผู้กำกับดูแลในการบรรจุแต่งตั้ง(พนักงานองค์การบริหารส่วนตำบล ระดับ 5 ขึ้นไป) โอนโยกย้าย การเลื่อนระดับ และอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการบริหาร

2.5 สภาพพื้นที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลลาดค่าง อำเภอภูเรือ จังหวัดเลย²⁵

2.5.1 ประวัติความเป็นมา

องค์การบริหารส่วนตำบลลาดค่าง เดิมเป็นสภาตำบล ยกฐานะมาเป็นองค์การบริหารส่วนตำบล จัดตั้งโดยประกาศกระทรวงมหาดไทย ประกาศ ณ วันที่ 19 กรกฎาคม พ.ศ. 2547 ประกอบด้วยพื้นที่ 21.98 ตารางกิโลเมตร และได้มีการเปลี่ยนแปลงฐานะเป็น องค์การบริหารส่วนตำบล

2.5.2 สภาพทั่วไปขององค์การบริหารส่วนตำบลลาดค่าง

องค์การบริหารส่วนตำบลลาดค่าง อำเภอภูเรือ อำเภอภูเรือ จังหวัดเลย ประกอบด้วย 6 หมู่บ้าน อยู่ห่างจากอำเภอภูเรือ ประมาณ 19 กิโลเมตร อยู่ห่างศาลากลางจังหวัดเลย ประมาณ 21.98 กิโลเมตร มีสภาพต่างๆ โดยทั่วไป ดังนี้

1) สภาพทางภูมิศาสตร์

องค์การบริหารส่วนตำบลลาดค่าง อำเภอภูเรือ จังหวัดเลย ตามทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 213 มีพื้นที่ทั้งหมด 21.98 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 2,115 ไร่ สภาพทั่วไปเป็นที่ราบสลับกับที่สูง โดยมีอาณาเขตติดต่อ ดังนี้

ทิศเหนือ	- จดสาธารณรัฐประชาชนลาว โดยมีแม่น้ำเหืองกั้นพรมแดน	
ทิศตะวันออก	- จดอุทยานแห่งชาติภูเรือ	อำเภอท่าลี่
ทิศใต้	- จดบ้านแก่งไฮ ตำบลหนองบัว	อำเภอภูเรือ
ทิศตะวันตก	- จดบ้านนาฆ่า	อำเภอด่านซ้าย

2) สภาพภูมิประเทศ

สภาพภูมิประเทศขององค์การบริหารส่วนตำบลลาดค่าง เป็นที่ราบลุ่มสลับกับที่สูง พื้นที่โดยทั่วไปของตำบลลาดค่าง มีความสูงจากระดับน้ำทะเลประมาณ 500 (ที่มาของข้อมูล แผนพัฒนาการเกษตรสำนักงานเกษตรอำเภอภูเรือเลย) พื้นที่ราบลุ่มจะทำนา ส่วนที่ราบสูงมีการปลูกพืชไร่ เช่น ข้าวโพด

3) สภาพภูมิอากาศ

สภาพภูมิอากาศขององค์การบริหารส่วนตำบลลาดค่างมี 3 ฤดู ได้แก่ ฤดูฝน ฤดูหนาว ฤดูร้อน โดยสภาพอากาศค่อนข้างรุนแรงโดยจะร้อนจัด แห้งแล้งในฤดูร้อน และหนาวจัดในฤดูหนาว ฤดูร้อน เริ่มตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์เป็นต้นไป จนถึงเดือนพฤษภาคม อากาศร้อนจัดในช่วงเดือนเมษายนของทุกปีฤดูฝนเริ่มตั้งแต่กลางเดือนพฤษภาคม เป็นต้นไปจนถึงเดือนตุลาคม โดยมีฝนตกชุกในเดือนกันยายนของทุกปี

²⁵ เรื่องเดียวกัน.

4) ประชากร

พื้นที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลลาดค่างมีทั้งหมด 2,047 คน

5) พื้นที่

พื้นที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลลาดค่างมีทั้งหมด 21.98 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 2,115 ไร่ ใช้เป็นพื้นที่เพื่อการเกษตร ประมาณร้อยละ 60 %

6) การคมนาคม

ถนนลาดยางจากตำบลไปอำเภอ 100 %

ถนนลูกรัง 30 %

ถนนคอนกรีต 70%

7) สภาพทางเศรษฐกิจ

สภาพทางเศรษฐกิจขององค์การบริหารส่วนตำบลลาดค่าง โดยทั่วไปราษฎรประกอบอาชีพทางการเกษตรเป็นอาชีพหลัก มีรายได้จากการทำนา ทำสวน การปศุสัตว์ การรับจ้าง การพาณิชย์ กรรมและอาชีพค้าขายประกอบธุรกิจส่วนตัว

8) สภาพทางสังคม

ลักษณะการดำรงชีวิต แบบชุมชนชนบท มีสาธารณูปโภค ได้แก่ ไฟฟ้า ระบบประปาหมู่บ้าน ถนนคอนกรีตใช้สัญจรภายในชุมชน และใช้ติดต่อระหว่างหมู่บ้าน ชุมชน อาจจะเป็นถนนลูกรัง บางส่วนในบริเวณรอบนอกของชุมชน และสิ่งอำนวยความสะดวกอื่น ๆ ที่ใช้อำนวยพี่น้องต้องพึ่งพาอาศัยซึ่งกันเสมอ เคารพเชื่อฟังผู้นำ ผู้อาวุโส โดยเฉพาะกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้อาวุโสประจำตระกูล ดังจะเห็นได้จากการที่มีเรื่องทะเลาะวิวาทหรือการขัดแย้งเล็ก ๆ น้อย ๆ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน หรือผู้อาวุโส จะเป็นผู้มีบทบาทสูงสุดในการไกล่เกลี่ยเสมอ เรื่องราวต่าง ๆ จะยุติไม่มีการฟ้องร้องกัน

9) สภาพทางการเมืองการปกครอง

องค์การบริหารส่วนตำบลลาดค่างมีฐานะเป็นนิติบุคคล ที่สามารถดูแลงบประมาณการจ่ายได้ด้วยตนเองแต่ทั้งนี้ ต้องอยู่ภายใต้กฎหมาย เพื่อดูแลความเป็นอยู่ของประชาชนภายในพื้นที่ ให้มีการอยู่ดีกินดีมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน โดยมีนายกองค์การบริหารส่วนตำบล ที่ได้รับการเลือกตั้งจากประชาชนโดยตรงเข้ามาบริหารงานให้เป็นไปตามแผน และนโยบายที่วางไว้ การที่มนุษย์เราจะอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข จำเป็นต้องมีกฎ ระเบียบ เพื่อใช้บังคับในสังคมนั้น และประชาชน จะต้องมีวินัยที่จะต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบที่วางไว้ นอกจากนั้นจะต้องมีผู้นำ ผู้ปกครอง เพื่อการปกครองสังคมให้มีความสุข ความสงบ ความเรียบร้อย

10) สภาพทางการศึกษา

การศึกษาเป็นปัจจัยที่สำคัญในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนที่จะนำไปสู่การพัฒนาชุมชนส่วนรวม สถาบันการศึกษาที่อยู่ภายในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลลาดค่าง มีโรงเรียนระดับประถมศึกษา จำนวน 5 โรงเรียน แสละศูนย์พัฒนาเด็กเล็กก่อนวัยเรียน จำนวน 3 ศูนย์ นอกจากนี้ยังมีศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอีก 1 ศูนย์

11) สภาพทางด้านสาธารณสุข

องค์การบริหารส่วนตำบลลาดค่าง มีสถานสาธารณสุข จำนวน 1 แห่ง เพื่อให้บริการแก่ประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลลาดค่าง และศูนย์สาธารณสุขมูลฐาน 6 แห่ง

12) ด้านสุขภาพอนามัย

สภาพครัวเรือนมีส่วนร่วมดูแลสุขภาพลักษณะ ครัวทุกครัวเรือน สภาพบ้านมีความคงทนถาวร และมีความมั่นคง มีน้ำสะอาดสำหรับดื่มและบริโภคเพียงพอตลอดปี เมื่อมีการเจ็บป่วย ไม่กินยาชุด และใช้ยาสามัญประจำบ้านในรอบปีที่ผ่านมาไม่มีผู้เสียชีวิตจากการเจ็บป่วย ด้วยโรคติดต่อหรือโรคติดต่อร้ายแรง เช่น โรคอหิวาตกโรค อูจระร่วง มาลาเรีย ไข้เลือดออก เป็นต้น

ผู้สูงอายุได้รับเบี้ยยังชีพ กลุ่มสมรส มีการใช้บริการคุมกำเนิดรูปแบบต่าง ๆ อย่างถูกวิธีมากกว่าร้อยละ 80²⁶

2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ภราดร บุตรบุญ ได้ทำการศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นหมู่บ้าน : ศึกษากรณีกิ่งอำเภอเวียงหนองล่อง จังหวัดลำพูน ผลการวิจัยพบว่า “ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นหมู่บ้านระดับสูง เมื่อพิจารณาไปในรูปแบบของการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับสูงมากและระดับสูง เมื่อเรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อยพบว่า ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมดำเนินงานในระดับสูงมาก เข้ามามีส่วนร่วมด้านการตัดสินใจ ด้านการรับฟัง ด้านการติดตามประเมินผล และการแสดงความคิดเห็น ในระดับสูง และเมื่อพิจารณาระดับความสัมพันธ์กับ

การมีส่วนร่วมของประชาชนด้วย Cramer, V พบว่ามระดับน้อย แลเมื่อเรียงลำดับความสัมพันธ์จากมากไปน้อยพบว่า ตำแหน่งในหมู่บ้าน การติดต่อสื่อสาร อาชีพ อายุ ระดับ

²⁶สำนักปลัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดเลย, “องค์การบริหารส่วนจังหวัดเลย”, 1 มกราคม พ.ศ.2540,

การศึกษา ทักษะคิดต่อตัวผู้นำ เพศ ความรู้ความเข้าใจในการปกครองระดับหมู่บ้าน และความคาดหวังในผลประโยชน์ส่วนรวม”²⁷

ธานี สามารถกิจ ได้ทำการศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและพบเท่าสาธารณภัย กรณีศึกษา : อำเภอภูเรือเพชรบูรณ์ จังหวัดเพชรบูรณ์ ผลการวิจัยพบว่า “1. ด้านข้อมูลลักษณะส่วนบุคคล สรุปได้ว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนมากเป็นเพศชาย มีอายุ 20-29 ปี มีอาชีพพนักงานเอกชนมีรายได้น้อยกว่า 6,000 บาท/เดือน และมีระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี 2. ด้านความคิดเห็นต่อการเตรียมการก่อนเกิดภัยธรรมชาติ สรุปได้ว่าในภาพรวมมีการเตรียมการในระดับสูง 3. ด้านความคิดเห็นต่อการดำเนินการเมื่อเกิดภัยธรรมชาติ สรุปได้ว่าในภาพรวมมีการดำเนินการในระดับปานกลาง 4. ด้านการทดสอบสมมติฐาน สรุปได้ว่า อายุ อาชีพ รายได้ และระดับการศึกษามีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นต่อการดำเนินการขณะเกิดภัยธรรมชาติ จึงเป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้”²⁸

จิระพัฒน์ หอมสุวรรณ ได้ทำการศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมของสภาตำบลกรณีศึกษาสภาตำบลในเขตจังหวัดแม่ฮ่องสอน การศึกษาค้นคว้ามีวัตถุประสงค์เพื่อทราบถึงประเภทของการมีส่วนร่วมของประชาชน ที่มีต่อกิจกรรมการพัฒนาชนบทที่อยู่ในความรับผิดชอบของสภาตำบล และเพื่อทราบถึงปัจจัยต่างๆ ที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อกิจกรรมของสภาตำบล ตลอดจน ทราบถึงระบบความสัมพันธ์ที่คณะกรรมการสภาตำบลที่มีต่อบุคคลต่าง ๆ ที่มาเกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่ผลการวิจัยพบว่า “ปัจจัยที่มีผลต่อการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนต่อกิจกรรมของสภาตำบลในระดับมากได้แก่ ระดับการศึกษา การมีตำแหน่งเป็นคณะกรรมการหมู่บ้าน ระดับรายได้ และระดับความรู้ เกี่ยวกับองค์กรประชาชนทำหน้าที่ในการพัฒนาจากผลการศึกษาค้นคว้าได้มีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1) ควรเปิดโอกาสให้ประชาชนในพื้นที่ ตำบล ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานกับสภาตำบลมากขึ้น โดยเพิ่มจำนวนสมาชิกสภาตำบลทั้งเลือกตั้งและแต่งตั้งจากตัวแทนกลุ่มผลประโยชน์ต่าง ในชุมชนเพื่อให้เป็นสภาของชาวบ้านอย่างแท้จริง

²⁷ ทรนตรี บุตรบุญ, “การพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นหมู่บ้าน: ศึกษากรณีกิ่งอำเภอเวียงหนองล่อง จังหวัดลำพูน”, วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยบูรพา), 2544, 69 หน้า

²⁸ ธานี สามารถกิจ, “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยกรณีศึกษา : อำเภอภูเรือเพชรบูรณ์ จังหวัดเพชรบูรณ์”, วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยบูรพา), 2545, 74 หน้า.

2) ควรเปิดโอกาสให้ประชาชนทั่วไปมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาหมู่บ้าน เนื่องจากผลการศึกษาพบว่า ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการวางแผนน้อย นั้น ควรมีการจัดตั้งสภาหมู่บ้าน ขึ้นในทุกหมู่บ้าน เพื่อทำหน้าที่สำรวจปัญหาและวางแผนพัฒนาหมู่บ้าน โดยเปิดโอกาสให้ตัวแทนของทุกกลุ่มองค์กรที่มีอยู่ในหมู่บ้าน ได้ส่งตัวแทนเข้าร่วมการประชุมสภาหมู่บ้านเป็นประจำทุกเดือนและให้จัดระบบ “คุ้ม” โดยแบ่งกลุ่มบ้าน 10 หลังคาเรือน เป็น 1 คุ้ม ซึ่งจะส่งตัวแทนเข้าร่วมประชุมสภาหมู่บ้าน ได้ 1 คน ผู้แทนคุ้มจะร่วมประชุมกับผู้แทนกลุ่มต่าง ๆ เช่นกลุ่มสตรี กลุ่มเยาวชน กลุ่มอาชีพ ฯลฯ อภิปรายปัญหาและแนวทางการพัฒนาหมู่บ้านของตนเป็นประจำทุกเดือน โดยใช้สถานที่สาธารณะของหมู่บ้านเป็นที่ประชุม และนำผลการประชุมแจ้งต่อคณะกรรมการหมู่บ้าน เพื่อให้ดำเนินการพัฒนาข้อเสนอของเสียงส่วนใหญ่ของประชาชนในหมู่บ้านนั้น โดยเฉพาะการร่วมพัฒนาตำบลต่อไป โดยวิธีนี้ปัญหาความต้องการของชาวบ้านส่วนใหญ่จะถูกนำเข้าไปประชุมเพื่อจัดทำเป็นแผนพัฒนาตำบล เวลามิงบประมาณลงมาสู่ตำบลก็จะใช้แผนพัฒนาตำบลในการจัดสรรงบประมาณ โครงการที่จะดำเนินการในพื้นที่ตำบลจะตรงกับปัญหาของท้องถิ่นยิ่งขึ้น และชาวบ้านจะสนใจในสภาตำบลของตนเพิ่มมากขึ้นเพราะเห็นว่า สภาตำบลได้กระทำในสิ่งที่ตรงกับความต้องการของชุมชน

3) ควรให้ประชาชนในพื้นที่สามารถตรวจสอบการปฏิบัติงานของคณะกรรมการสภาตำบลได้ด้วยวิธีต่าง ๆ เช่น การเปิดสภาตำบลให้ประชาชนเข้ารับฟังการประชุม การได้สวนสาธารณะ การตั้งชาวบ้านทั่วไปเป็นกรรมการตรวจรับงานที่สภาตำบลเป็นหน่วยดำเนินการ ทั้งนี้เพื่อเป็นการถ่วงดุลและหากประชาชนสงสัยว่ากรรมการสภาตำบลผู้ใดปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ ให้สามารถจัดลงประชามติให้สมาชิกสภาตำบลผู้นั้น พ้นจากหน้าที่โดยคะแนนเสียง 2 ใน 3 ของผู้มีสิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาตำบล

4) ควรสนับสนุนให้ประชาชนรวมตัวกันเป็นกลุ่มต่าง ๆ เพิ่มมากขึ้น เพื่อเป็นพื้นฐานที่จะสนับสนุนการปฏิบัติงานของสภาตำบลให้มีประสิทธิภาพต่อไป²⁹

นที ดิษฐบรรจง ได้ทำการศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาคมในการวางแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลนาจอมเทียน อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี ผลการวิจัยพบว่า “ประชาคมหมู่บ้านมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลก่อนข้างต่ำ โดย ผู้มีอายุระหว่าง

²⁹ จิระพัฒน์ หอมสุวรรณ, “การมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมของสภาตำบลกรณีศึกษาสภาตำบลในเขตจังหวัดแม่ฮ่องสอน”, ปรินญาจารย์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่), 2545, 130 หน้า.

51-60 ปี เพศชาย มีอาชีพเกษตรกร และมีรายได้ต่ำกว่า 5,000 บาทต่อเดือนเป็นผู้มีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลมากที่สุดจากการทดสอบสมมติฐาน พบว่า

ประชากรที่มีอายุ เพศ/อาชีพ/รายได้ต่อเดือน มีผลต่อระดับการมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ.05 ส่วนความรู้ความเข้าใจในการมีส่วนร่วมวางแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมวางแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล³⁰

มาลี เบ็ญจะมน โท ทำการศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบล: ศึกษากรณีองค์การบริหารส่วนตำบลห้วยกะปิ ผลการวิจัยพบว่า “กลุ่มตัวอย่างเป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิง ส่วนใหญ่มีอายุในช่วง 26 -35 ปี มีวุฒิการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี มีรายได้ต่ำกว่า 5,000 บาท และประกอบอาชีพรับจ้างมากที่สุด สำหรับความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลในระดับมาก มีความคาดหวังในผลประโยชน์ในระดับปานกลาง มีทัศนคติต่อองค์การบริหารส่วนตำบลในเชิงบวกมากที่สุด มีความเชื่อถือในตัวผู้นำ ประชาชนมีส่วนร่วมในการดำเนินงานประชน มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงาน องค์การบริหารส่วนตำบลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 ยกเว้นอาชีพของประชาชนมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนปัจจัยที่ทำให้ประชาชนมีส่วนร่วม ได้แก่ ความคาดหวังในผลประโยชน์ของประชาชน ทัศนคติต่อองค์การบริหารส่วนตำบลความเชื่อถือในตัวผู้นำ มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 ยกเว้นความรู้ และความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ³¹

³⁰นที คิชฐบรรจง, “การมีส่วนร่วมของประชาคมในการวางแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลนาจอมเทียน อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี”, วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยบูรพา), 2545, 94 หน้า.

³¹มาลี เบ็ญจะมน โท, “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบล : ศึกษากรณีองค์การบริหารส่วนตำบลห้วยกะปิ”, วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยบูรพา), 2544, 105 หน้า.

วันเพ็ญ บุญเผือก ได้ทำการศึกษาเรื่องความต้องการมีส่วนร่วมและความเป็นไปได้ในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านฉางให้เป็นเมืองน่าอยู่ ผลการวิจัย พบว่า “ความต้องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านฉางให้เป็นเมืองน่าอยู่โดยรวมในด้านสิ่งแวดล้อม ด้านกายภาพ ด้านเศรษฐกิจ และด้านการบริหารจัดการ พบอยู่ในระดับมาก ยกเว้นด้านสังคมอยู่ในระดับน้อย ส่วนความเป็นไปได้ในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านฉางให้เป็นเมืองน่าอยู่โดยรวมและรายด้านทุกด้านคือ ด้านสังคมด้านสิ่งแวดล้อม ด้านกายภาพ ด้านเศรษฐกิจ และด้านการบริหารจัดการพบอยู่ในระดับน้อย ความต้องการมีส่วนร่วมและความเป็นไปได้ในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านฉางให้เป็นเมืองน่าอยู่ด้านสังคม ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านกายภาพ ด้านเศรษฐกิจและด้านการบริหารจัดการ จำแนกตามระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ครอบครัวต่อเดือนก่อนหักค่าใช้จ่ายและการเป็นสมาชิกกลุ่ม พบว่าทุกท่านจำแนกตามตัวแปรต่าง ๆ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05”³²

สาโรช น้อยใจบุญ ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นองค์การบริหารส่วนตำบล : กรณีศึกษาบ้านสาวชะโงก หมู่ที่ 1 ตำบลสาวชะโงก อำเภอบางคล้า จังหวัดเชิงตราผลการวิจัยพบว่า “โดยภาพรวมแล้วประชาชนบ้านสาวชะโงกมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นองค์การบริหารส่วนตำบลอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีส่วนร่วมในด้านการชำระภาษีหรือค่าธรรมเนียมเป็นอันดับหนึ่ง ด้านการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นอันดับสอง ด้านการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นอันดับสอง ด้านการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นอันดับสามและด้านการจัดซื้อจัดจ้างเป็นอันดับสุดท้าย ส่วนปัญหาอุปสรรคของประชาชนมีปัญหาอุปสรรคในเรื่องไม่มีเวลาเนื่องจากประกอบอาชีพเป็นอันดับหนึ่ง ในเรื่องไม่ได้อาศัยอยู่ในพื้นที่เป็นประจำเป็นอันดับสองในเรื่องสุขภาพไม่แข็งแรงเป็นอันดับสาม และในเรื่องความคิดเห็นว่าตนเองไม่มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงจึงไม่ต้องการเข้ามามีส่วนร่วมเป็นอันดับสุดท้าย ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายองค์การบริหารส่วนตำบลสาวชะโงกควรจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ต่าง ในการสร้างความรู้ความเข้าใจเพื่อให้เห็นความสำคัญของการพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นองค์การบริหารส่วนตำบลควรพิจารณาการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ในช่วงเวลาที่ประชาชนส่วนใหญ่ว่างจากการ

³²วันเพ็ญ บุญเผือก, “ความต้องการมีส่วนร่วมและความเป็นไปได้ในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านฉางให้เป็นเมืองน่าอยู่”, วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยบูรพา), 2545, 128 หน้า.

ประกอบอาชีพแล้วข้อเสนอแนะเชิงวิชาการ องค์การบริหารส่วนตำบลสาวชะโงก ควรทำการศึกษาวิจัยเรื่องนี้ในเชิงคุณภาพแบบเชิงและควรศึกษาจากประชากรที่อาศัยอยู่ในบ้านคลองบ้านหมู หมู่ที่ 6 ซึ่งบ้านคลองบ้านหมูมีลักษณะที่แตกต่างจากบ้านสาวชะโงกอยู่หลายประการด้วยกันเพื่อจะได้เปรียบเทียบความแตกต่างของระหว่าง 2 หมู่บ้านด้วย”³³

พิศมัย บุญเลิศ ได้ทำการศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลนครสมุทรปราการ ผลการวิจัยพบว่า “ประชาชนมีระดับการมีส่วนร่วมมาก การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลนครสมุทรปราการกับปัจจัยส่วนบุคคลว่า เพศ อายุ อาชีพ รายได้ และระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชนของประชาชน ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลนครสมุทรปราการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติส่วนระดับ

การศึกษาและการเป็นสมาชิกกลุ่มของประชาชน มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลนครสมุทรปราการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 และข้อเสนอแนะที่สำคัญของประชาชน องค์การบริหารส่วนตำบลควรประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนร่วมมือกันทำงานให้หน่วยงานขององค์การบริหารส่วนตำบลปฏิบัติตามแผนงาน/โครงการ ช่วยเสริมสร้างความปลอดภัยในชุมชนจัดให้มีการปรึกษากับชุมชนให้มากกว่าเดิม”³⁴

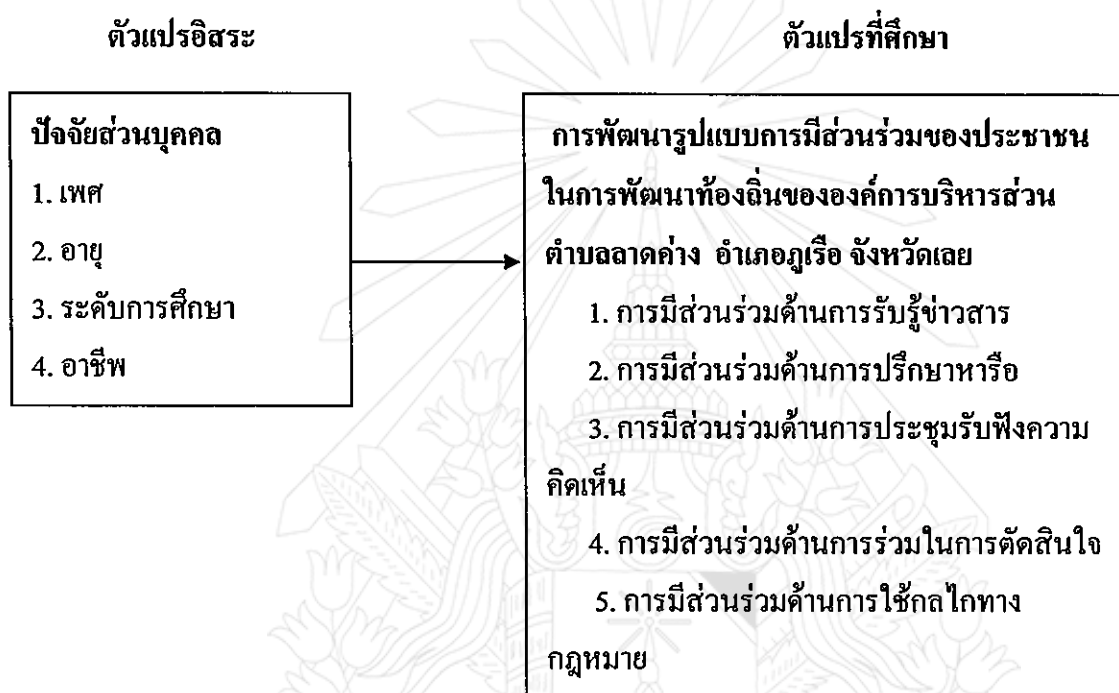

³³สาโรช น้อยใจบุญ, “การพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น องค์การบริหารส่วนตำบล : กรณีศึกษาน้ำบ้านสาวชะโงก หมู่ที่ 1 ตำบลสาวชะโงก อำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา”, วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยบูรพา), 2547, 154 หน้า.

³⁴พิศมัย บุญเลิศ, “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลนครสมุทรปราการ”, วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยบูรพา), 2548, 98 หน้า.

2.7 สรุปกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

จากแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในการศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลค่าง อำเภอกูเรือ จังหวัดเลย โดยมีการนำเอาทฤษฎีการพัฒนาท้องถิ่นแบบมีส่วนร่วม นำมาสรุปเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยครั้งนี้ คือ

แผนภูมิที่ 2.1 แสดงสรุปกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาการพัฒนา รูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของ องค์การบริหารส่วนตำบลลาดค่าง อำเภอภูเรือจังหวัดเลยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เสนอวิธีการดำเนินการ ศึกษาตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

- 3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
- 3.2 เทคนิควิธีการสุ่มตัวอย่าง
- 3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
- 3.4 การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย
- 3.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล
- 3.6 การวิเคราะห์ข้อมูล
- 3.7 สถิติที่ใช้ในการวิจัย

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

3.1.1 ประชากร ได้แก่ ประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลลาดค่าง อำเภอภูเรือจังหวัด เลยประกอบด้วย 6 หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ที่ 1 บ้านห้วยผักเฒ่า หมู่ที่ 2 บ้านไฮดาก หมู่ที่ 3 บ้านโคกหางวัง หมู่ที่ 4 บ้านลาดค่าง หมู่ที่ 5 บ้านห้วยด้ว หมู่ที่ 6 บ้านแกเลียง จำนวน 6 หมู่บ้าน ประชากรจำนวน รวมทั้งสิ้น 12,047 คน แสดงดังตารางที่ 3.1

3.1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ตัวแทนประชาชนผู้อาศัยอยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล ค่าง โดยใช้วิธีกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยเทียบจากตาราง Krejeie และ Morgan¹¹ ได้ขนาดกลุ่ม ตัวอย่าง 370 คน

3.2 เทคนิควิธีการสุ่มตัวอย่าง

วิธีการสุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) จนครบจำนวนที่ กำหนด จากนั้นดำเนินการสุ่มแบบแบ่งชั้นตามสัดส่วนโดยใช้หมู่บ้านเป็นชั้นของการสุ่ม

$$\begin{aligned} \text{ตามสูตร กลุ่มตัวอย่าง} &= \frac{\text{จำนวนประชากรแต่ละหมู่บ้าน} \times 100}{\text{จำนวนประชากรทั้งหมด}} \\ \text{จะได้สัดส่วนหมู่} &= 0.18 \end{aligned}$$

ตารางที่ 3.1 ประชากรทั้งหมดตำบลลาดค่าง

หมู่ที่/หมู่บ้าน	จำนวนประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
หมู่ 1 บ้านห้วยผักเน่า	278	50
หมู่ 2 บ้านไฮตาก	364	66
หมู่ 3 บ้านโคกหางวัง	182	33
หมู่ 4 บ้านลาดค่าง	408	74
หมู่ 5 บ้านห้วยดิว	461	83
หมู่ 6 บ้านแก่งเกลี้ยง	354	64
รวม	2,047	370

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามที่สร้างขึ้นเอง โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอนดังนี้
ตอนที่ 1 ไปถึงข้อมูลบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลลาดค่าง อำเภอภูเรือ จังหวัดเลย มีลักษณะแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) โดยแบ่งระดับของการวัดออกเป็น 5 ระดับ คือ มีส่วนร่วมมากที่สุด มีส่วนร่วมมาก มีส่วนร่วมปานกลาง มีส่วนร่วมน้อย และมีส่วนร่วมน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 แบบสอบถามปลายเปิด (Open-ended) เพื่อสอบถามข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลลาดค่าง อำเภอภูเรือ จังหวัดเลย

3.4 การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย

การสร้างเครื่องมือ และหาคุณภาพเครื่องมือ โดยเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) มีขั้นตอนดังนี้

3.4.1 ศึกษาวิธีการสร้างแบบสอบถามจากเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

3.4.2 ร่างแบบสอบถามตามวัตถุประสงค์และนิยามศัพท์เฉพาะที่กำหนดไว้เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน

3.4.3 เสนออาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบสำนวนภาษาความสมบูรณ์ และความถูกต้องของแบบสอบถาม และปรับปรุงแก้ไขตามที่อาจารย์ที่ปรึกษาเสนอแนะ

3.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การดำเนินการจัดเก็บข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการจัดเก็บข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

3.5.1 ขอนหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ศรีล้านช้างเลยถึงนายกเทศมนตรีตำบลลาดค่างเพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.5.2 ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปแจกให้กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย โดยเก็บรวบรวมด้วยตนเอง และได้รับแบบสอบถามกลับคืนมาทั้งหมด

3.6 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลมีลำดับขั้นตอน ดังนี้

3.6.1 นำแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมาตรวจสอบความสมบูรณ์ทุกฉบับ

3.6.2 นำแบบสอบถามที่คัดเลือกไว้แล้วมาดำเนินการให้คะแนนตามเกณฑ์

3.6.3 นำคะแนนที่ได้ไปวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป

3.6.4 วิเคราะห์ข้อมูล โดยวิเคราะห์ระดับการพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลลาดค่าง อำเภอภูเรือ จังหวัดเลย โดยวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยทั้งในภาพรวม รายด้านและเป็นรายข้อ แล้วแปรผลตามเกณฑ์ตัดสินผลการวิเคราะห์ดังนี้

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 4.51-5.00 หมายถึง มีส่วนร่วมอยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 3.51-4.50 หมายถึง มีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 2.51-3.50 หมายถึง มีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.51-2.50 หมายถึง มีส่วนร่วมอยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.00-1.50 หมายถึง มีส่วนร่วมอยู่ในระดับน้อยที่สุด

3.6.5 นำเสนอผลการวิจัยโดยการพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis)

3.7 สถิติที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิเคราะห์ข้อมูล ค่าสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล มีดังนี้

3.7.1 สถิติพื้นฐาน

- 1) ค่าร้อยละ
- 2) ค่าเฉลี่ย (Mean)
- 3) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาผลการวิจัยการพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลลาดค่างอำเภอภูเรือ จังหวัดเลย ผลการวิเคราะห์ข้อมูลของกลุ่มตัวอย่างพอแยกรายละเอียดตามลำดับ ดังนี้

- 4.1 ลำดับขั้นตอนการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล
- 4.2 ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล
- 4.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกันในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

\bar{X}	แทน	คะแนนเฉลี่ย
S.D.	แทน	ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
n	แทน	กลุ่มตัวอย่าง
t	แทน	ค่าสถิติการแจกแจง t
F	แทน	ค่าสถิติการแจกแจง F
*	แทน	มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

4.2 ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลลาดค่าง อำเภอภูเรือ จังหวัดเลย มีลักษณะแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) แบ่งออกเป็น 5 ด้าน ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมด้านการรับรู้ข่าวสาร
2. การมีส่วนร่วมด้านการปรึกษาหารือ
3. การมีส่วนร่วมด้านการประชุมรับฟังความคิดเห็น
4. การมีส่วนร่วมด้านการตัดสินใจ
5. การมีส่วนร่วมด้านการใช้กลไกทางกฎหมาย

ตอนที่ 3 แบบสอบถามปลายเปิด (Open-ended) เพื่อสอบถามข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลลาดค่าง อำเภอกูเรือ จังหวัดเลย

4.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตารางที่ 4.1 แสดงจำนวน และร้อยละ ของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ

เพศ	จำนวน	ร้อยละ
ชาย	239	64.60
หญิง	131	35.40
รวม	370	100.00

จากตารางที่ 4.1 พบว่า ประชาชนกลุ่มตัวอย่างเป็นเพศชาย จำนวน 239 คน คิดเป็นร้อยละ 64.60 และเพศหญิง จำนวน 131 คน คิดเป็นร้อยละ 35.40

ตารางที่ 4.2 แสดงจำนวน และร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามอายุ

อายุ	จำนวน	ร้อยละ
ตั้งแต่ 20-30 ปี	85	22.97
31-40 ปี	109	29.47
41-50 ปี	129	34.86
มากกว่า 50 ปี	47	12.70
รวม	370	100.00

จากตารางที่ 4.2 พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีอายุ 40-50 ปี จำนวน 129 คน คิดเป็นร้อยละ 34.86 รองลงมา มีอายุ 31-40 ปี จำนวน 109 คน คิดเป็นร้อยละ 29.47 มีอายุตั้งแต่ 20-30 ปี จำนวน 85 คน คิดเป็นร้อยละ 22.97 และมีอายุมากกว่า 50 ปี จำนวน 47 คน คิดเป็นร้อยละ 12.70

ตารางที่ 4.3 แสดงจำนวน และร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามระดับการศึกษา

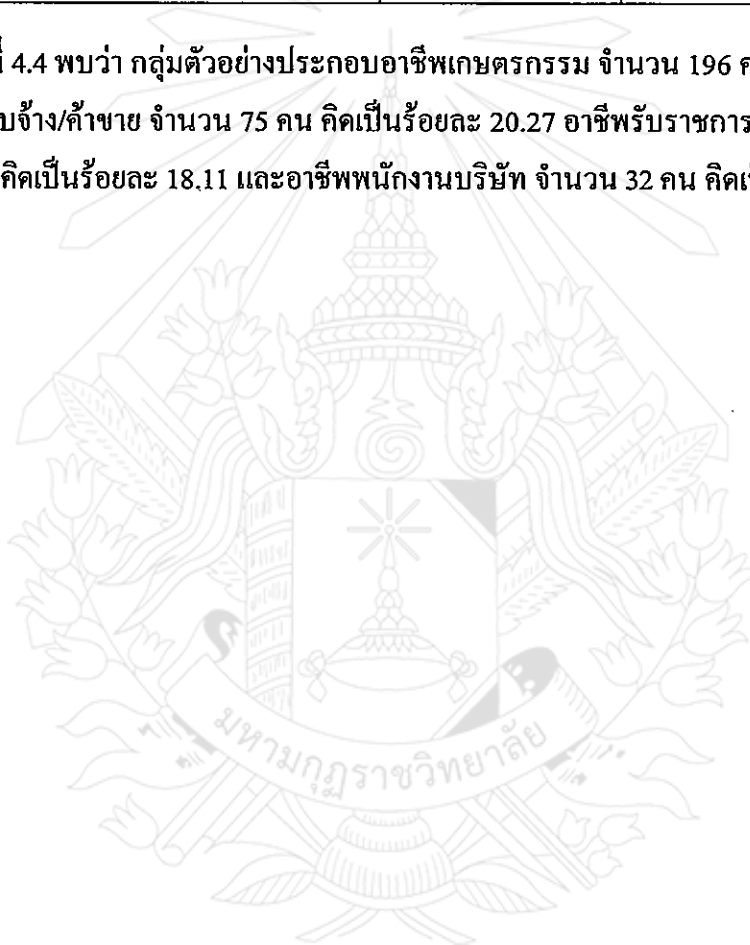
ระดับการศึกษา	จำนวน	ร้อยละ
ประถมศึกษา	188	50.81
มัธยมศึกษาตอนต้น	47	12.70
มัธยมศึกษาตอนปลาย	35	9.46
ประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.)	35	9.46
ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.)	39	10.54
ตั้งแต่ปริญญาตรีขึ้นไป	26	7.03
รวม	370	100.00

จากตารางที่ 4.3 พบว่า กลุ่มตัวอย่าง สำเร็จการศึกษาในระดับประถมศึกษา จำนวน 188 คน คิดเป็นร้อยละ 50.81 รองลงมา สำเร็จการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 47 คน คิดเป็นร้อยละ 12.70 ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) จำนวน 39 คน คิดเป็นร้อยละ 10.54 มัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 35 คน คิดเป็นร้อยละ 9.46 ประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) จำนวน 35 คน คิดเป็นร้อยละ 9.46 และมีการศึกษาในระดับ จำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 7.03

ตารางที่ 4.4 แสดงจำนวน และร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามอาชีพ

อาชีพ	จำนวน	ร้อยละ
เกษตรกร	196	52.97
รับจ้าง/ค้าขาย	75	20.27
รับราชการ/พนักงานของรัฐ	67	18.11
พนักงานบริษัท	32	8.67
รวม	370	100.00

จากตารางที่ 4.4 พบว่า กลุ่มตัวอย่างประกอบอาชีพเกษตรกร จำนวน 196 คน คิดเป็นร้อยละ 52.97 อาชีพรับจ้าง/ค้าขาย จำนวน 75 คน คิดเป็นร้อยละ 20.27 อาชีพรับราชการ/พนักงานของรัฐจำนวน 67 คน คิดเป็นร้อยละ 18.11 และอาชีพพนักงานบริษัท จำนวน 32 คน คิดเป็นร้อยละ 8.67

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น ขององค์การบริหารส่วนตำบลลาดค่าง อำเภอภูเรือ จังหวัดเลย

ตารางที่ 4.5 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลลาดค่างอำเภอภูเรือ จังหวัดเลย โดยรวมและรายด้าน

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น	ระดับการมีส่วนร่วม		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1. ด้านการรับรู้ข่าวสาร	3.57	0.42	มาก
2. ด้านการปรึกษาหารือ	3.69	0.44	มาก
3. ด้านการประชุมรับฟังความคิดเห็น	3.73	0.76	มาก
4. ด้านการร่วมในการตัดสินใจ	3.55	0.45	มาก
5. ด้านการใช้กลไกทางกฎหมาย	3.48	0.56	ปานกลาง
รวม	3.59	0.40	มาก

จากตารางที่ 4.5 พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลลาดค่าง อำเภอภูเรือ จังหวัดเลย โดยรวมและรายด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการประชุมรับฟังความคิดเห็น มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ ด้านการปรึกษาหารือ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และด้านการรับรู้ข่าวสาร มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการใช้กลไกทางกฎหมาย มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง

ตารางที่ 4.6 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลต่าง อำเภอกู่เรือ จังหวัดเลย ด้านการรับรู้ข่าวสาร

ข้อ	ด้านการรับรู้ข่าวสาร	ระดับการมีส่วนร่วม		
		\bar{X}	S.D.	แปลผล
1.	องค์การบริหารส่วนตำบลต่างมีการแจ้งข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ก่อนจะมีการดำเนินการโครงการเพียงใด	3.57	0.82	มาก
2.	องค์การบริหารส่วนตำบลต่างมีการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ผ่านทางสื่อสิ่งพิมพ์ เพื่อให้ประชาชนได้รับรู้และรับทราบเพียงใด	3.62	0.95	มาก
3.	องค์การบริหารส่วนตำบลต่างมีการจัดทำเอกสารข้อเท็จจริงจดหมายข่าวและรายงานการศึกษาของโครงการที่จะดำเนินการเพียงใด	3.45	0.91	ปานกลาง
4.	องค์การบริหารส่วนตำบลต่างมีการแถลงข่าว การสัมมนาวิชาการให้กับสื่อมวลชน และการชี้แจงข้อมูลในการประชุมของทางการเพียงใด	3.69	0.55	มาก
5.	ท่านได้ติดตามข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ขององค์การบริหารส่วนตำบลต่าง ก่อนจะมีการดำเนินการโครงการเพียงใด	3.41	0.74	มาก
	รวม	3.57	0.42	มาก

จากตารางที่ 4.6 พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลต่าง อำเภอกู่เรือ จังหวัดเลย ด้านการรับรู้ข่าวสาร มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ องค์การบริหารส่วนตำบลต่างมีการแถลงข่าว การสัมมนาวิชาการให้กับสื่อมวลชน และการชี้แจงข้อมูลในการประชุมของทางการ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ องค์การบริหารส่วนตำบลต่างมีการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารต่างๆ ผ่านทางสื่อสิ่งพิมพ์ เพื่อให้ประชาชนได้รับรู้และรับทราบเพียงใด มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และ องค์การบริหารส่วนตำบลต่างมีการแจ้งข้อมูลข่าวสารต่างๆ ก่อนจะมีการดำเนินการโครงการเพียงใด มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ท่านได้ติดตามข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ขององค์การบริหารส่วนตำบลต่าง ก่อนจะมีการดำเนินการโครงการเพียงใดมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง

ตารางที่ 4.7 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลลาดค่าง อำเภอภูเรือ จังหวัดเลย ด้านการปฎิษาหารือ

ข้อ	ด้านการปฎิษาหารือ	ระดับการมีส่วนร่วม		
		\bar{X}	S.D.	แปลผล
6.	ท่านได้มีส่วนร่วมด้านการปฎิษาหารือร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบลลาดค่างก่อนจะมีการดำเนินการโครงการเพียงใด	3.89	0.43	มาก
7.	ท่านได้มีส่วนร่วมด้านการปฎิษาหารือร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบลลาดค่างในการวางแผนการดำเนินการโครงการเพียงใด	2.61	0.99	มาก
8.	ท่านได้มีส่วนร่วมด้านการปฎิษาหารือร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบลลาดค่างในการจัดทำเอกสาร ข้อเท็จจริง จดหมายข่าวและรายงานการศึกษาของโครงการที่จะดำเนินการเพียงใด	2.77	0.93	ปานกลาง
9.	ท่านได้มีส่วนร่วมด้านการปฎิษาหารือร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบลลาดค่างในการแถลงข่าว การสัมมนาวิชาการ ให้กับสื่อมวลชนและการชี้แจงข้อมูลในการประชุมของทางการเพียงใด	3.57	1.03	มาก
10.	ท่านได้มีส่วนร่วมด้านการปฎิษาหารือร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบลลาดค่างขณะดำเนินการโครงการเพียงใด	3.78	0.95	มาก
	รวม	3.69	0.44	มาก

จากตารางที่ 4.7 พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลลาดค่าง อำเภอภูเรือจังหวัดเลย ด้านปฎิษาหารือโดยรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ท่านได้มีส่วนร่วมด้านการปฎิษาหารือร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบลลาดค่างก่อนจะมีการดำเนินการ โครงการ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ ท่านได้มีส่วนร่วมด้านการปฎิษาหารือร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบลลาดค่าง

ขณะดำเนินการ โครงการ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และท่าน ได้มีส่วนร่วมด้านการปรึกษาหารือร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบลลาดค่างในการแถลงข่าว การสัมมนาวิชาการให้กับสื่อมวลชน และการชี้แจงข้อมูลในการประชุมของทางการเพียงใด มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ มีส่วนร่วมด้านการปรึกษาหารือร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบลลาดค่างในการวางแผนการดำเนินการ โครงการ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง

ตารางที่ 4.8 แสดงส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับการพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลลาดค่าง อำเภอกงเรือ จังหวัดเลย ด้านการประชุมรับฟังความคิดเห็น

ข้อ	ด้านการประชุมรับฟังความคิดเห็น	ระดับการมีส่วนร่วม		
		\bar{X}	S.D.	แปลผล
11.	ท่านได้มีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นในเวทีสาธารณะร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบลลาดค่างเพียงใด	3.80	1.17	มาก
12.	ท่านได้มีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็น การพบปะแบบไม่เป็นทางการร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบลลาดค่างเพียงใด	3.81	0.99	มาก
13.	ท่านได้มีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นและการจัดกิจกรรมการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนองค์การบริหารส่วนตำบลลาดค่างเพียงใด	3.78	0.90	มาก
14.	ท่านได้มีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็น แสดงการประชุมเชิงปฏิบัติการร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบลลาดค่างเพียงใด	3.49	1.04	ปานกลาง
15.	ท่านได้มีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นในการวางแผนการดำเนินการ โครงการเพียงใด	2.67	1.06	ปานกลาง
	รวม	3.73	0.76	มาก

จากตารางที่ 4.8 พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลลาดค่าง อำเภอกงเรือ จังหวัดเลย ด้านการประชุมรับฟังความคิดเห็น โดยรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็น

การพบปะแบบไม่เป็นทางการร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบลต่าง มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ มีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นในเวทีสาธารณะร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบลต่าง มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และท่าน ได้มีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นและการจัดกิจกรรมการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนองค์การบริหารส่วนตำบลต่างเพียงใด มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ มีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นในการวางแผนการดำเนินงานโครงการมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง

ตารางที่ 4.9 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลต่าง อำเภอกู่เรือ จังหวัดเลย ด้านการมีส่วนร่วมด้านการตัดสินใจ

ข้อ	ด้านการมีส่วนร่วมด้านการตัดสินใจ	ระดับการมีส่วนร่วม		
		\bar{X}	S.D.	แปลผล
16.	ท่าน ได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจกับองค์การบริหารส่วนตำบลต่างก่อนจะมีการดำเนินการ โครงการเพียงใด	3.55	1.01	มาก
17.	ท่าน ได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจกับองค์การบริหารส่วนตำบลต่างในการวางแผนการดำเนินการ โครงการเพียงใด	3.51	0.48	มาก
18.	ท่าน ได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจกับองค์การบริหารส่วนตำบลต่างขณะดำเนินการ โครงการเพียงใด	3.54	0.75	มาก
19.	ท่าน ได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจกับองค์การบริหารส่วนตำบลต่างในการจัดทำเอกสาร ข้อเท็จจริง จดหมายข่าวและรายงานการศึกษาของโครงการที่กำลังดำเนินงานเพียงใด	3.57	0.72	มาก
20.	ท่าน ได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจกับองค์การบริหารส่วนตำบลต่างในการแถลงข่าว การสัมมนาวิชาการให้กับสื่อมวลชน และการชี้แจงข้อมูลในการประชุมของทางการเพียงใด	3.58	0.54	มาก
	รวม	3.55	0.45	มาก

จากตารางที่ 4.9 พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลต่าง อำเภอกู่เรือ จังหวัดเลย การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ท่าน ได้มีส่วนร่วมในการ

ตัดสินใจกับองค์การบริหารส่วนตำบลต่างในการแถลงข่าว การสัมมนาวิชาการให้กับสื่อมวลชน และการชี้แจง ข้อมูลในการประชุมของทางการมากเพียงใด มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ มีส่วนร่วมในการตัดสินใจกับองค์การบริหารส่วนตำบลต่างขณะดำเนินการโครงการ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และท่านได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจกับองค์การบริหารส่วนตำบลต่างก่อนจะมีการดำเนินการโครงการเพียงใด มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ท่านได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจกับองค์การบริหารส่วนตำบลต่างในการวางแผนการดำเนินการโครงการเพียงใด มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก

ตารางที่ 4.10 แสดงค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น ขององค์การบริหารส่วนตำบลต่าง อำเภอภูเรือ จังหวัดเลย ด้านการใช้กลไกทางกฎหมาย

ข้อ	ด้านการใช้กลไกทางกฎหมาย	ระดับการมีส่วนร่วม		
		\bar{X}	S.D.	แปลผล
21.	ท่านมีส่วนร่วมด้านการใช้กลไกทางกฎหมาย ในเรื่องท้องที่การบริหารส่วนตำบลต่างตัดสินใจจะกระทำการ เพื่อป้องกันมิให้องค์การบริหารส่วนตำบลต่างกระทำผิดกฎหมายเพียงใด	2.48	0.78	น้อย
22.	ท่านมีส่วนร่วมด้านการใช้กลไกทางกฎหมายในการตรวจสอบความชอบด้วยกฎหมายของโครงการที่องค์การบริหารส่วนตำบลต่างกำลังดำเนินการเพียงใด	2.62	0.71	ปานกลาง
23.	ท่านมีส่วนร่วมด้านการใช้กลไกทางกฎหมาย ในการตรวจสอบดูว่าโครงการหรือเรื่องที่เสนอไปนั้น ถูกต้องตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายหรือระเบียบข้อบังคับเพียงใด	3.50	0.65	ปานกลาง
24.	ท่านมีส่วนร่วมด้านการใช้กลไกทางกฎหมายในการตรวจสอบเรื่องที่ต้องได้รับอนุมัติจากผู้ว่าราชการจังหวัด เช่น การจ่ายเงินเพื่อการลงทุน การจ่ายเงินอุดหนุน การตราเทศบัญญัติขึ้นใช้ชั่วคราวกรณีฉุกเฉิน ฯลฯ	2.68	0.94	น้อย
25.	ท่านมีส่วนร่วมด้านการใช้กลไกทางกฎหมาย ในมาตรการตรวจสอบการเงินและทรัพย์สิน การกำกับ ดูแลการเงิน และทรัพย์สินขององค์การบริหารส่วนตำบล	3.43	0.56	ปานกลาง
รวม		3.48	0.56	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.10 พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลลาดค่าง อำเภอภูเรือ จังหวัดเลย ด้านการใช้กลไกทางกฎหมาย โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ท่านมีส่วนร่วมด้านการใช้กลไกทางกฎหมาย ในการตรวจสอบดูว่าโครงการหรือเรื่องที่เสนอไปนั้น ถูกต้องตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายหรือระเบียบข้อบังคับเพียงใด มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากรองลงมา คือ ท่านมีส่วนร่วมด้านการใช้กลไกทางกฎหมาย ในมาตรการตรวจสอบการเงินและทรัพย์สินการกำกับดูแลการเงิน และทรัพย์สินขององค์การบริหารส่วนตำบล มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง และท่านมีส่วนร่วมด้านการใช้กลไกทางกฎหมายในการตรวจสอบเรื่องที่ต้องได้รับอนุมัติจากผู้ว่าราชการจังหวัด เช่น การจ่ายเงินเพื่อการลงทุน การจ่ายเงินอุดหนุน การตราเทศบัญญัติขึ้นใช้ชั่วคราวกรณีฉุกเฉิน ฯลฯ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อย ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ มีส่วนร่วม ด้านการใช้กลไกทางกฎหมาย ในเรื่องที่องค์การบริหารส่วนตำบลลาดค่างตัดสินใจจะกระทำการ เพื่อป้องกันมิให้องค์การบริหารส่วนตำบลลาดค่างกระทำผิดกฎหมาย มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อย

ตอนที่ 3 แบบสอบถามปลายเปิด(Open-ended) เพื่อสอบถามข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลลาดค่าง อำเภอกงเรือ

ตารางที่ 4.11 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลลาดค่าง อำเภอกงเรือ จังหวัดเลย

ข้อ	ข้อเสนอแนะ	ความถี่
1.	องค์การบริหารส่วนตำบลควรสนับสนุน ส่งเสริมให้ประชาชนได้มีการแสดงออกถึงการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นให้หลากหลายรูปแบบมากขึ้น ไม่ใช่ให้ความสำคัญเฉพาะการร่วมดำเนินการ หากต้องให้ความสำคัญกับรูปแบบการมีส่วนร่วมในด้านอื่น ๆ ได้แก่ การรับฟัง การแสดงความคิดเห็น การตัดสินใจ และการติดตามประเมินผลด้วย	54
2.	ควรนำปัจจัยการมีส่วนร่วมของประชาชนนำไปขยายผลให้ผู้นำหมู่บ้านในพื้นที่ทราบและนำไปใช้ประโยชน์ในการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นให้มากยิ่งขึ้นในทุกกระบวนการ	49
3.	ควรพิจารณาการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ในช่วงเวลาที่ประชาชนส่วนใหญ่ว่างจากการประกอบอาชีพแล้ว	21
4.	ควรจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ต่าง ๆ ในการสร้างความรู้ความเข้าใจเพื่อให้เห็นความสำคัญของการพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบล	12

จากตารางที่ 4.11 พบว่า กลุ่มตัวอย่างได้ให้ประชาชนข้อเสนอแนะ ลำดับตามความถี่จากมากไปหาน้อย คือ องค์การบริหารส่วนตำบลควรสนับสนุน ส่งเสริมให้ประชาชนได้มีการแสดงออกถึงการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นให้หลากหลายรูปแบบมากขึ้น ไม่ใช่ให้ความสำคัญเฉพาะการร่วมดำเนินการ หากต้องให้ความสำคัญกับรูปแบบการมีส่วนร่วมในด้านอื่น ๆ ได้แก่ การรับฟัง การแสดงความคิดเห็น การตัดสินใจและการติดตามประเมินผลด้วย รองลงมาควรนำปัจจัยการมีส่วนร่วมของประชาชนนำไปขยายผลให้ผู้นำบ้านในพื้นที่ทราบและนำไปใช้ประโยชน์ในการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นให้มากยิ่งขึ้นในทุกกระบวนการ และควรพิจารณาการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ในช่วงเวลาที่ประชาชนส่วนใหญ่ว่างจากการประกอบอาชีพ และควรจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ต่าง ๆ ในการสร้างความรู้ความเข้าใจเพื่อให้เห็นความสำคัญของการพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบล

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัยเรื่องการพัฒนา รูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของ องค์การบริหารส่วนตำบลลาดค่าง : ศึกษาเฉพาะกรณี องค์การบริหารส่วนตำบลลาดค่าง อำเภอภูเรือ จังหวัดเลย มีวัตถุประสงค์สองประการ คือ เพื่อศึกษาสภาพของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลลาดค่าง อำเภอภูเรือ จังหวัดเลย และเพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนา รูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลลาดค่าง อำเภอภูเรือ จังหวัดเลย กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ประชากรในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลลาดค่าง จำนวน 370 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป

5.1 สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยการพัฒนา รูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลลาดค่าง อำเภอภูเรือ จังหวัดเลย สรุปได้ดังนี้

5.1.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

จากการวิจัยพบว่า ประชาชนกลุ่มตัวอย่างเป็นเพศชาย มีอายุ 41-50 ปี รองลงมา มีอายุ 31-40 ปี และมีอายุตั้งแต่ (20-30) ปี ส่วนใหญ่สำเร็จการศึกษาในระดับประถมศึกษา รองลงมา สำเร็จการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และมีการศึกษาในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ประกอบอาชีพเกษตรกรกรรม รับจ้าง/ค้าขาย และรับราชการ/พนักงานของรัฐ

5.1.2 ระดับและลักษณะของการมีส่วนร่วม

1) กลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลลาดค่าง อำเภอภูเรือ จังหวัดเลย โดยรวมและรายด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ มาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการประชุมรับฟังความคิดเห็น มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ ด้านการปรึกษาหารือ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และด้านการรับรู้ข่าวสาร มีค่าเฉลี่ย

อยู่ในระดับมาก ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการใช้กลไกทางกฎหมาย มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง

2) ด้านการรับรู้ข่าวสาร มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ องค์การบริหารส่วนตำบลลาดค่างมีการแถลงข่าวการสัมมนาวิชาการให้กับสื่อมวลชน และการชี้แจงข้อมูลในการประชุมของทางการ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ องค์การบริหารส่วนตำบลลาดค่างมีการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ผ่านทางสื่อสิ่งพิมพ์ เพื่อให้ประชาชนได้รับรู้และรับทราบเพียงพอ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และองค์การบริหารส่วนตำบลลาดค่างมีการแจ้งข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ก่อนจะมีการดำเนินการโครงการเพียงใด มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ท่านได้ติดตามข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ขององค์การบริหารส่วนตำบลลาดค่าง ก่อนจะมีการดำเนินการโครงการเพียงใดมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง

3) ด้านการปรึกษาหารือ โดยรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ท่านได้มีส่วนร่วมด้านการปรึกษาหารือร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบลลาดค่างก่อนจะมีการดำเนินการโครงการ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ ท่านได้มีส่วนร่วมด้านการปรึกษาหารือร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบลลาดค่างขณะดำเนินการโครงการ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และท่านได้มีส่วนร่วมด้านการปรึกษาหารือร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบลลาดค่างในการแถลงข่าว การสัมมนาวิชาการให้กับสื่อมวลชนและการชี้แจงข้อมูลในการประชุมของทางการเพียงใด มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ มีส่วนร่วมด้านการปรึกษาหารือร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบลลาดค่างในการวางแผนการดำเนินการโครงการ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง

4) ด้านการประชุมรับฟังความคิดเห็น โดยรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นการพบปะแบบไม่เป็นทางการร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบลลาดค่าง มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ มีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นในเวทีสาธารณะร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบลลาดค่าง มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และท่านได้มีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นและการจัดกิจกรรมการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนองค์การบริหารส่วนตำบลลาดค่างเพียงใด มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ มีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นในการวางแผนการดำเนินงานโครงการมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง

5) ด้านการมีส่วนร่วมด้านการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ท่านได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจกับองค์การบริหารส่วนตำบลลาดค่างในการแถลงข่าว การสัมมนาวิชาการให้กับ

สื่อมวลชน และการชี้แจง ข้อมูลในการประชุมของทางกรมเพียงใด มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ มีส่วนร่วมในการตัดสินใจกับองค์การบริหารส่วนตำบลต่างคณะดำเนินการ โครงการ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และท่านได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจกับองค์การบริหารส่วนตำบลต่างก่อนจะมีการดำเนินการ โครงการเพียงใด มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ท่านได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจกับองค์การบริหารส่วนตำบลต่างในการวางแผนการดำเนินการ โครงการเพียงใด มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก

6) ด้านการใช้กลไกทางกฎหมาย โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ท่านมีส่วนร่วมด้านการใช้กลไกทางกฎหมาย ในการตรวจสอบดูว่าโครงการหรือเรื่องที่เสนอไปนั้น ถูกต้องตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายหรือระเบียบข้อบังคับเพียงใด มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ ท่านมีส่วนร่วมด้านการใช้กลไกทางกฎหมาย ในมาตรการตรวจสอบการเงินและทรัพย์สินการกำกับดูแลการเงิน และทรัพย์สินขององค์การบริหารส่วนตำบล มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง และท่านมีส่วนร่วมด้านการใช้กลไกทางกฎหมายในการตรวจสอบเรื่องที่ต้องได้รับอนุมัติจากผู้ว่าราชการจังหวัด เช่น การจ่ายเงินเพื่อการลงทุน การจ่ายเงินอุดหนุน การตราเทศบัญญัติขึ้น ใช้ชั่วคราวกรณีฉุกเฉิน ฯลฯ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อย ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ มีส่วนร่วม ด้านการใช้กลไกทางกฎหมาย ในเรื่องที่ต้อง้องการการบริหารส่วนตำบลต่างตัดสินใจจะกระทำการ เพื่อป้องกันมิให้องค์การบริหารส่วนตำบลต่างกระทำผิดกฎหมาย มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อย

7) แนวทางการพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลต่าง อำเภอรือ จังหวัดเลย พบว่า ควรสนับสนุน ส่งเสริมให้ประชาชนได้มีการแสดงออกถึงการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นให้หลากหลายรูปแบบมากขึ้น ไม่ใช่ให้ความสำคัญเฉพาะการร่วมดำเนินการ หากต้องให้ความสำคัญกับรูปแบบการมีส่วนร่วมในด้านอื่น ๆ ได้แก่ การรับฟัง การแสดงความคิดเห็น การตัดสินใจและการติดตามประเมินผลด้วย ควรนำปัจจัยการมีส่วนร่วมของประชาชนนำไปขยายผลให้ผู้นำบ้านในพื้นที่ทราบและนำไปใช้ประโยชน์ในการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นให้มากยิ่งขึ้นในทุกกระบวนการ ควรพิจารณาการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ในช่วงเวลาที่ประชาชนส่วนใหญ่ว่างจากการประกอบอาชีพ และควรจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ต่าง ๆ ในการสร้างความรู้ความเข้าใจเพื่อให้เห็นความสำคัญของการพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบล

5.2 อภิปรายผล

จากการวิจัยเรื่องการพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลลาดค่าง อำเภอภูเรือ จังหวัดเลย สามารถสรุปผลได้ดังนี้

การพัฒนาแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลลาดค่าง โดยรวมอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลลาดค่าง อำเภอภูเรือ จังหวัดเลย อยู่ในระดับมาก 4 ด้าน คือ ด้านการประชุมรับฟังความคิดเห็น รองลงมา คือ ด้านการปรึกษาหารือ ด้านการรับรู้ข่าวสาร และด้านการร่วมในการตัดสินใจ ส่วนอีกหนึ่งด้านอยู่ในระดับปานกลาง คือ ด้านการใช้กลไกทางกฎหมาย ผลการวิจัย ปรากฏเช่นนี้อาจเนื่องมาจาก เหตุผลประการหนึ่งอาจจะเป็นเพราะสภาพทั่วไปของสังคม และลักษณะการปกครองของไทยที่เป็นลักษณะของการบริหารการปกครองที่ประชาชนจะมีส่วนร่วมในการดำเนินงานมาก ในรูปของการออกแรงหรือทำกิจกรรมต่างๆ อันเนื่องมาจากเป็นงานหรือกิจกรรมที่เป็นงานหรือกิจกรรมที่เป็นส่วนรวม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของภราดร บุตรบุญ ได้ทำการศึกษาเรื่อง การพัฒนาแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นหมู่บ้าน : ศึกษากรณีกิ่งอำเภอเวียงหนองล่องจังหวัดลำพูน ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นหมู่บ้านระดับสูง เมื่อพิจารณาลงไปในรูปแบบของการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับสูงมากและระดับสูง เมื่อเรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อยพบว่า ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมดำเนินงานในระดับสูงมาก เข้ามามีส่วนร่วมด้านการตัดสินใจ ด้านการรับฟัง ด้านการติดตามประเมินผล และการแสดงความคิดเห็น ในระดับสูง และไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของสาโรช น้อยใจบุญ ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นองค์การบริหารส่วนตำบล : กรณีศึกษายานนาวาเขต ๖ กรุงเทพมหานคร อำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา ผลการวิจัยพบว่า โดยภาพรวมและในรายด้านแล้วประชาชนบ้านสาวชะโรงมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นองค์การบริหารส่วนตำบลอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งเห็นได้ว่าการบริหารที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชน ได้แก่ ทักษะติดต่อผู้นำ ความคาดหวังในผลประโยชน์ส่วนรวม ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของการปกครองระดับหมู่บ้าน และการติดต่อสื่อสาร เป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการบริหารที่ผู้บริหารหมู่บ้านแต่ละแห่งดำเนินการซึ่งปัจจัยต่าง ๆ ทางการบริหารเหล่านี้มีส่วนสำคัญอย่างยิ่งต่อการทำให้ประชาชน หรือผู้ที่อยู่ในองค์การสนใจเข้ามามีส่วนร่วมต่อการพัฒนาท้องถิ่น กล่าวคือ ถ้ามีทักษะติดต่อผู้นำที่ดีย่อมส่งผลให้สนใจเข้ามามีส่วนร่วมมาก การเล็งเห็นถึงประโยชน์ส่วนรวมทำให้สนใจในการเข้ามาอยู่รวมกัน และร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น การเข้าใจในหมู่บ้านหรือเข้าใจในองค์การทำให้บุคคลมีส่วนร่วมต่อการบริหารสูงขึ้นตาม รวมถึงการติดต่อสื่อสารซึ่งเป็นการสร้างความเข้าใจร่วมกันของบุคคลใน

องค์การหรือของหมู่บ้าน เมื่อมีความเข้าใจตรงกันหรือระหว่างกันย่อมส่งผลต่อการมีส่วนร่วมที่มากขึ้นด้วยตามลำดับ

5.3 ข้อเสนอแนะ

5.3.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1) องค์การบริหารส่วนตำบลควรสนับสนุนส่งเสริมให้ประชาชนได้มีการแสดงออกถึงการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นให้หลากหลายรูปแบบมากขึ้น ไม่ใช่ให้ความสำคัญเฉพาะการร่วมดำเนินการ หากต้องให้ความสำคัญกับรูปแบบการมีส่วนร่วมในด้านอื่นๆ ได้แก่ การรับฟังการแสดงความคิดเห็น การตัดสินใจ และการติดตามประเมินผล โดยเฉพาะการมีส่วนร่วมกลไกทางกฎหมาย ในการตรวจสอบ

2) ควรนำปัจจัยการมีส่วนร่วมของประชาชนนำไปขยายผลให้ผู้นำหมู่บ้านในพื้นที่ทราบและนำไปใช้ประโยชน์ในการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นให้มากยิ่งขึ้นในทุกกระบวนการ

3) ควรพิจารณาการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ในช่วงเวลาที่ประชาชนในพื้นที่ส่วนใหญ่ว่างจากการประกอบอาชีพแล้ว

4) ควรประชาสัมพันธ์ และสร้างความตระหนักให้ประชาชนเห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นให้มากยิ่งขึ้น

5.3.2 ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

1) ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น ๆ เพื่อจะได้เปรียบเทียบกับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะพื้นที่แตกต่าง และในเขตจังหวัดใกล้เคียง

2) ควรทำการศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางแผนพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตพื้นที่อื่น ๆ

บรรณานุกรม

1. หนังสือทั่วไป

จักรกฤษณ์ นรนิติผดุงการ. การจัดการด้านปัจจัยในการพัฒนาท้องถิ่น. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, 2541.

เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง. การพัฒนาท้องถิ่นพัฒนาชนบท. กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์, 2537.

ชะลอ วณภูติ. อุดมคติและการดำเนินการปกครองท้องถิ่นในประเทศไทย. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น กรมการปกครอง, 2542.

ชวรงค์ ฉายะบุตร. การส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่นในรูปแบบองค์การบริหารส่วนตำบล. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, 2539.

_____. การปกครองท้องถิ่นไทย. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่นกรมการปกครอง, 2549.

ทวิวงศ์ ศรีบุรี, ดร.. EIA การวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม. กรุงเทพมหานคร : มายด์พับลิชชิง จำกัด, 2541.

ดิน ปรัชญพฤทธิ. องค์การบริหาร. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2537.

ถวิลดี บุรีกุล. แนวคิดของการมีส่วนร่วมในระบอบประชาธิปไตย. กรุงเทพมหานคร : เอ. อาร์. บีซิเนส, 2543.

บุญชม ศรีสะอาด. การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาส์น, 2535.

พัชรีย์ สีโรตส. การมีส่วนร่วมของประชาชน. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2546.

ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ. องค์การและการจัดการ. กรุงเทพมหานคร : ธรรมสาร, 2539.

สุจิต บุญบงการ. การพัฒนาทางการเมืองของไทย. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2541.

อมร รักษาสิทธิ์. การศึกษากับการพัฒนาประชาธิปไตย. กรุงเทพมหานคร : เจริญผล, 2541.

เอกชัย กี่สุขพันธ์. การบริหารทักษะและการปฏิบัติ. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร : สุขภาพใจ, 2538.

2. เว็บไซต์

สำนักปลัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดเลย. “องค์การบริหารส่วนจังหวัดเลย”. 1 มกราคม พ.ศ. 2540.

http://www.pockalasin.in.th/office/Project/CEO_84_files/sheet002.htm. 19 May 2005

3. วิทยานิพนธ์/สารนิพนธ์

จิระพัฒน์ หอมสุวรรณ. “การมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมของสภาตำบล กรณีศึกษาสภาตำบลในเขตจังหวัดแม่ฮ่องสอน”. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2545.

ธานี สามารถกิจ. “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กรณีศึกษา : อำเภอภูเรือเพชรบูรณ์ จังหวัดเพชรบูรณ์”. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยบูรพา, 2545.

นที คิชฌบุรณง. “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลนาจอมเทียน อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี”. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยบูรพา, 2545.

พิศมัย บุศญเลิศ. “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลนครสมุทรปราการ”. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยบูรพา, 2548.

ภราดร บุตรบุญ. “การพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นหมู่บ้าน : ศึกษากรณีกิ่งอำเภอเวียงหนองล่อง จังหวัดลำพูน”. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยบูรพา, 2544.

มาลี เบ็ญจะม โน. “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบล : ศึกษากรณีองค์การบริหารส่วนตำบลห้วยกะปิ”. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยบูรพา, 2544.

วันเพ็ญ บุญเผือก. “ความต้องการมีส่วนร่วมและความเป็นไปได้ในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านฉางให้เป็นเมืองน่าอยู่”. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยบูรพา, 2545.

สาโรช น้อยใจบุญ. “การพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นองค์การบริหารส่วนตำบล : กรณีศึกษาบ้านสาวชะโงก หมู่ที่ 1 ตำบลสาวชะโงก อำเภอบางคล้า จังหวัด ฉะเชิงเทรา”. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยบูรพา, 2547.

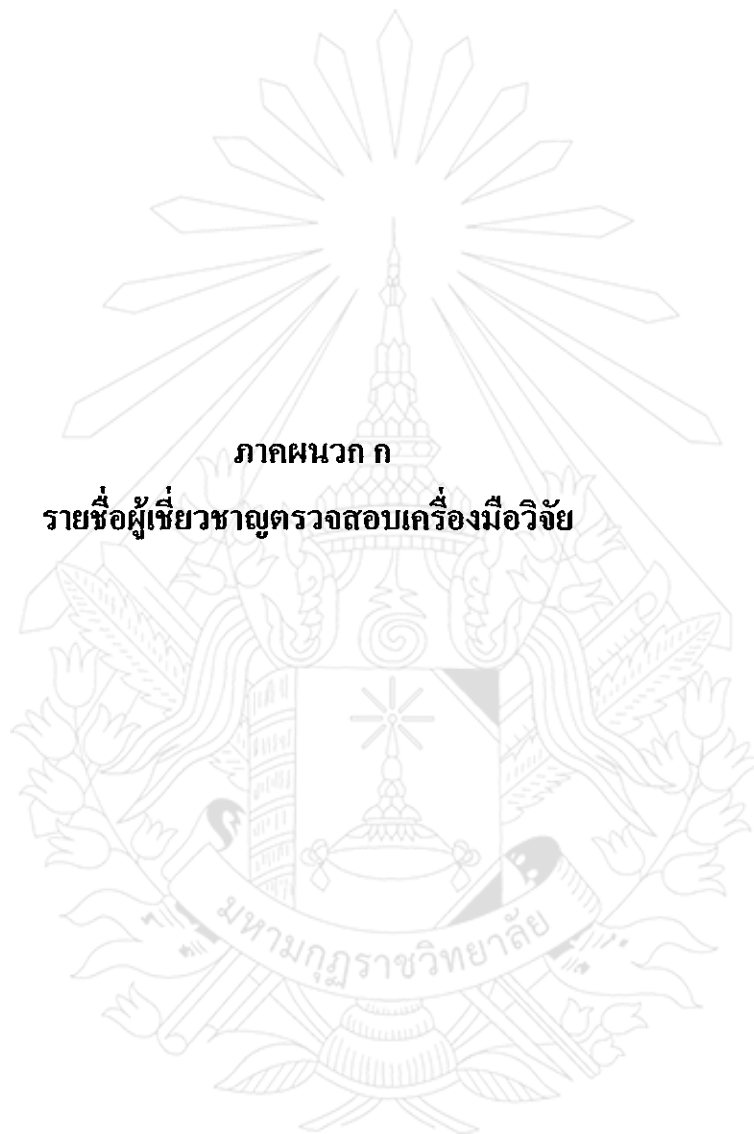
4. เอกสารอื่นที่ไม่ได้ตีพิมพ์

ไพรัตน์ เตชะรินทร์. “นโยบายและกลวิธีการมีส่วนร่วมของชุมชนในยุทธศาสตร์การพัฒนาปัจจุบันของประเทศไทย”. ใน การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา. รวบรวมและจัดพิมพ์โดยบัณฑิตวิทยาลัย. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2547 (อัดสำเนา).

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เดชา ใจกลาง

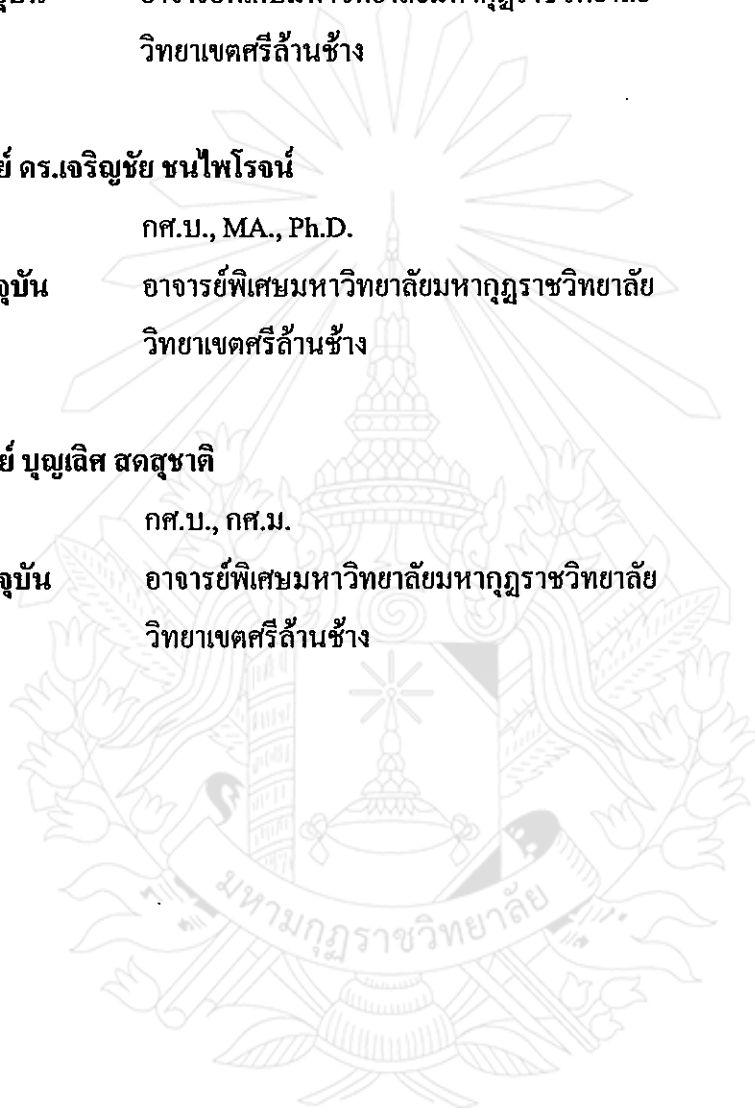
การศึกษา MA., Ph.D.
ตำแหน่งปัจจุบัน อาจารย์พิเศษมหาวิทยาลัยมหากุฎราชวิทยาลัย
วิทยาเขตศรีล้านช้าง

2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เจริญชัย ชนไพโรจน์

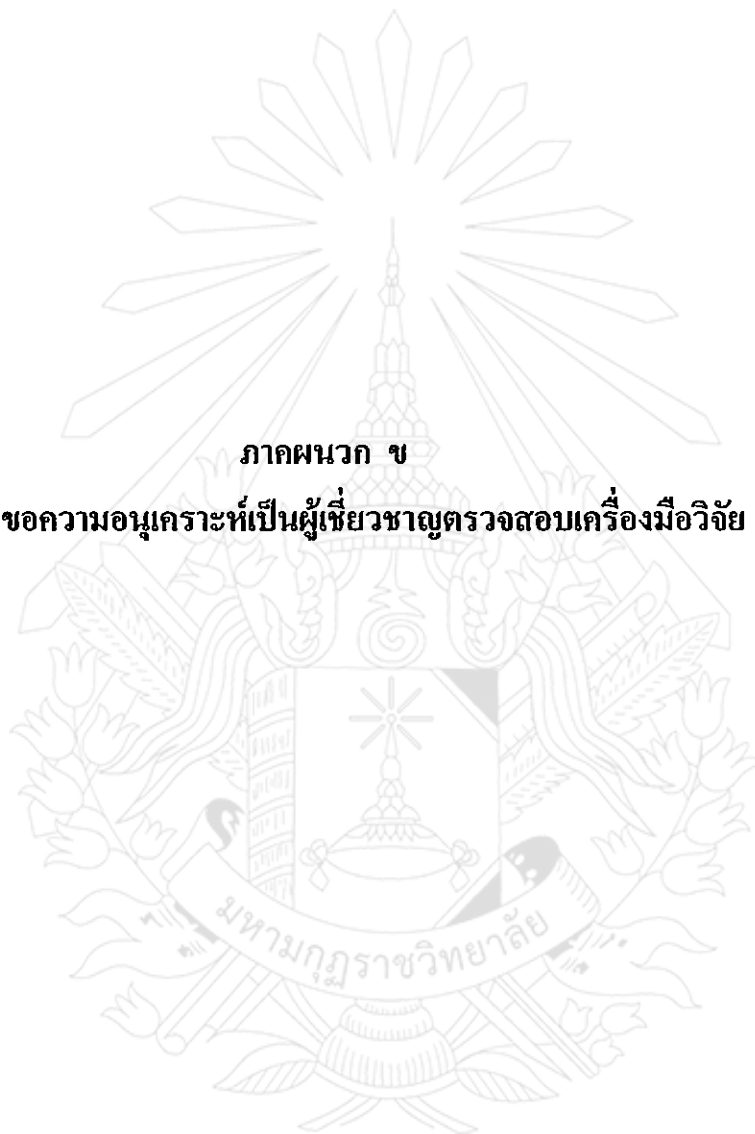
การศึกษา กศ.บ., MA., Ph.D.
ตำแหน่งปัจจุบัน อาจารย์พิเศษมหาวิทยาลัยมหากุฎราชวิทยาลัย
วิทยาเขตศรีล้านช้าง

3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ บุญเลิศ สดสุชาติ

การศึกษา กศ.บ., กศ.ม.
ตำแหน่งปัจจุบัน อาจารย์พิเศษมหาวิทยาลัยมหากุฎราชวิทยาลัย
วิทยาเขตศรีล้านช้าง

ภาคผนวก ข
หนังสือขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

ที่ ศษ 6016(2.2)/ว062

วิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

วิทยาเขตศรีล้านช้าง ถนนวิสุทธิเทพ

ตำบลกุดป่อง อำเภอเมือง จังหวัดเลย 42000

โทร.(042)830434,813028 โทรสาร 830686

3 ตุลาคม 2552

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจสอบแบบสอบถาม

เจริญพร ศศ.ดร.ปัญญา นาแพงหมื่น

สิ่งที่ส่งมาด้วย	1. แบบสอบถาม	1	ชุด
	2. โครงร่างสารนิพนธ์	1	ชุด
	3. ค่าความสอดคล้องแบบสอบถาม (IOC)	1	ชุด

ด้วยนายสุขพัฒน์ อนนท์จารย์ นักศึกษาระดับบัณฑิตวิทยาลัย สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง รุ่นที่ 4/2552 มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง กำลังทำสารนิพนธ์เรื่องการดำเนินนโยบายตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง : ศึกษาเฉพาะกรณีเทศบาลเมืองชุมแพ จังหวัดขอนแก่น โดยมี พระครูสุทัศนธรรมสุนทร เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา และพระ ดร.วราวุธ สีลาวุโธ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ในการทำสารนิพนธ์ครั้งนี้จำเป็นต้องให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบแบบสอบถาม ซึ่งเป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูลมหาวิทยาลัยฯ ได้พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถและมีประสบการณ์สอดคล้องกับสารนิพนธ์ จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตรวจสอบแบบสอบถามดังกล่าว

มหาวิทยาลัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพรมาเพื่อทราบ

ขอเจริญพร

(พระครูกิตติสารสุนทร)

รองอธิการบดี

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง

ปฏิบัติราชการแทนอธิการบดี

ศร 6016(2.2) /ว022

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตศรีล้านช้าง ถนนวิสุทธิเทพ
ตำบลกุดป่อง อำเภอเมือง จังหวัดเลย 42000
โทร.(042)830434,814616 โทรสาร 830686

29 พฤษภาคม 2552

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจสอบแบบสอบถาม

เจริญพร ผศ.ดร.เดชา ใจกลาง

สิ่งที่ส่งมาด้วย	1. แบบสอบถาม	1	ชุด
	2. โครงร่างสารนิพนธ์	1	ชุด

ด้วยนายอนันท์ ฐานะทรัพย์ปัญญา นักศึกษาระดับบัณฑิตวิทยาลัย สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง รุ่นที่ 2/2548 มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง กำลังทำสารนิพนธ์เรื่องการพัฒนา รูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น : ศึกษาเฉพาะกรณีองค์การบริหารส่วนตำบลลาดค่าง อำเภอภูเรือ จังหวัดเลย โดยมี ผศ.ดร.ภัทรพร เกษสังข์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา และพระมหาวิวัฒนา สุรจิตฺโต เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ในการทำสารนิพนธ์ครั้งนี้จำเป็นต้องให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบ แบบสอบถาม ซึ่งเป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูลมหาวิทยาลัยฯ ได้พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มี ความรู้ความสามารถและมีประสบการณ์สอดคล้องกับสารนิพนธ์ จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ท่านเป็น ผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตรวจสอบแบบสอบถามดังกล่าว

มหาวิทยาลัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพรมาเพื่อทราบ

ขอเจริญพร

(พระครูกิตติสารสมณธ์)

รองอธิการบดี

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง

ปฏิบัติกรแทนอธิการบดี

ศร 6016(2.2) /ว022

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตศรีล้านช้าง ถนนวิสุทธิเทพ
ตำบลกุดป่อง อำเภอเมือง จังหวัดเลย 42000
โทร.(042)830434,814616 โทรสาร 830686

29 พฤษภาคม 2552

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจสอบแบบสอบถาม

เจริญพร ผศ.บุญเลิศ สดสุชาติ

สิ่งที่ส่งมาด้วย	1. แบบสอบถาม	1	ชุด
	2. โครงร่างสารนิพนธ์	1	ชุด

ด้วยนายอนันต์ ฐานะทรัพย์ปัญญา นักศึกษาระดับบัณฑิตวิทยาลัย สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง รุ่นที่ 2/2548 มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง กำลังทำสารนิพนธ์เรื่องการพัฒนา รูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น : ศึกษาเฉพาะกรณีองค์การบริหารส่วนตำบลลาดค่าง อำเภอภูเรือ จังหวัดเลย โดยมี ผศ.ดร.ภัทรภาพ เกษสังข์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา และพระมหาวิวัฒนา สุรจิตโต เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ในการทำสารนิพนธ์ครั้งนี้จำเป็นต้องให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบ แบบสอบถาม ซึ่งเป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูลมหาวิทยาลัยฯ ได้พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มี ความรู้ความสามารถและมีประสบการณ์สอดคล้องกับสารนิพนธ์ จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ท่านเป็น ผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตรวจสอบแบบสอบถามดังกล่าว

มหาวิทยาลัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพรมาเพื่อทราบ

ขอเจริญพร

(พระครูกิตติสารสุมนต์)

รองอธิการบดี

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง

ปฏิบัติกรแทนอธิการบดี

องค์การบริหารส่วนตำบลลาดค่าง
ที่ ๑๕๖ /
ว/ด/ป ๑๖.๑.๕๒ เวลา.....น.

ที่ ศษ 6016(2.2) /ว001

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตศรีล้านช้าง ถนนวิสุทธิเทพ
ตำบลลูกป้อ อำเภอเมือง จังหวัดเลย 42000
โทร.(042) 814616 โทรสาร (042) 830686

12 มกราคม 2552

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูล

เจริญพร อาสาสมัครการวิจัย (ส่วน ดิจิทัล ดิจิทัล)

สิ่งที่ส่งมาด้วย 1. แบบสอบถามการวิจัย 1 ชุด

ด้วยนายอนันท์ ฐานะทรัพย์ปัญญา นักศึกษาระดับบัณฑิตวิทยาลัย สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง รุ่นที่ 2/2548 มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง มีความประสงค์จะขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อใช้ประกอบในการทำวิทยานิพนธ์เรื่องการพัฒนา รูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น : ศึกษาเฉพาะกรณีองค์การบริหารส่วนตำบลลาดค่าง อำเภอภูเรือ จังหวัดเลย ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งในการศึกษาตามหลักสูตรศาสนศาสตรมหาบัณฑิตของมหาวิทยาลัย

ดังนั้นจึงขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลจากท่านเพื่อใช้ในการจัดทำวิทยานิพนธ์ และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี

เรียน นายกองจัดการบริหารส่วนตำบลลาดค่าง

- ผ.ส.ช. วิชาลัยชนนเมกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตศรีล้านช้าง ขอความอนุเคราะห์
เก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อใช้ประกอบ
ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง การพัฒนารูปแบบการมี
ส่วนร่วมของประชาชน ในเขตพื้นที่
ตำบลลาดค่าง อำเภอภูเรือ จังหวัดเลย
ที่เลขที่ ก.ก.๕๒.๓๐๑๘๖ ของ
นายอนันท์ ฐานะทรัพย์ปัญญา ผ.ด.บ.ด.ช.
บัณฑิตวิทยาลัย ศาสตราจารย์ ดร.ดร.ดร.ดร.ดร.
เพื่อใช้ประกอบวิทยานิพนธ์

ขอเจริญพร

(พระครูกิตติสารสุเมธ)

รองอธิการบดี

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง

ปฏิบัติกรแทนอธิการบดี

- เสนอเรื่อง
ขอความอนุเคราะห์
จากท่าน

2
(นางแสงจันทร์ โสภากาล)
ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล

ก.๑๕๒

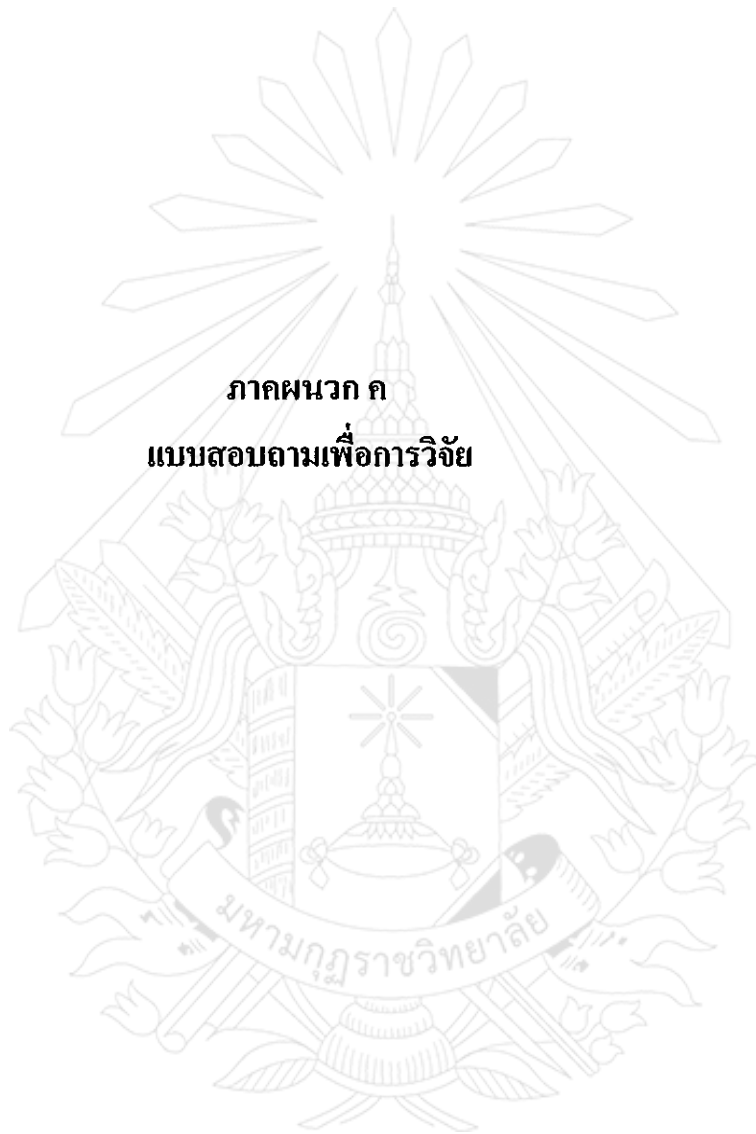
-

(นายอมร กักคังรุ่ง)

นายกองจัดการบริหารส่วนตำบลลาดค่าง

นางสาวราตรี สุกันทอง)
ผู้ช่วยเจ้าหน้าที่ธุรการ
๑ ก.๑๐๒

ภาคผนวก ก
แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง

การพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหาร

ส่วนตำบลลาดค่าง : ศึกษาเฉพาะกรณีองค์การบริหารส่วนตำบลลาดค่าง

อำเภอภูเรือ จังหวัดเลย

คำชี้แจง

1.แบบสอบถามนี้เป็นแบบสอบถามที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลลาดค่าง อำเภอภูเรือ จังหวัดเลย ผู้วิจัยใคร่ขอความร่วมมือจากท่าน ได้กรุณาตอบแบบสอบถามและแสดงความคิดเห็นที่ตรงความเป็นจริงทุกข้อ ข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้รับจากท่านในครั้งนี้ จะเป็นประโยชน์และมีคุณค่าอย่างสูง ต่อการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้และคำตอบของท่านจะไม่มีผลกระทบต่อท่านแต่ประการใด ผู้วิจัยจะเก็บคำตอบของท่านไว้เป็นความลับตามจรรยาบรรณของนักวิจัยอย่างเคร่งครัด

2.แบบสอบถามนี้แบ่งออกเป็น 3 ตอนคือ

ตอนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลลาดค่าง อำเภอภูเรือ จังหวัดเลย

ตอนที่ 3 แบบสอบถามปลายเปิด (Open-ended) เพื่อสอบถามข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลลาดค่าง

ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความร่วมมือจากท่านด้วยดี จึงขอขอบคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

(นายอนันต์ ฐานะทรัพย์ปัญญา)

นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย

มหาภูมิพลราชวิทยาลัยวิทยาเขตศรีล้านช้าง

ตอนที่1 ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดเขียนเครื่องหมาย / ลงใน () หน้าข้อความที่ตรงกับข้อมูลส่วนตัวของท่าน

1. เพศ

- () ชาย () หญิง

2. อายุ

- () ตั้งแต่ 20 - 30 ปี () 31 - 40 ปี
() 41- 50 ปี () มากกว่า 50 ปี ขึ้นไป

3. ระดับการศึกษา

- () ประถมศึกษา
() มัธยมศึกษาตอนต้น
() มัธยมศึกษาตอนปลาย
() ประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.)
() ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.)
() ตั้งแต่ปริญญาตรีขึ้นไป

4. อาชีพ

- () เกษตรกรรม () รับจ้าง ทัวไป/ค้าขาย
() รับราชการ/พนักงานของรัฐ () พนักงานบริษัท
() อื่น ๆ.....

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลลาดค่าง อำเภอภูเรือ จังหวัดเลย

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย / ในช่องคำตอบทางขวามือ ของแต่ละข้อเพียงอย่างเดียวที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน และหากท่านมีความคิดเห็นเพิ่มเติมอื่นใน กรณาระบุในที่ว่างของแต่ละด้าน ด้วยจักขอบคุณยิ่ง

ข้อ	ประเด็นคำถาม	ระดับการมีส่วนร่วม				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
ด้านการรับรู้ข่าวสาร						
1.	องค์การบริหารส่วนตำบลลาดค่างมีการแจ้งข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ก่อนจะมีการดำเนินการโครงการเพียงใด					
2.	องค์การบริหารส่วนตำบลลาดค่างมีการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ผ่านทางสื่อสิ่งพิมพ์ เพื่อให้ประชาชนได้รับรู้และรับทราบเพียงใด					
3.	องค์การบริหารส่วนตำบลลาดค่างมีการจัดทำเอกสาร ข้อเท็จจริงจดหมายข่าวและรายงานการศึกษาของโครงการที่จะดำเนินการเพียงใด					
4.	องค์การบริหารส่วนตำบลลาดค่างมีการแถลงข่าวการสัมมนาวิชาการให้กับสื่อมวลชน และการชี้แจงข้อมูลในการประชุมของทางการเพียงใด					
5.	ท่านได้ติดตามข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ขององค์การบริหารส่วนตำบลลาดค่าง ก่อนจะมีการดำเนินการโครงการเพียงใด					
ด้านการปรึกษาหารือ						
6.	ท่านได้มีส่วนร่วมด้านการปรึกษาหารือร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบลลาดค่างก่อนจะมีการดำเนินการโครงการเพียงใด					

ข้อ	ประเด็นคำถาม	ระดับการมีส่วนร่วม				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
7.	ท่านได้มีส่วนร่วมด้านการปรึกษาหารือร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบลลาดค่างในการวางแผนการดำเนินการโครงการเพียงใด					
8.	ท่านได้มีส่วนร่วมด้านการปรึกษาหารือร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบลลาดค่างในการจัดทำเอกสาร ข้อเท็จจริงจดหมายข่าวและรายงานการศึกษาของโครงการที่จะดำเนินการเพียงใด					
9.	ท่านได้มีส่วนร่วมด้านการปรึกษาหารือร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบลลาดค่างในการแถลงข่าว การสัมมนาวิชาการให้กับสื่อมวลชน และการชี้แจงข้อมูลในการประชุมของทางการเพียงใด					
10.	ท่านได้มีส่วนร่วมด้านการปรึกษาหารือร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบลลาดค่างขณะดำเนินการโครงการเพียงใด					
ด้านการประชุมรับฟังความคิดเห็น						
11.	ท่านได้มีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นในเวทีสาธารณะร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบลลาดค่างเพียงใด					
12.	ท่านได้มีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็น การพบปะแบบไม่เป็นทางการร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบลลาดค่างเพียงใด					
13.	ท่านได้มีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็น และการจัดกิจกรรม การมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชน องค์การบริหารส่วนตำบลลาดค่าง เพียงใด					
14.	ท่านได้มีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็น และการประชุมเชิงปฏิบัติการร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบลลาดค่างเพียงใด					

ข้อ	ประเด็นคำถาม	ระดับการมีส่วนร่วม				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
15.	ท่านได้มีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็น ในการวางแผนการดำเนินการ โครงการเพียงใด					
ด้านการร่วมในการตัดสินใจ						
16.	ท่านได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจกับองค์การบริหารส่วนตำบลต่างก่อนจะมีการดำเนินการโครงการเพียงใด					
17.	ท่านได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจกับองค์การบริหารส่วนตำบลต่างในการวางแผนการดำเนินการโครงการเพียงใด					
18.	ท่านได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจกับองค์การบริหารส่วนตำบลต่างขณะดำเนินการโครงการเพียงใด					
19.	ท่านได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจกับองค์การบริหารส่วนตำบลต่างในการจัดทำเอกสารข้อเท็จจริงจดหมายข่าวและรายงานการศึกษาของโครงการที่กำลังดำเนินงานเพียงใด					
20.	ท่านได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจกับองค์การบริหารส่วนตำบลต่างในการแถลงข่าว การสัมมนาวิชาการให้กับสื่อมวลชน และการชี้แจงข้อมูลในการประชุมของทางการเพียงใด					
ด้านการใช้กลไกทางกฎหมาย						
21.	ท่านมีส่วนร่วมด้านการใช้กลไกทางกฎหมาย ในเรื่องท้องที่การบริหารส่วนตำบลต่างตัดสินใจ จะกระทำการเพื่อป้องกันมิให้องค์การบริหารส่วนตำบลต่างกระทำผิดกฎหมายเพียงใด					

ข้อ	ประเด็นคำถาม	ระดับการมีส่วนร่วม				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
22.	ท่านมีส่วนร่วมด้านการใช้กลไกทางกฎหมายในการตรวจสอบความชอบด้วยกฎหมายของโครงการที่องค์การบริหารส่วนตำบลต่างกำลังดำเนินการเพียงใด					
23.	ท่านมีส่วนร่วมด้านการใช้กลไกทางกฎหมายในการตรวจสอบดูว่าโครงการหรือเรื่องที่เสนอไปนั้นถูกต้องตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายหรือระเบียบข้อบังคับเพียงใด					
24.	ท่านมีส่วนร่วมด้านการใช้กลไกทางกฎหมายในการตรวจสอบเรื่องที่ต้องได้รับอนุมัติจากผู้ว่าราชการจังหวัด เช่น การจ่ายเงินเพื่อการลงทุน การจ่ายเงินอุดหนุน การตราเทศบัญญัติขึ้นใช้ชั่วคราวกรณีฉุกเฉิน ฯลฯ					
25.	ท่านมีส่วนร่วมด้านการใช้กลไกทางกฎหมายในมาตรการตรวจสอบการเงินและทรัพย์สินการกำกับดูแลการเงินและทรัพย์สินขององค์การบริหารส่วนตำบล					

ตอนที่ 3 แบบสอบถามปลายเปิด (Open Ended) เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมในระดับในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลลาดค่าง อำเภอภูเรือ จังหวัดเลย

1. การมีส่วนร่วมด้านการรับรู้ข่าวสาร

.....

.....

.....

2. การมีส่วนร่วมด้านการปรึกษาหารือ

.....

.....

.....

3. การมีส่วนร่วมด้านการประชุมรับฟังความคิดเห็น

.....

.....

.....

4. การมีส่วนร่วมด้านการร่วมในการตัดสินใจ

.....

.....

.....

5. การมีส่วนร่วมด้านการใช้กลไกทางกฎหมาย

.....

.....

.....

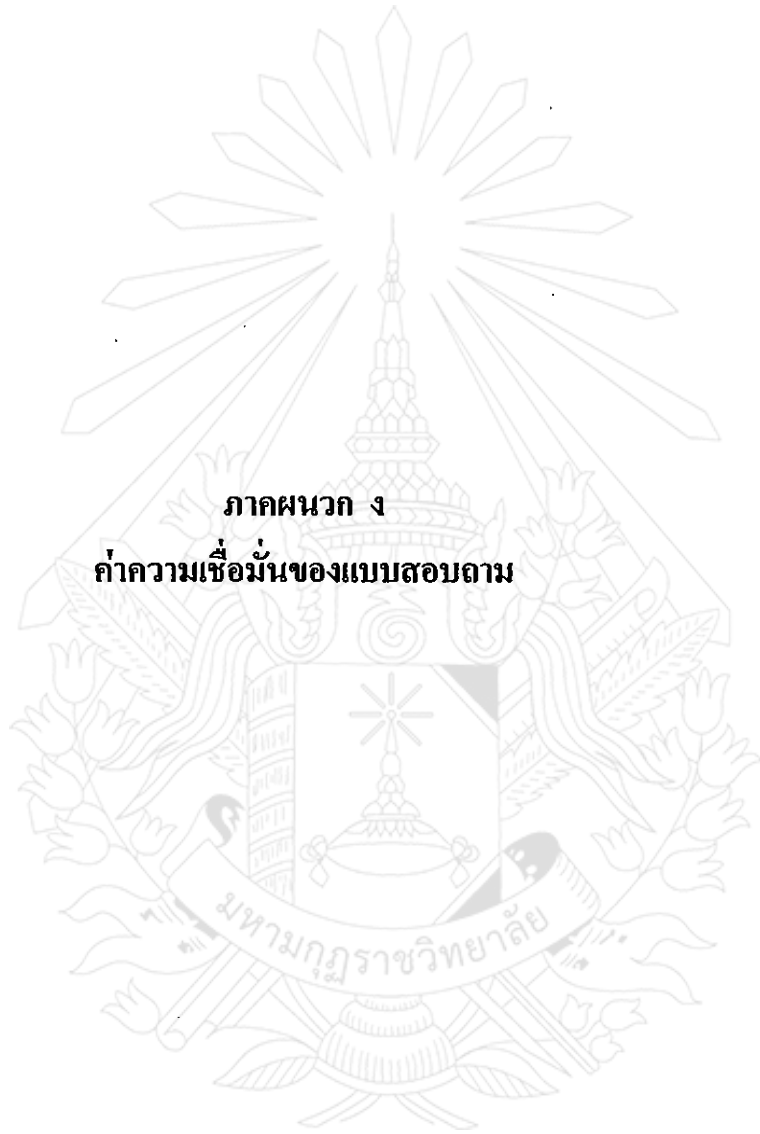
6. อื่นๆ

.....

.....

.....

ขอขอบพระคุณทุกท่านที่ให้ความร่วมมือในการกรอกแบบสอบถามในครั้งนี้

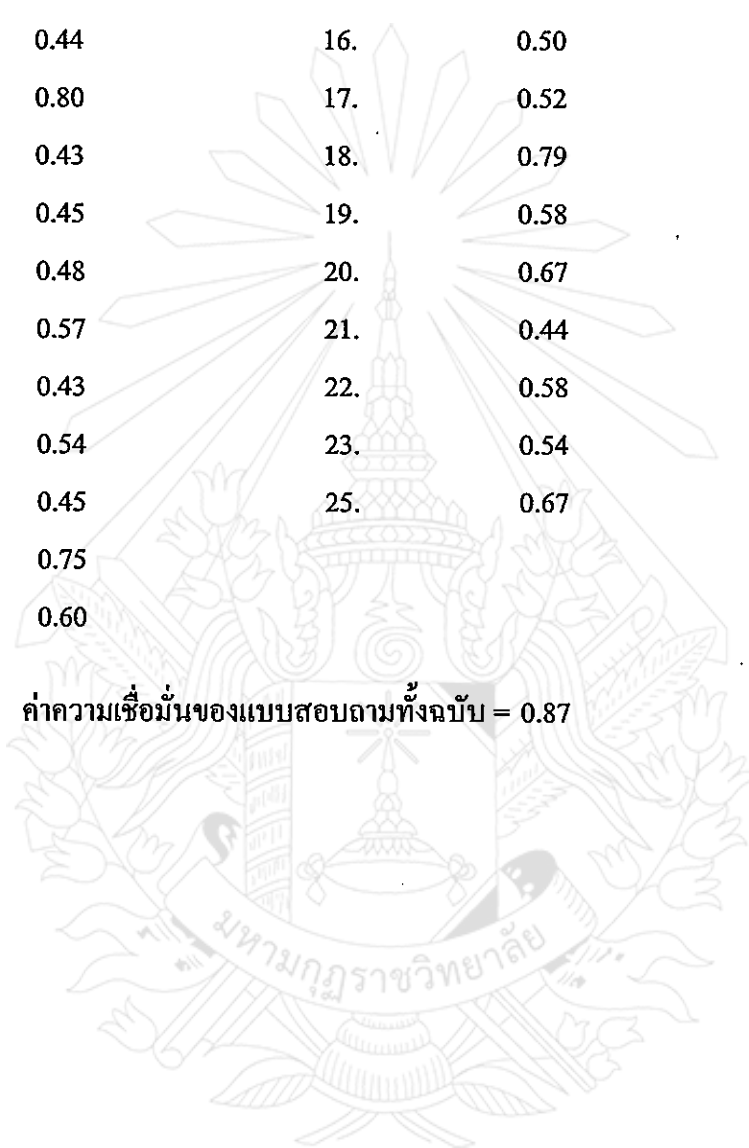

ภาคผนวก ง
ถ้าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม

แสดงค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม

ข้อ	ค่าอำนาจจำแนก	ข้อ	ค่าอำนาจจำแนก
1.	0.47	15.	0.66
2.	0.44	16.	0.50
3.	0.80	17.	0.52
4.	0.43	18.	0.79
5.	0.45	19.	0.58
6.	0.48	20.	0.67
8.	0.57	21.	0.44
9.	0.43	22.	0.58
10.	0.54	23.	0.54
11.	0.45	25.	0.67
13.	0.75		
14.	0.60		

ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ = 0.87

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ - นามสกุล : นายอนันต์ ฐานะทรัพย์ปัญญา
 วัน เดือน ปีเกิด : 16 พฤษภาคม 2508
 สถานที่เกิด : บ้านเลขที่ 142 บ้านโคกมน ตำบลผาน้อย อำเภอวังสะพุง
 จังหวัดเลย
 ที่อยู่ปัจจุบัน : อยู่บ้านเลขที่ 148 หมู่ 6 ตำบลนาแรม ตำบลเมือง อำเภอเมือง
 จังหวัดเลย 42000 โทร. 0800076052

การศึกษา

พ.ศ. 2521 : ประถมศึกษาตอนต้นและประถมศึกษาตอนปลาย
 โรงเรียนบ้านโคกมน ตำบลผาน้อย อำเภอวังสะพุง จังหวัดเลย
 พ.ศ. 2524 : มัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนเอราวัณวิทยาคม ตำบลเอราวัณ
 อำเภอเอราวัณ จังหวัดเลย
 พ.ศ. 2526 : มัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนศรีสงครามวิทยา
 ตำบลศรีสงคราม อำเภอวังสะพุง จังหวัดเลย
 พ.ศ. 2536 : ปริญญาตรี วิทยาลัยครูเลย ตำบลเมือง อำเภอเมือง จังหวัดเลย
 พ.ศ. 2545 : ป.บัณฑิต สถาบันราชภัฏเลย ตำบลเมือง อำเภอเมืองเลย
 จังหวัดเลย

ตำแหน่ง/สถานที่ทำงานปัจจุบัน

ปัจจุบัน : เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน 5
 องค์การบริหารส่วนตำบลลาดค่าง ตำบลลาดค่าง อำเภอภูเรือ
 จังหวัดเลย